

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: Zemědělská specializace (N 4106)
Studijní obor: Pozemkové úpravy a převody nemovitostí (4106T007)
Katedra: Katedra krajinného managementu
Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Sociální aspekty suburbanizace

Autor: Bc. Lenka Tylová
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová

České Budějovice, 2014

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne .....

.....

Podpis autora

Poděkování

Mé hlavní poděkování patří paní PhDr. Drahomíře Kušové za odborné vedení mé diplomové práce, za její rady, připomínky, vstřícnost a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat také zástupcům dotčených obcí za jejich čas a ochotu spolupracovat při rozhovorech. V neposlední řadě děkuji své rodině a blízkým za jejich podporu.

TYLOVÁ, L. (2014): Sociální aspekty suburbanizace. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. Diplomová práce. České Budějovice, 94 s. + přílohy

Abstrakt:

Hlavním cílem diplomové práce je popsat a porovnat vybrané aspekty suburbanizace v obcích Rudolfov a Srubec. Obě tyto obce se nachází v bezprostřední blízkosti města České Budějovice. V obou obcích se projevila suburbanizace, avšak historická dimenze jejich vývoje se liší. Díky použití kvalitativních a kvantitativních technik výzkumu přináší tato práce případovou studii obou obcí. Důraz je kladen především na historický vývoj suburbanizace a její dopady.

Klíčová slova:

Suburbanizace, land use, obyvatelstvo, Rudolfov, Srubec

Abstract:

The main aim of Master thesis is to describe and compare some particular aspects of suburbanization on the example of municipalities of Rudolfov and Srubec. Both are situated in the vicinity of České Budějovice and both are influenced by the process of suburbanization, but their historical development wasn't parallel. This work processes the information, received through qualitative and quantitative research methods and, as a result, offers a case study of both municipalities. The process of suburbanization and its consequences are emphasised.

Keywords:

Suburbanization, land use, population, Rudolfov, Srubec

Obsah

1	Úvod	6
2	Cíl práce	6
3	Literární rešerše	7
4	Suburbanizace	12
4.1	Rezidenční suburbanizace	12
4.1.1	Příčiny vzniku fenoménu rezidenční suburbanizace	12
4.1.2	Historický vývoj suburbanizace	13
4.1.3	Důsledky rezidenční suburbanizace, její pozitiva a negativa	15
4.2	Komerční suburbanizace	17
5	Regionální kontext	19
5.1	Vymezení a charakteristika geografického prostředí zázemí Českých Budějovic ..	19
5.1.1	Geografická poloha oblasti	19
5.1.2	Geomorfologické poměry	19
5.1.3	Geologické poměry	21
5.1.4	Klimatické poměry	24
5.1.5	Hydrologické poměry	25
5.2	České Budějovice	26
5.2.1	Poloha	26
5.2.2	Administrativní členění	27
5.2.3	Obyvatelstvo	28
5.3	Rudolfov	30
5.3.1	Poloha, administrativní členění, obyvatelstvo	30
5.3.2	Historie, obecná charakteristika	30
5.3.3	Přírodní prostředí	31
5.3.4	Poddolovaná území	31
5.3.5	Občanská vybavenost	32
5.4	Srubec	36
5.4.1	Poloha, administrativní členění, obyvatelstvo	36
5.4.2	Historie, obecná charakteristika	36
5.4.3	Přírodní prostředí	37
5.4.4	Poddolovaná území	37

5.4.5	Občanská vybavenost.....	38
6	Metodika.....	40
7	Praktická část: Srovnání vybraných aspektů v obcích Rudolfov a Srubec	41
7.1	Využití ploch	41
7.2	Vývoj zástavby	48
7.3	Počet obyvatel.....	52
7.4	Změny počtu obyvatel	54
7.5	Věková struktura	56
7.6	Vzdělanost.....	58
7.7	Ekonomická aktivita	60
8	Výsledky - shrnutí	61
8.1	Mapy	62
8.2	Fotodokumentace.....	75
9	Diskuse a závěr	78
10	Literatura	85
10.1	Knižní zdroje:	85
10.2	Internetové zdroje:	89
11	Seznam obrázků, grafů, tabulek, map a fotografií	92
12	Přílohy.....	95
12.1	Definice pojmů používaných ČSÚ	95

1 Úvod

Suburbanizace je aktuálním jevem, s nímž se lze setkat v okolí prakticky všech větších měst. Suburbii jsou nazývány celky v bezprostřední blízkosti měst, které na ně mohou i nemusí být stavebně napojeny. Suburbanizace je proces, při němž dochází k prostorovému rozpínání měst a stěhování městských obyvatel do jejich zázemí, přičemž obyvatelstvo je na městu stále závislé. Je přirozené, že každý člověk chce žít v atraktivním, zdravém a čistém prostředí, blízko přírodě. Z tohoto důvodu tolik lidí vymění svůj život ve městě za život v příměstské krajině. Tyto oblasti, často původně venkovské, se tak s rostoucí migrací obyvatel města postupně stávají městskými, a to z hlediska architektury i struktury obyvatel. Suburbánní migranti s sebou přináší svůj způsob života a výrazně tím proměňují také sociální prostředí v cílové oblasti.

Suburbanizace je jev, jehož dopady se projevují v širokém spektru sfér. Vzhledem k záborům půdy na úkor výstavby velmi úzce souvisí s územním plánováním a land use. Zajímavý je také po urbanistické a architektonické stránce, dotýká se i dopravy. V neposlední řadě v sobě zahrnuje také sociologickou složku.

2 Cíl práce

Diplomová práce má popsat a porovnat vybrané aspekty suburbanizace ve dvou vybraných obcích v okolí Českých Budějovic, kterými jsou suburbia Rudolfovo a Srubec, lišící se v historickém kontextu. Obě tyto obce nesou známky suburbanizace, ta však v obou obcích proběhla v rozdílném období a s rozdílnou intenzitou.

Práce nejprve prezentuje prostřednictvím literární rešerše náhled různých domácích i zahraničních autorů na danou problematiku. Také nastiňuje historické souvislosti, příčiny vzniku suburbanizace a její důsledky. Kapitola nazvaná „Regionální kontext“ se věnuje vymezení a charakteristice zájmového území, kterým je město České Budějovice a jeho okolí. Dále jsou představeny obě zkoumané obce, cílové oblasti migrace, Rudolfovo a Srubec. Charakterizováno je také město České Budějovice. Suburbanizace ovlivňuje geografické, přírodní i sociální prostředí nejen v cílové oblasti (suburbii), ale také v místě, odkud se obyvatelstvo odstěhovalo (zdrojová oblast). Proto je věnována pozornost i krajskému městu - v naprosté většině případů je zdrojovou oblastí suburbánních migrantů. Následně je stanovena metodika pro šetření. Poté se již věnuje představení výsledků vlastního

výzkumu, které zahrnují porovnání vývoje jednotlivých druhů ploch v obou obcích, zástavby, počtu obyvatel, jejich věkové a vzdělanostní struktury a ekonomické aktivity.

3 Literární rešerše

Literární rešerše slouží k objasnění základních pojmů a k vytvoření teoreticko-metodologického základu pro vlastní šetření. Nejprve je nutné vysvětlit význam termínu „suburbanizace“: *Ouředníček (2002)* vysvětluje, že vznikl spojením latinského základu „urb“, což je výraz pro město a předpony „sub“, která může znamenat „za, vedle, pod“. Dá se tedy odvodit, že suburbium se nazývá celek nacházející se v bezprostřední blízkosti města, navazující na něj a jsoucí na něm i do jisté míry závislý.

Definovat pojem suburbanizace však není jednoduché, neboť různí autoři jej vymezují vždy trochu jinak. Většina definic suburbanizace se ale nerozchází v tom, že suburbanizace je proces prostorového rozpínání města (a stěhování jeho obyvatel) excentricky směrem k venkovu, do obcí blízko města, ale s městem stavebně nespojených. Zdrojovou oblastí je tedy město a cílovou pak příměstský prostor.

Výzkum vývoje měst je jedním z hlavních témat sociální geografie, kterému se věnovala řada autorů. Studium vývojových fází měst se dostalo do hledáčku evropských výzkumníků v 80. letech 20. století. Avšak je jen málo teorií, které by byly všeobecně tak přijímané, respektované a používané, jako teorie stádií vývoje měst holandského profesora Leo van den Berga a jeho skupiny, podrobně popsaná ve studii „A Study of Growth and Decline“ z roku 1982. Tato teorie je založena na komparaci populačního vývoje jádrového města a jeho zázemí a využívá tzv. FUR (Functional Urban Region = Funkční městské regiony). Jak autor podotýká ve své práci, koncept funkčních městských regionů byl zaveden proto, že administrativní hranice měst se začínají pomalu stírat a nejsou vhodným rámcem pro studium urbánních systémů. Administrativní hranice jsou spíše teoretickým pojetím, zatímco funkční regiony korespondují se situací tak, jak se vyvinula v praxi. Funkční městské regiony jsou vymezeny stejným principem jako nodální regiony, tedy na základě dojížděky obyvatelstva za prací a také se skládají z urbánního centra a ze zóny obklopující toto centrum. Van den Bergova výzkumná skupina mapovala vývoj měst ve 14 evropských zemích. V historii všech těchto sídel nacházela společné rysy a opakující se zákonitosti - posloupně za sebou

jdoucí procesy urbanizace, suburbanizace, desurbanizace a reurbanizace - na nich je založena teorie stádií vývoje měst (Stages of Urban Development) (van den Berg a kol., 1982), která je shrnuta v boxu níže (obrázek č. 1).

Teorie stádií vývoje měst – Leo van den Berg:

1. **Urbanizace:** Stadium probíhající paralelně s procesem industrializace, která dává k masivnímu početnímu růstu celé aglomerace největší impuls. Do jádrového města i jeho okolí se stěhuje velké množství migrantů přicházejících za prací z venkovských oblastí. Hlavními rysy této fáze jsou celkový ekonomický růst, rozvoj průmyslu a veřejné dopravy ve městech. Všechny hlavní funkce jsou koncentrovány v centru města.
2. **Suburbanizace:** Jádro města pomalu populačně ztrácí, naopak příměstská zóna rapidně roste. Typickým znakem této fáze je markantní zvýšení osobní automobilizace a tedy i nárůst dopravy. Rezidenční funkce se sice přesunula do suburbia, ale všechny ostatní funkce zůstaly alokovány v jádrovém městě. Situace v dopravě začíná být problematická: obyvatelé realizují během dne několik přesunů automobilem (do zaměstnání, na nákupy, za službami, vyzvednout děti ze školy, domů,...), kritický je stav během ranní a odpolední špičky, prodlužuje se doba potřebná na přesun.
3. **Desurbanizace:** V tomto stádiu populačně ztrácí celá městská aglomerace. Město je přelidněné, je v něm nedostatek pracovních příležitostí, nájmy a celkové životní náklady se zvyšují. Města se stávají neatraktivními a může docházet i k jevu zvanému „urban decay“ (sociální úpadek města, způsobený přistěhováním většího množství problémových skupin obyvatel). Velká část obyvatel se stěhuje z aglomerace do menších a vzdálenějších sídel, která preferují z důvodu vyšší kvality života (oproti městu je zde hezčí a bezpečnější prostředí, lepší sociální vztahy, ...).
4. **Reurbanizace:** Poslední etapa vývoje měst ve van den Bergově modelu se vyznačuje opětovnou stoupající atraktivitou měst. Záleží jen na vedení daného města, do jaké míry se v něm podaří zlepšit kvalitu života a zatraktivnit jej pro investory, podnikatele a návštěvníky. Obyvatelé, kteří v minulosti odešli do suburbií nebo do menších okolních sídel, se vracejí zpět do měst.

Obrázek 1: Teorie stádií vývoje měst.

Zdroj: van den Berg a kol. (1982), upraveno autorem.

Z českých autorů zabývajících se fenoménem vývoje měst a suburbanizace je nutné jmenovat docenty Martina Ouředníčka (2006) a Ludka Sýkoru (2002) a také Radima Perlína, působící na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, docenta Jana Kubeše (2009, 2009a, 2009b) zabývajících se urbánní geografii Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace. Další díla zabývající se suburbanizací a podobnými tématy napsali mimo jiné Tomáš Gremlica z Ústavu pro ekopolitiku a Ondřej Mulíček (2002).

Ouředníček (2002) si všímá dvou hlavních typů rezidenční výstavby v suburbánních lokalitách. Jsou to jednak levné domy na velmi malých pozemcích, natěsnané na sebe v samotném intravilánu obce, ale také na první pohled luxusnější sídla stojící samostatně daleko od vesnické zástavby. První případ je pro vývoj sídel v České republice obvyklejší. Je to známé „obrůstání“ vesnic a městeček novou zástavbou. Jeho protipólem je například forma průběhu suburbanizace v USA, která se nazývá „urban sprawl“ a je charakteristická výstavbou rezidenčních i komerčních objektů na "zelené louce", bez spojitosti s původním osídlením. Takový příklad se nachází i v blízkosti Rudolfova. Je jím Kodetka, prestižní lokalita k bydlení, která je administrativně součástí obce Hlincová Hora. Tato vilová čtvrť začala růst v 90. letech v místě bývalých Kodetových zahrad, bez návaznosti na intravilán Hlincové Hory. Taková forma suburbanizace není v našem prostředí příliš častá a je již vcelku zahnaná do krajnosti. Stejně tak jako vztahy starousedlíků ze staré části obce a nově příchozích. Mezi obyvateli se projevuje sociální segregace a vztahy mezi nimi jsou napjaté. Kodetka a Hlincová Hora jsou od sebe vzdáleny asi 1 km, ale v současné době je ve výstavbě i druhá etapa projektu stavebně navazující na etapu první. Až nové domy zaplní prázdný prostor mezi Hlincovou Horou a Kodetkou, obě ohniska osídlení se fyzicky „přiblíží“, možná v budoucnu i spojí. Bude pak zajímavé sledovat, zda a jak se mění vztahy mezi obyvateli.

Tomuto fenoménu se v české literatuře věnuje architekt Pavel *Hnilička (2005)*, který jej překládá do češtiny slovním spojením „sídelní kaše“. Podle něj je urban sprawl nejméně udržitelnou formu prostorového růstu měst, která ale naštěstí není v českém prostředí příliš obvyklá. *Hnilička (2005)* ve svém díle také poukazuje na suburbia jako na nemocná místa, která díky nízké hustotě zalidnění postrádají jakoukoliv diverzitu funkcí a stávají se prakticky jen noclehárnou pro své obyvatele, trávící převážnou část dne ve městě, ze kterého odešli.

Sýkora (2002) definuje suburbanizaci jako růst města jeho prostorovým rozpínáním do okolní přírodní a venkovské krajiny, přičemž hustota osídlení v suburbii je podle něj nižší než ve městech a zástavba je řídká, rozptýlená či roztroušená. Pro suburbánní zónu jsou podle něj typické samostatně stojící nebo řadové, jedno až dvoupodlažní rodinné domky s vlastní zahradou, které často vytvářejí sociálně homogenní rezidenční zóny.

Na důležitý fakt upozorňuje ve své definici suburbanizace *Maier (1997)*, který vyzdvihuje, že nejen v cílovém území způsobí svým příchodem noví obyvatelé určitou změnu, ale svým odchodem nepřímo ovlivní místo svého původního bydliště: „(Rezidenční suburbanizace) je přemístění aktivit a obyvatelstva z jádrového města do venkovského prostoru nebo jiných metropolitních úseků do městského zázemí při současné reorganizaci aktivit a obyvatelstva v celém metropolitním území.“

Podobný problém řeší *Ouředníček (2002)*: „Proces suburbanizace můžeme chápat jako kontinuální změnu sociálního a fyzického prostředí z venkovského na (před)městské, (sub)urbánní, což znamená nejen změnu v rozmístění obyvatelstva a v prostorové struktuře příměstských území, nýbrž i změnu způsobu života „suburbanizujících“ se obyvatel.“ Stejně tak uvádí, že rozvoj příměstské zóny nepřímo podmiňuje úpadek vnitřního města.

Jak podotýká *Brestíčová (2008)*, suburbanizací nelze nazývat každou novou stavební aktivitu v příměstské oblasti - k suburbanizaci dochází, pokud výstavba probíhá v lokalitách, které jsou od kompaktní zástavby města odděleny rozsáhlejšími neurbanizovanými prostory. Dále však dodává, že i tyto lokality mohou časem stavebně srůst s městem, a pak je možné i je považovat za suburbánní prostory.

Zajímavě hovoří o fenoménu migrace celkově *Bartoš a kol. (2011)*. Zmiňuje pojem „amenitní migrace“, který označuje stěhování obyvatel za lepší kvalitou života, estetičtějším prostředím, pohodou a lepším zdravím. Definuje amenitní migraci jako dobrovolné, většinou environmentálně motivované stěhování z města na venkov s úmyslem trvalého přesídlení většiny ekonomických i neekonomických aktivit. V případě Rudolfova a Srubce je zajímavé, jak faktor amenity převažuje nad negativy a obtížemi, které se mohou objevit. V těchto lokalitách jsou oblasti, kde je vzhledem ke geomorfologickým podmínkám obtížné realizovat výstavbu či sem přivést inženýrské sítě. Některá území jsou

i poddolovaná. Přesto se noví obyvatelé za cenu vidiny hezkého prostředí a působivého výhledu v mnoha případech rozhodnou těmto úskalím čelit a svůj dům zde postavit.

4 Suburbanizace

4.1 Rezidenční suburbanizace

O rezidenční suburbanizaci lze hovořit v případě, že z jádrového města je dekoncentrována pouze obytná funkce. Suburbánní migranti jsou paradoxně stále spjati s městem a jsou na něm závislí. Jedná se totiž většinou o lidi s vyšším sociálním statusem, vyššími příjmy a určitými potřebami, které nemůže venkov uspokojit. Tito lidé většinou dojíždí do města za prací, vozí tam své děti do školek a škol, jezdí do města na nákupy a celkově využívají širokou nabídku služeb, kterou město nabízí (restaurace, kina, obchodní centra, fitness centra, kosmetická studia a podobně). V některých publikacích se pak můžeme setkat i s termínem „sídlíšní noclehárna“, což znamená, že tito noví rezidenti tráví většinu dne ve městě a v suburbii pouze přespí, aby druhý den ráno opět vyrazili do práce a vrátili se pozdě odpoledne nebo i večer. S tímto fenoménem je spojena výstavba nových rodinných domků na okrajích cílových obcí nových obyvatel. Příměstská zóna takto ovlivněná (nebo někdy až znehodnocená) suburbanizačním procesem je snadno rozpoznatelná díky moderní zástavbě samostatně stojících nebo řadových rodinných domků, většinou na plošně méně rozsáhlých pozemcích, než je tomu u původní zástavby. Moderní architektura nezapadá do původního venkovského koloritu obce. Často vznikají celé nové homogenní čtvrti rodinných domů a tyto katalogové projekty pak tvoří jakousi samostatnou obec v obci. Obyvatelé těchto čtvrtí příliš nevyhledávají kontakt s místními starousedlíky, nestojí o navazování kontaktů s nimi a touží po soukromí. Někdy se takové chování nazývá „syndrom sídlíšních lidí“. Toto pojmenování má své odůvodnění, protože tito lidé jsou z města a sídliště zvyklí na určitou anonymitu, zahleděnost do sebe, nezájem o sousedy a okolí. Konečným a nejdůležitějším důsledkem suburbanizace je přetváření krajiny v okolí města tím, že se sem lidé z města stěhují a přinášejí s sebou své aktivity a zvyky (Ouredníček, 2002). Méně násilnou formou suburbanizace je potom přestavba, rekonstrukce, nástavba či přístavba stávajícího bytového fondu nebo přeměna rekreačního objektu na objekt k trvalému rodinnému bydlení (Ptáček, 1998).

4.1.1 Příčiny vzniku fenoménu rezidenční suburbanizace

Jedním z hlavních důvodů rozvoje rezidenční suburbanizace je touha žít ve vlastním rodinném domě se zahradou, blízko přírodě a v čistém prostředí. Mezi faktory, které přispěly k tak rozsáhlé poptávce po bydlení v zázemí města

v posledních desetiletích, patří bezesporu růst kupní síly obyvatel, dostupnost finančních produktů nabízejících bydlení na dluh (hypotéky, úvěry) a rostoucí úroveň osobní automobilizace obyvatel.

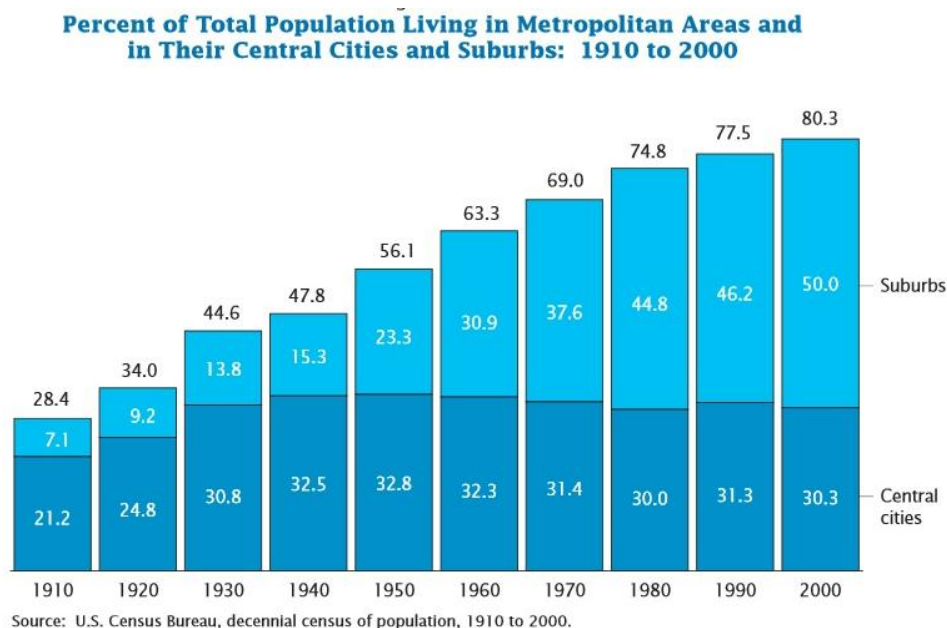
4.1.2 Historický vývoj suburbanizace

Suburbanizace v USA

První známky suburbanizace se začaly ve Spojených státech objevovat již na přelomu 19. a 20. století. Zpočátku nebyla vnímána jako negativní jev, ale byla považována za přirozené rozšiřování osídlení měst. Suburbanizační procesy v USA začaly nabírat na intenzitě ve 30. letech 20. století, ale největší rozvoj zažila suburbanizace po 2. světové válce. Jedním z hlavních impulsů pro její rozmach byla, stejně jako u nás, rostoucí automobilizace obyvatel (*Gottdiener, Hutchison, 2011*). Dalšími faktory byly poválečná zvýšená porodnost, s ní související zvýšená poptávka po bydlení a státní podpora bytové výstavby (*Dostál, 2008*). Ještě v 50. a 60. letech byla suburbia v Americe nazývána „bedroom communities“ podle toho, že zde bydleli lidé, kteří dojížděli za prací do měst. Teprve o několik dekád později následovala suburbanizace služeb a lehčího průmyslu. V 60. a 70. letech 20. století začalo pomalu docházet k úpadku center měst. Příčinou bylo přistěhování problémových skupin populace, a v důsledku rostoucí kriminality odstěhování bělošského obyvatelstva do suburbií. V centrech měst vznikaly chudinské čtvrti, ghetta. Tento jev je v cizojazyčné literatuře nazýván „urban decay“ (*Gottdiener, Hutchison, 2011, s. 133*). Do suburbií se za obyvateli časem přesunuly i pracovní příležitosti a služby, a v 80. letech začala být suburbia postupně nezávislá na jádrových městech a stala se z nich tzv. „suburban downtowns“, která ale pravděpodobně nikdy nebudou plně schopna plnohodnotně nahradit městská centra (*Dostál, 2008*).

Z grafu č. 1, který se objevil v brožuře Demographic Trends in the 20th Century Amerického úřadu pro sčítání lidu (U.S. Census Bureau) je patrné, že počet obyvatel v metropolitních oblastech v průběhu 20. století rapidně rostl. Metropolitní oblastí se pro účely amerického censu rozumí jádro města (central city) a jeho okolí (suburb). Zatímco v roce 1910 žilo v metropolitních oblastech USA 28% obyvatel, v roce 1950 se už tento podíl vyšplhal na více než polovinu populace, a v roce 2000 to bylo dokonce nepatrně více než 80% všech obyvatel. Větší nárůst obyvatel, oproti jádrovým městům, zaznamenávají suburbia. Nárůst počtu obyvatel je v nich mnohonásobně rapidnější, než ve městech, ale ta si zase udržují počet obyvatel po

celou dobu sledování jevu prakticky ve stejných číslech. Při sčítání v roce 1960 byl podíl obyvatel v jádrových městech poprvé převýšen podílem obyvatel v suburbiih a tento rozdíl se dále postupně rozšiřoval až do současnosti. V roce 2000 už žila více než polovina obyvatel Spojených států v suburbiih (*Hobbs, Stoops, 2002*).

Graf 1: Procentuální podíl obyvatel USA žijících v jádrových městech a suburbiih: vývoj mezi lety 1910–2000. Zdroj: HOBBS, F., STOOPS, N. (2002): *Demographic Trends in the 20th Century*.

Suburbanizace v České republice

Vývoj suburbanizace má u nás pestřejší historii než v USA a to díky množství forem, kterých v Čechách nabývala. Například někteří autoři považují za suburbanizaci i ryze český fenomén chataření a chalupaření v tehdejší Československu. Ačkoliv chaty a chalupy nesloužily k trvalému bydlení, přesídlování městských obyvatel na víkendy a dovolené do rekreačních objektů také nese určité rysy suburbanizace (touha uniknout z města do přírody). Stejně tak je i výstavba panelových sídlišť někdy považována za jednu z podob suburbanizace (*Gremlica, 2002*). Podle *Sýkory (2002)* započala suburbanizace nejvíce podobná jejímu dnešnímu pojetí již na počátku 20. století, kdy vznikaly na okrajích měst samostatně stojící vily. k rozvoji těchto nových vilových čtvrtí docházelo v Československu zejména v meziválečném období. Vzhledem k politickým a ekonomickým změnám se po roce 1989 zájem o vlastní bydlení v rodinném domě mimo město zvyšoval, ale podmínky pro plný rozvoj suburbanizace stále nebyly

úplně příznivé. To se změnilo až ve 2. polovině 90. let díky rostoucím příjmům středních vrstev obyvatel, kteří již disponovali dostatečnou kupní silou, a také díky dostupnosti bankovních produktů pro financování bydlení a podpoře státu. *Sýkora (2002)* také poukazuje na to, že v tomto období změnilo podobu příměstského prostoru větší měrou hypermarkety a průmyslové areály (nově vznikající na „zelené louce“), nežli individuální nízkopodlažní výstavba. Nyní nezbývá než upozornit na vývoj suburbanizace v USA a filtraci obyvatel v důsledku vylidňování center. i v našich podmínkách se může vyskytnout stejný problém s úpadkem městských center a sociální segregací. Zatím je ale Česká republika v jisté výhodě, neboť zde existují mocnější nástroje k regulaci neuvážené zástavby v podobě komplexního územního plánování a větších pravomocí obecních samospráv.

4.1.3 Důsledky rezidenční suburbanizace, její pozitiva a negativa

V odborné literatuře si suburbanizace vysloužila spíše více negativních přízvisek než pozitivních. Mezi největší nevýhody a stinné stránky tohoto jevu patří:

- Jako první argument je nasnadě **estetické hledisko**. Nová zástavba nezřídka agresivně zasahuje do krajiny a již na první pohled je patrné, že starší zástavba je k okolí citlivější, lépe zasazená do krajiny a působí méně rušivým dojmem. *Hnilička (2005)* nabádá urbanisty, architekty a plánovače k lepší práci se zastavovacími plány nových rezidenčních okrsků, protože novou suburbánní zástavbu považuje za chaoticky založenou bez potřebné urbanistické péče.
- Negativní dopady jsou spojeny i s postupným **mazáním rozdílů mezi městem a venkovem**, ať už z hlediska morfologického (moderní vzhled zástavby natěsnané mezi původní venkovské usedlosti a starší domy) nebo sociologického (městský způsob života suburbánních migrantů).
- Na úkor výstavby stále nových rodinných domů je vyhrazována část zemědělského půdního fondu a nezřídka i kvalitní orná půda. Nejedná se jen o plochy pro parcely, ale i o plochy, kde budou pro obyvatele nových čtvrtí budovány silnice, chodníky, hřiště a další infrastruktura a potřebná občanská vybavenost. **Krajina a životní prostředí jsou suburbanizací degradovány.**

- V částech obcí, kde se rozrostla nová suburbánní zástavba, často **chybí veřejná prostranství, plochy zeleně, dětská hřiště** a podobně. Mezi původní zástavbou jsou podobné prostory roztroušeny a slouží jako přirozené „křižovatky“, místa setkávání sousedů a navazování či udržování sociálních kontaktů. Tento jev lze vysvětlit snahou o maximální využití prostoru a tím samozřejmě co největšího finančního zisku z prodeje parcel.
- Další negativum souvisí s faktem, že obyvatelé suburbíí jsou stále vázáni na město a svými přejezdy (rodina většinou vlastní dvě nebo více aut) zvyšují **hustotu provozu** a přispívají ke znečištění ovzduší i v oblasti, do které se s vidinou zdravějšího životního prostředí přistěhovali. Výzkumy bylo dokázáno, že s rozvojem příměstského prostoru se mění vzorce mobility obyvatel, které jsou dány zvýšenými nároky na přepravu než uvnitř města. Pro ilustraci: *J. Gutiérrez a J. C. García-Palomares (2007)* zkoumali tuto hypotézu na příkladu Madridu v období let 1988-1996. Výsledek výzkumu byl takový, že vzdálenost, na kterou cestovali tamní obyvatelé suburbánních lokalit vzrostla o 15 % při současném nárůstu času stráveného cestováním v automobilu o 31 %.
- Obce často nejsou připravené na tak rapidní přísun obyvatel z města a nestačí rychle reagovat na jejich potřeby. Pokud již do cílových obcí zajíždí městská **hromadná doprava**, pak její intenzita nebo počet zastávek **nebývá dostačující**. Hustota zalidnění v těchto oblastech je tak nízká, že ani často není možné je efektivně obsloužit hromadnou dopravou. Podle Hniličky (2005) je kritická hranice hustoty osídlení, pod kterou se již nelze vyhnout závislosti na automobilu, přibližně 30-40 ob./ha (tj. asi jako v zástavbě se samostatně stojícími rodinnými domy). Hromadná doprava však může fungovat efektivně a beze ztrát v oblastech s minimální hustotou osídlení 50 ob./ha. Je pak otázkou, pokud by se zvýšil počet těchto spojů, zda by noví obyvatelé tento druh dopravy využívali anebo zůstali přikloněni k pohodlnější individuální automobilové dopravě.
- Obcím někdy činí potíže reagovat na zvýšenou poptávku po **službách** (obchod, knihovna, pošta, ...), zařízeních předškolní i školní péče a lékařské péči, budovat nová veřejná prostranství, dětská hřiště, veřejnou infrastrukturu a další.
- Noví obyvatelé jsou stále vázáni na město (zdrojová oblast) a v mnoha případech nejsou příliš ochotni nahlásit **změnu trvalého bydliště**,

keré je v cílové obci (suburbii). Cílové obce tak přichází o nemalou část finančních prostředků přerozdělovanou státem v rámci rozpočtového určení daní. Příjmy obce jsou totiž velkou měrou závislé právě na počtu obyvatel přihlášených zde k trvalému pobytu.

- Avšak i pokud noví obyvatelé nahlásí v cílové obci své trvalé bydliště, obce se potýkají s častým problémem, kterým je rychlejší **nárůst výdajů** než nárůst příjmů. V mnoha případech sice vybuduje potřebnou infrastrukturu developerská společnost, zajišťující výstavbu rodinných domů a obce tak ušetří náklady, nicméně tato infrastruktura je pak převedena do vlastnictví obce a ta musí zajišťovat její funkčnost. Jedná se zejména o opravy a údržbu komunikací, vodovodů a kanalizace.
- **Vylidňování města** a možný úpadek čtvrtí, kde bylo původní bydliště suburbánních migrantů.

Navzdory všem výše uvedeným negativům, suburbanizace má i své světlé stránky a kladné vlivy:

- **Stěhování mladších obyvatel** do příměstských obcí a tím snižování relativně vyššího věkového průměru oproti městu. Tito noví obyvatelé mají často vyšší vzdělání a mohou být pro obec velkým přínosem, pokud se angažují v orgánech obce nebo i v místních zájmových spolcích a akčních skupinách.
- Snaha mnoha nových obyvatel o alespoň částečný **návrat k přírodě** (péče o zahradu, vycházky s dětmi do okolní přírody).
- **Zlepšení infrastruktury, rozšíření nabídky služeb**, rozvoj podnikání v lokalitě díky přílivu nových obyvatel.
- Pokud mají suburbánní migranti trvalé bydliště přihlášené v cílové obci, pak je pro tuto obec pozitivem **navýšení jejího rozpočtu** díky systému rozpočtového určení daní.

4.2 Komerční suburbanizace

Jak již bylo řečeno, suburbanizaci lze rozdělit podle toho, která funkce je dekoncentrována z jádrové oblasti do zázemí metropolitního regionu. Pokud je touto funkcí funkce rezidenční, pak se jedná o rezidenční suburbanizaci, která

byla popsána v předešlé kapitole. Rezidenční suburbanizaci je věnována převážná část vědeckých prací českých i zahraničních geografů a výzkumníků. Stěhování ekonomických aktivit z měst na jejich okraj se nazývá komerční suburbanizace. *Ouředníček (2002)* používá dělení komerční suburbanizace na dva druhy: pracovní a obslužnou. Komerční suburbanizaci vznikají zejména průmyslové zóny, logistické areály (činnosti související s dopravou, obchodem, skladováním a podobně), multifunkční centra spojující nákupy, služby a zábavu, nákupní nebo administrativní zóny. Za tak dramatickým rozvojem komerční suburbanizace lze spatřovat nižší cenu pozemků za hranicemi města. Podle *Sýkory (2002)* je komerční suburbanizace charakteristická svou lokalizací podél dálnic a dalších významných komunikačních os či v blízkosti jejich křižovatek. Spolu s komunikací komerční budovy či celé jejich komplexy „vybíhají“ hvězdovitě daleko od kompaktní zástavby města. Tento trend je v cizojazyčné literatuře popisován pod pojmem „ribbon development“ neboli stuhový vývoj.

Ve zkoumaném území se sice komerční suburbanizace také vyskytuje, ale ne v takové míře, aby se dané oblasti daly na první pohled označit za komerční zóny. V případě Rudolfova je komerční suburbanizace k vidění podél hlavní silnice II./634 v obci Vráta, jehož katastrální území s Rudolfovem sousedí. Na katastrálním území Hlinsko u Vráta se nachází pouze jeden z firemních areálů. Zbývající areály nepřilíhají k rozlehlejší komerční zóně podél diskutovaného „krčku“ (frekventovaná spojka Hlinska a Suchého Vrbného) již spadají do katastrálního území Českých Budějovic. Srubci a jeho bezprostřednímu okolí se komerční suburbanizace zatím vyhnula úplně. Obě tyto obce plní hlavně funkci rezidenční.

5 Regionální kontext

5.1 Vymezení a charakteristika geografického prostředí zázemí Českých Budějovic

5.1.1 Geografická poloha oblasti

Nejprve je nutné vymezit přesně pojem „zázemí“ Českých Budějovic. Pro tuto práci budu vycházet z charakteru zástavby jednotlivých sídel v okolí. Jedná se o zastoupení domů městského typu, které lze dobře odlišit od původní venkovské zástavby v sídle. Rodinné domy městského charakteru jsou menšími řadovými a soliterními obytnými domy, eventuelně nižšími ulicovými obytnými domy, určenými pro bydlení jedné až dvou rodin žijících městským (příměstským) způsobem života. Tyto domy nemají zemědělské součásti jako je chlév, stodola, sýpka, atd. (Kubeš, Švec, 2009). Avšak způsobů, jak lze zázemí města určit, je samozřejmě více, například na základě síly dopravního spojení nebo na základě vzdálenosti výjezdu městského obyvatelstva do okolí za denní či krátkodobou rekreací (Jurák, 2011). Geografická poloha oblasti je znázorněna na mapě č. 1.

Řešené území se nachází v České republice (NUTS 1), v regionu soudržnosti NUTS 2 Jihozápad (který tvoří kraj Jihočeský spolu s krajem Plzeňským), v Jihočeském kraji (NUTS 3), v okrese České Budějovice (LAU 1). Přírozeným centrem Jihočeského kraje jsou České Budějovice, jejich základní charakteristiky jsou popsány v jedné z následujících kapitol. Českobudějovická aglomerace se nachází v území správního obvodu obce s rozšířenou působností (SO ORP) České Budějovice. Podle podrobnějšího dělení lze Českobudějovickou aglomeraci rozčlenit do správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU). Obce s POU se v aglomeraci nachází celkem 4 a jsou to České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Zliv.

5.1.2 Geomorfologické poměry

Z geomorfologického hlediska lze konstatovat, že zájmové území se rozprostírá v Hercynském systému, subsystému Hercynská pohoří, provincii Česká vysočina, Českomoravské subprovincii a podle ještě podrobnějšího dělení na rozhraní v oblasti Jihočeské pánve, konkrétně na území celků Českobudějovická a Třeboňská pánve. Nejbližší okolí Českých Budějovic je výhradně nížinného charakteru a je ze všech stran (kromě severozápadní) obklopeno členitějším

reliéfem. Jedná se o Středočeskou pahorkatinu, Lišovský práh a podhůří Novohradských hor a Šumavy. Tato konfigurace terénu, zobrazená na mapě č. 2, má za následek, že zde, v uzavřené Českobudějovické kotlině, panují specifické klimatické podmínky, kterým bude věnována subkapitola popisující klima.

Českobudějovická pánev se rozprostírá v prostoru od Českých Budějovic směrem na severozápad k Písku a Strakonícím. Jedná se o téměř 70 km dlouhý tektonický příkop protažený ve směru severozápad – jihovýchod a široký 10 - 12 km. Její rozloha je 640 km² a střední výška je 408 m n. m. (*Demek, 1987*). Rozpětí maximální (480 m n. m. Vráže ve Zlivské pánvi) a minimální (360 m n.) nadmořské výšky činí pouhých 120 m, takže celkově působí reliéf velmi plochým dojmem (*Chábera, 1998*). Pro pánev jsou typické rozsáhlé akumulární tvary podél vodních toků - nánosy štěrkopísků, sprašové hlíny, z části vátých písků a rozsáhlých slatin, široké aluviální nivy a rašeliny.

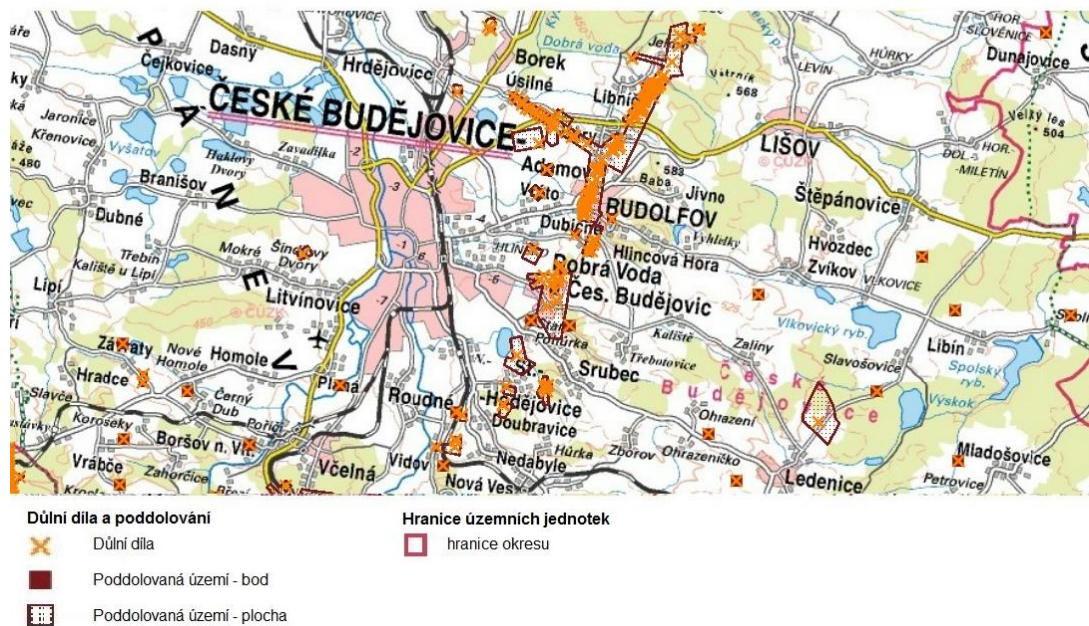
Rozloha Třeboňské pánve je 1360 km², její střední výška je 457 m n. m. Nejvyšším bodem Třeboňské pánve je vrch Baba (583 m n. m.) nacházející se na jejím západním okraji v Lišovském práhu (*Demek, 1987*). Obě výše zmíněné Jihočeské pánve vznikly díky poklesům území podél zlomů v druhohorách a zpočátku byly spojeny. V prohlubních se usazovala voda, vznikala sladkovodní jezera, která se v jednu dobu spojila a stala se jedním velkým sladkovodním jezerem. Na jeho dně se během druhohor a taktéž i části třetihor usazoval materiál (jílovce, pískovce, slepence, prachovce a podobně), který dnes známe jako sedimentární pokryv obou Jihočeských pánví (*Chlupáč, 2002*).

Obě Jihočeské pánve, ploché a plné rybníků, rozděluje nápadná vyvýšenina (probíhající jakoby mezi nimi, ale stále je geomorfologickým podcelkem Třeboňské pánve), kterou je Lišovský práh, někdy také zvaný Rudolfovský hřbet. Rozloha této hrástě je 212 km² [1]. Střední výška Lišovského práhu činí 489,2 m n. m. Lišovský práh klesá velmi pozvolně směrem k Třeboňské pánvi, naopak do Českobudějovické pánve padá jeho svah velmi strmě podél Rudolfovského zlomu. Z tohoto důvodu jsou zde poněkud ztížené podmínky, co se týče výstavby nových domů, zemního rozvoje a souvisejícím zaváděním inženýrských sítí. Zajímavostí této členité pahorkatiny je fakt, že je rozvodím řek Vltavy, Malše a Lužnice (*Demek, 1987*). .

5.1.3 Geologické poměry

Z hlediska složení, stavby a historického vývoje zájmového území je zapotřebí zmínit zdejší ložiska nerostných surovin. Ta sice nejsou většinou nijak významná, ale přesto jejich výskyt udal další směr rozvoje oblasti. Nejvýznamněji zasáhla do historie území těžba stříbra v Rudolfovském rudním revíru, které jsem proto věnovala celou následující subkapitolu. Dalšími surovinami, které se ve zkoumaném území dobývaly nebo se stále těží, jsou štěrkopísky, cihlářské hlíny, přírodní kámen, lignit nebo křemenec. Písečné štěrky, které se používají do betonářských směsí, se nachází v okolí Českého Vrbného a Mladého [5]. Poblíž obce Vrábče se těží písky a štěrkopísky (Novák, 2002). V Suchém Vrbném a v okolí Čtyřech Dvorů se zase dobývaly cihlářské hlíny. Systém vodorovných chodeb, které jsou pozůstatkem po těžbě kaolínů, se nalézají v okolí Borku (Orty). Lignit se těžil v okolí Kamenného Újezdu od 50. let 19. století až do období po skončení první světové války [2]. Dále se lignit těžil i na Rudolfově. V okolí Zlivi se stále těží cihlářské suroviny a žáruvzdorné jíly (Pavlíková, 2012). Podle publikace Aktualizace rozboru udržitelného rozvoje území obce s rozšířenou působností České Budějovice [3] se nachází sesuvná územní na územích obcí Doudleby, Ledenice a Vrábče. Zajímavostí je výskyt vltavínů. Ty je možné nalézt na území Českobudějovické i Třeboňské pánve. Vedle těžených surovin by na tomto místě mělo být zmíněno i radonové riziko na zkoumaném území. Koncentrace radonu v podloží se měří pomocí radonového indexu. Radon je bezbarvý plyn, který vzniká rozpadem uranu a radia. Ačkoliv se Česká republika díky složení svého geologického podloží řadí spíše k zemím s vyšší koncentrací radonu v obydlích, v samotných Českých Budějovicích a celé Českobudějovické pánvi je radonové riziko minimální, v blízkém zázemí na východě, severovýchodě a jihovýchodě města je pak koncentrace radonu na střední úrovni [4]. Obrázek č. 2 nabízí vizualizaci výskytu poddolovaných území v okolí Českých Budějovic.

České Budějovice a okolí: Výskyt poddolovaných území

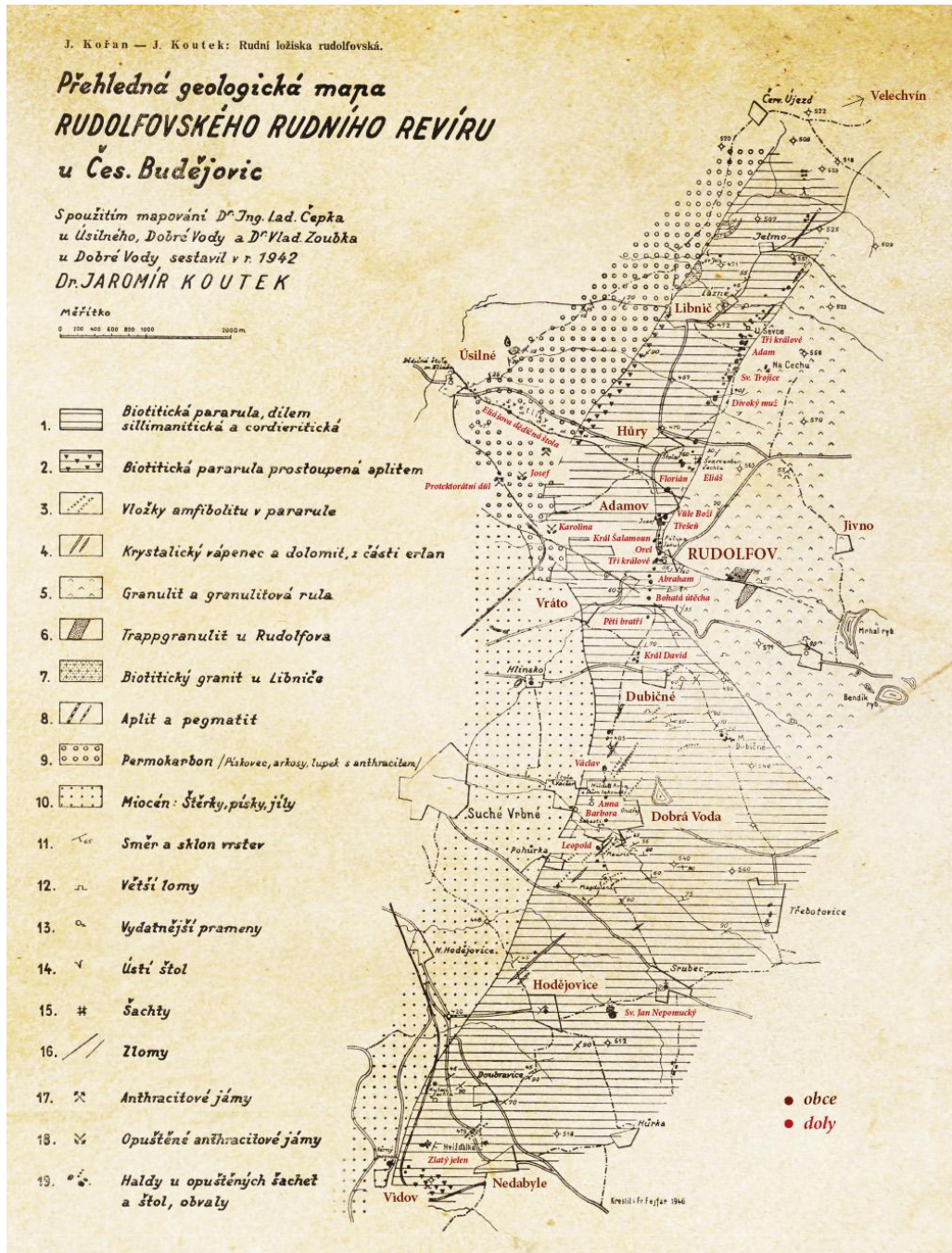

Obrázek 2: České Budějovice a okolí: Výskyt poddolovaných území
Zdroj: Česká geologická služba

Těžba stříbra

Nebývalý rozvoj přinesla Rudolfovu u Českých Budějovic těžba stříbra za vlády Rudolfa II v Rudolfovském rudním revíru. Takto je označována řada rudních výskytů, které se nachází přibližně v pásu vymezeného obcemi Jelmo, Rudolfov a Vidov. Tato oblast je přibližně tvaru pásu a je asi 13 km dlouhá a její mapka se nachází na obrázku č. 3. První zmínky o těžbě stříbra v těchto místech pochází ze 14. století, větší rozvoj těžby ale nastal až v 16. století. Ačkoliv od této doby prakticky nepřetržitě probíhaly pokusy o těžbu, přípravy k těžbě a vyhledávání ložisek, a to až do konce 20. století, řádně zavedená těžba s významnými výnosy probíhala pouze v obdobích 1547-1596 a 1750-1852. (Chábera, 1982). Rudy, které se zde dobývaly, byly stříbronosný galenit a sfalerit, ušlechtilé stříbrné rudy (argentit, pyrargyrit) a ryzí stříbro. Díky velkému množství vytěženého stříbra byla založena v Českých Budějovicích i mincovna [5]. Těžba stříbra v Rudolfovském rudním revíru pokračovala, ač v téměř bezvýznamném rozsahu, až do první poloviny 20. století. Poslední těžní jámy byla definitivně uzavřena roku 1928. Menší ložiska stříbra se nacházela i v okolí Boršova nad Vltavou (Cícha, 1999). i v prostoru mezi Srubcem a Starými Hodějovicemi byla v první polovině 16. století nalezena ložiska stříbrné rudy a vzniklo zde několik těžebních šachet. Ačkoli ložiska ještě nebyla vyčerpána, těžba časem postupně upadala, protože se stával čím dál větším problémem výskyt důlních vod. V předválečných letech 1910 - 1914 se vyskytly určité plány

na obnovu těžby, k čemuž už ale nikdy nedošlo. Vzhledem k tématu této diplomové práce je důležité uvést, že v lokalitě se nachází mnoho poddolovaných území, která mohou být pouze bodová, ale i prostorově rozsáhlejší. Podle Aktualizace rozboru udržitelného rozvoje území obce s rozšířenou působností České Budějovice se jedná o území obcí Úsilné, Libnič, Adamov, Hůry, Rudolfov, Hlincová Hora a Nedabyle [3].

Obrázek 3: Mapa Rudolfovského rudního revíru.
Zdroj: Naučná Stezka „Cesta Kolem Hornického Města“.

5.1.4 Klimatické poměry

Z komplexního pohledu celého světadílu se zkoumané území řadí mezi oblasti s přechodným mírným kontinentálním klimatem. Na klima Jihočeských pánví působí tři v celosvětovém měřítku významné vlivy – jednak je to západní proudění od Atlantiku, které s sebou přináší vlhký vzduch a srážky, pak také suchý, mrazivý vzduch, přicházející od severovýchodu z oblasti Sibiře a nakonec vzdušné proudění od jihovýchodu, které v letních měsících přináší horký a suchý vzduch (*Chábera, 1999*). Vzhledem k poměrně nízké nadmořské výšce a geografické poloze v dešťovém stínu Šumavy spolu s vlivem šumavských föhnů je území teplotně vcelku příznivé, avšak řadí se v rámci České republiky k oblastem s nejvyšší kontinentalitou. Kromě föhnů se na tomto typu podnebí podílejí také výrazné zimní inverze v pánvi (např. dosud nejnižší naměřená teplota v ČR - 42,2 °C v roce 1929 v Litvínovicích u Českých Budějovic) (*Jenčová, 2008*). Inverze jsou v této oblasti běžným jevem, neboť Českobudějovická kotlina je, jak již bylo zmíněno výše, prakticky ze všech stran obklopena vyššími orografickými strukturami (Blanský les, Novohradské hory, Lišovský práh) a pouze na severozápadě je kotlina otevřenější. Tato nepříznivá geomorfologická struktura má za následek sníženou rychlost větru, špatné odvětrávání, hromadění znečištěného vzduchu. Tvzení, že charakteristickým rysem je hlavně pro město České Budějovice a okolí jsou časté teplotní inverze způsobené změnou místního klimatu, podporuje i *Kunský (1968)*, a navíc také poukazuje na množství rybníků a mokřadů severozápadně od města. Ty pravděpodobně přispívají i k vyššímu výskytu mlh v okolí. Použijeme-li Quittovu klimatickou klasifikaci České republiky z roku 1977, pak České Budějovice a okolí náleží do mírně teplé oblasti, přesněji do klimatického regionu MT 11. Průměrná roční teplota zde kolísá v rozmezí 7,5 °C a 8 °C a celá oblast se řadí k nejteplejším z celých jižních Čech. Nejchladnějším měsícem je leden a nejteplejším červenec. (*Quitt, 1977*). Na tomto místě je ale důležité uvést i data aktuálnější, než z doby vzniku Quittovy klasifikace – podle *Vavrušky (1990)* je průměrná roční teplota v intravilánu města (stanice ČHMÚ Rožnov) 8,2°C a v suburbiích 7,6°C. Průměrný roční rozdíl mezi teplotami v intravilánu a mimo něj je přibližně 0,6°C. Tento jev se nazývá tepelný ostrov města a je běžný ve všech urbanizovaných oblastech. Teplota ve městech je vlivem odpadního tepla a okolní zástavby vždy o něco vyšší než na jeho okrajích nebo v okolních suburbiích. Efekt tepelného ostrova se projevuje i na rozmezí denních teplot (průměrná denní amplituda ve městě je 8,6°C a mimo město je to 10,4°C), nižším počtu dní se sněhovou pokrývkou a nižší průměrné rychlosti větru. Klima města je tedy i něco mírnější než klima v jeho

bezprostředním okolí, což je zde dáno nejen vlivem tepelného ostrova, ale i jeho uzavřenější polohou. Suburbia v okolí Českých Budějovic leží ve vyšších nadmořských výškách a jejich poloha je otevřenější. *Vavruška (1990)* uvádí místní teplotní rekordy: historicky vůbec nejnižší teplotu za celou Českou republiku naměřili dne 11. 2. 1929 v Litvínovicích, kdy teploměr ukazoval $-42,2^{\circ}\text{C}$, nejvyšší teplota v Českých Budějovicích vystoupala na $37,8^{\circ}\text{C}$, a to 27. 7. 1983.

Důležitým faktorem, co se týče srážek, je umístění oblasti vůči Českomoravské vrchovině a Novohradským horám, nachází se totiž na jejich návětrné straně a s blízkostí úpatí zmíněných pohoří roste úměrně i úhrn srážek. Dlouhodobý průměrný roční úhrn srážek v Č. Budějovicích je 621,8 mm (*Vavruška, 1990*).

5.1.5 Hydrologické poměry

Nejvýznamnějšími řekami v oblasti jsou Vltava a Malše. Soutokem dvou říček - Teplé a Studené Vltavy - uprostřed rašeliništní oblasti Mrtvý luh (1. zóna NP Šumava) vzniká řeka Vltava. Její celková délka až po soutok s Labem je 430 km a její průměrný roční průtok na hlásném profilu poblíž Dlouhého mostu v Č. Budějovicích je $27,6 \text{ m}^3/\text{s}$ [6]. Řeka Malše pramení na rakouském území pod jménem Maltsch a její celková délka až po soutok s Vltavou v historickém centru Č. Budějovic je 92 km (*Chábera, 1998*). Průměrný roční průtok činí $7,26 \text{ m}^3/\text{s}$ a to na hlásné stanici v Roudném [7].

Na Malši se nachází vodní nádrž Římov (poblíž stejnojmenné obce, asi 10 km jižně od Č. Budějovic), která zásobuje pitnou vodou město a jeho široké okolí. Z Říмова přitéká voda potrubím do úpravně vody v obci Plav. Tyto dvě struktury se staly základem celé Jihočeské vodárenské soustavy [8].

Lodní doprava na Vltavě probíhala od nepaměti, na rozdíl od současnosti se ale jednalo o dopravu nákladní. Bohužel, vybudováním přehrad Vltavské kaskády se možnosti lodní dopravy po vltavské vodní cestě značně zúžily (*Hána, 2011*). V roce 2011 byla dokončena první část projektu „Dokončení vltavské vodní cesty“. Jedná se o úsek České Budějovice - Hluboká nad Vltavou, jehož délka je 9 km. Do budoucna se počítá se splavněním Vltavy do Týna nad Vltavou (celkem 33 km), avšak pouze pro turistickou plavbu [9].

Říční síť v zájmové oblasti je ve většině případů symetrická a její struktura se vyznačuje stromovým uspořádáním k řece Vltavě. Ta je také jediným

tokem II. hydrologického řádu na jihu Čech a je přirozenou osou kraje, ke kterému spádují všechny menší vodoteče (Zídek, 1965). Hlavní a nejdůležitější pravostranné přítoky Vltavy jsou Malše (s přítoky Černou, Stropnicí aj.) a Lužnice (s přítoky Nežárkou, Smutnou aj.), naopak Otava se svými přítoky (Blanice, Volyňka, Lomnice) je jediným významnějším přítokem levostranným.

Třeboňská pánev je dále proslulá výskytem rašelinišť. Ta vznikla v dávných dobách díky zdejšímu nepropustnému podloží, které neumožňovalo vsak dešťové vody a také vlivem malého spádu řek (Švec et al., 1967).

Vedle rašelinišť není možné zapomenout ani na rybníky, díky kterým (a jistě nejen díky nim) jsou jižní Čechy tak oblíbené a charakteristické. Z mnoha známých i méně známých jmenujme například Rožmberk, Svět, Horusický, Bezdrev, Dehtář, Dvořiště, Velký Tisý, Záblatký, Stavovský, Velká Holná, Koclířov, Kačležský nebo Katovický.

5.2 České Budějovice

5.2.1 Poloha

České Budějovice jsou přirozeným centrem jihočeského kraje. Toto statutární město bylo založeno v roce 1265 králem Přemyslem Otakarem II. na soutoku řek Malše a Vltava. Leží v jihovýchodní části Českobudějovické pánve, která má velmi plochou geomorfologii. Přesná čísla ilustrující charakter území města jsou: rozpětí minimální a maximální nadmořské výšky je pouhých 149 m, minimální nadmořská výška je 379 m n. m. a maximální 528 m n. m. Město leží na dně kotliny a z jejích vyvýšených okrajů je na něj působivý výhled. Město i jeho nejbližší okolí se nachází v samém jihovýchodním cípu Českobudějovické pánve. Na jih od města již zasahuje podhůří Novohradských hor. Na jihozápadě a západě se území zvedá a pokračuje dále komplexem Šumava, který poblíž Budějovic otevírá Blanský les. Severovýchodní bariéru Českobudějovické kotliny tvoří Lišovský práh. Polohu města lze vyjádřit geografickými souřadnicemi 48°59' severní šířky a 14°29' východní délky.

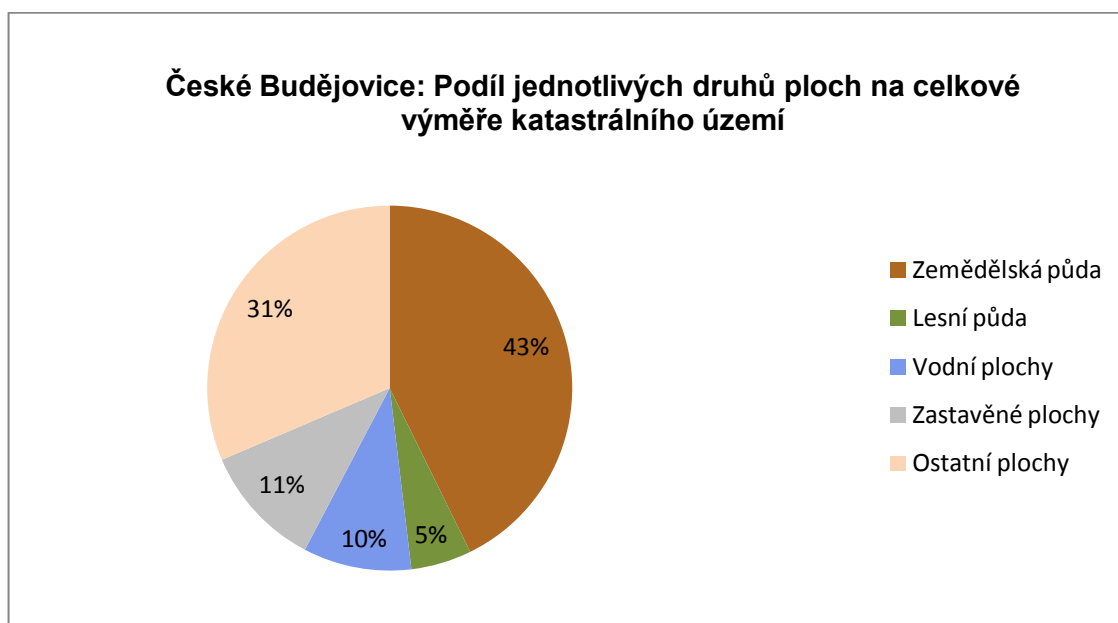
5.2.2 Administrativní členění

Celé území města se rozkládá na ploše 11 katastrálních území o celkové výměře 5 560 ha a jeho rozdělení podle druhů ploch shrnuje tabulka č. 1 a graf č. 2. Data jsou platná ke dni 31. 12. 2013. Město se dále dělí na 7 městských částí a 70 urbanistických obvodů, jak ukazuje obrázek č. 4.

Rozloha jednotlivých druhů ploch (data k 31. 12. 2013)

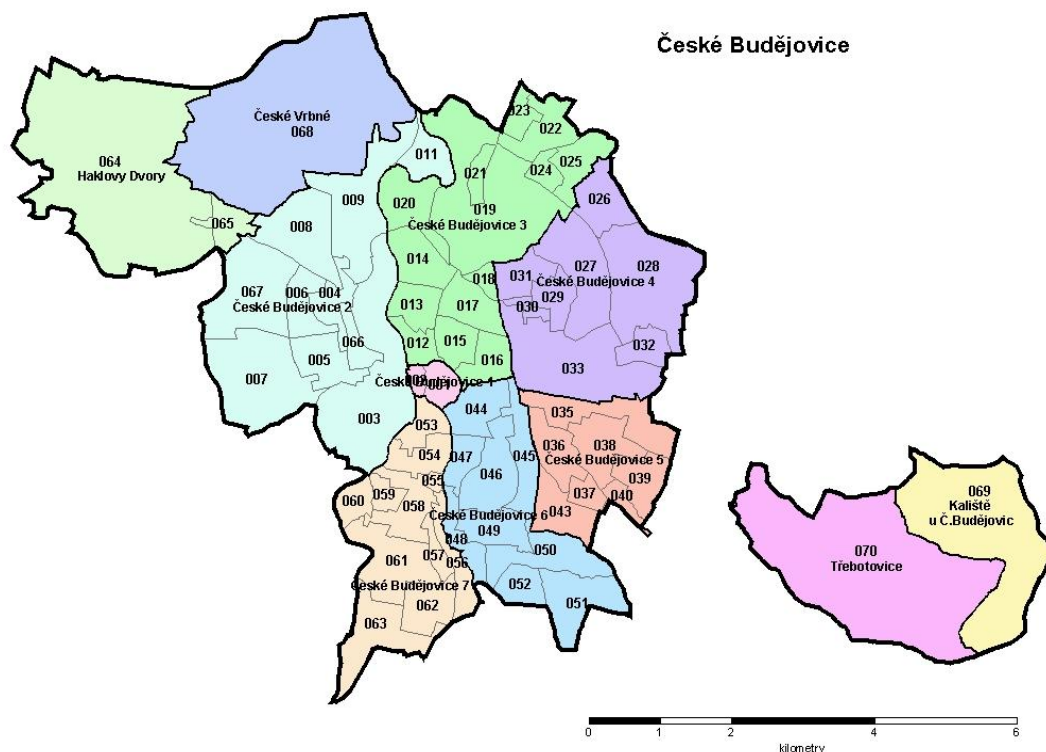
Druh plochy	Výměra [ha]
Zemědělská půda	2375
Lesní půda	299
Vodní plochy	533
Zastavěné plochy	605
Ostatní plochy	1747
Celková výměra	5559

Tabulka 1: Rozloha jednotlivých druhů ploch v Českých Budějovicích
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf 2: Podíl jednotlivých druhů ploch na celkové výměře katastrálního území Českých Budějovic

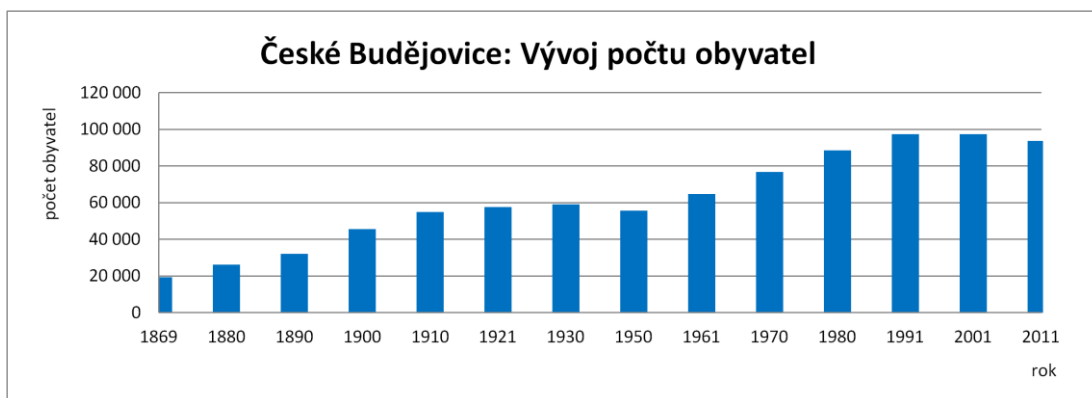
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Obrázek 4: Urbanistické obvody města České Budějovice.
Zdroj: czso.cz

5.2.3 Obyvatelstvo

Historický vývoj počtu obyvatel v letech Sčítání lidí, domů a bytů (SLDB) od roku 1869 do roku 2011 ilustruje graf č. 3. Tabulka č. 2 podává detailnější informace o počtu obyvatel v jednoletých intervalech od roku 1971 do roku 2013. Z grafu lze na první pohled zjistit, že počet obyvatel města měl trvale stoupající tendenci, která se zvyšovala stabilně a dlouhodobě. Jedinou výjimkou bylo sčítání z roku 1950, ovšem zde do hry vstoupily vnější okolnosti v podobě druhé světové války a promítly se do lidnatosti nejen krajského města. V poslední době lze v grafu pozorovat opět slabě klesající trend a je jen otázkou času, jak se bude situace dále vyvíjet. Zřejmě se ale jedná o projev suburbanizace, jejíž kořeny u nás sice sahají až do 90. let, ale teprve v nedávné době se díky dostupnosti finančních produktů umožňujících stavbu rodinného bydlení na dluh začala projevovat v plné síle.

Graf 3: Česká Budějovice: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869-2011 podle SLDB.
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

České Budějovice: Vývoj počtu obyvatel

Rok	Stav k 31.12.	Rok	Stav k 31.12.
1971	78 108	1993	99 608
1972	78 971	1994	99 793
1973	80 015	1995	99 708
1974	80 695	1996	99 593
1975	82 434	1997	99 548
1976	84 549	1998	99 347
1977	86 061	1999	98 926
1978	87 912	2000	98 186
1979	89 251	2001	96 742
1980	91 095	2002	95 986
1981	91 224	2003	95 245
1982	91 670	2004	94 622
1983	92 846	2005	94 653
1984	93 649	2006	94 747
1985	94 489	2007	95 071
1986	95 483	2008	94 936
1987	96 580	2009	94 865
1988	97 391	2010	94 754
1989	98 812	2011	93 620
1990	100 014	2012	93 467
1991	98 274	2013	93 253
1992	99 068		

Tabulka 2: Česká Budějovice: Vývoj počtu obyvatel v letech 1971-2013.
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

5.3 Rudolfov

5.3.1 Poloha, administrativní členění, obyvatelstvo

Město Rudolfov se nachází v Jihočeském kraji, jihovýchodně od krajské metropole, na vyvýšeném Lišovském prahu. Vzdálenost města od Českých Budějovic je přesně 6 km (po silnici II/634, z náměstí Přemysla Otakara II. ke Královskému rybníku).

Správní území města Rudolfova zahrnuje dvě katastrální území, Rudolfov u Českých Budějovic a Hlinsko u Vráta. Rudolfov se dělí na dvě části obce a základní sídelní jednotky se zde nalézají taktéž dvě (obojí Hlinsko a Rudolfov).

K 31. 12. 2013 zde žilo 2 502 obyvatel [13].

5.3.2 Historie, obecná charakteristika

Z historických pramenů lze vyvodit, že do roku 1300 se v oblasti dnešního Rudolfova rozléhaly pouze hluboké lesy. Tehdy se lesy nazývaly „horami“. Prakticky celá oblast východně od Budějovic byla pokryta lesy. Až teprve během 14. století zde začaly vznikat uprostřed „hor“ první osady. Nejbližší Českým Budějovicím to byla ves Vráť, dnešní Vráto, jejíž název napovídá o jejím vzniku na vyvráceném lese. Další vsi dostaly jména „Hory“, „Hůrky“ a „Příhořany“ - dnešní Adamov. Ves na hřebeni „hor“ se nazývala pouze „Ves na horách“ nebo zkráceně „Ves“ - a to byl dnešní Rudolfov. První písemná zmínka o něm pochází z roku 1378 a podle písemností z roku 1380 se zde v té době nacházelo pět dvorů. První písemná zpráva o otevření dolu na stříbro u osady Vsi se datuje do roku 1385, kdy zde byl otevřen důl jménem Monstrance. Od té doby po dalších více než 100 let však nejsou o těžbě stříbra v pramenech žádné zmínky. Pravděpodobně zde neprobíhala organizovaná těžba, ale šlo spíše o pokusy, více či méně neúspěšné. Intenzivnější rozvoj těžby stříbra přišel až roku 1527, kdy na trůn nastoupil František I. Habsburský, který se o těžbu stříbra zajímal. Začala se hledat nová kutiště, práce byla dobře organizována a byly otvírány nové a nové jámy. Tyto úspěchy lákaly do okolí Budějovic havíře z dalekého okolí. Jáchymovští havíři přicházeli z toho důvodu, že v Jáchymovských stříbrných dolech bylo roku 1547 vyčerpáno zdejší rudné bohatství. Přicházeli ale i obyvatelé Bavor, Švábska, Durynska a Alpských zemí. Podobných vln emigrace do okolí Rudolfova proběhlo ještě několik, avšak nejmasivnější příchod nových pracovníků byl zaznamenán na počátku 17. století (*Böhnel, 1956*). Období produktivní těžby se zapsalo do historie dnešního

Rudolfova velmi významnou měrou – město prošlo velkým rozvojem a patřilo k nejvýznamnějším kutištím v Čechách. Bylo srovnáváno s Jáchymovem a Kutnou Horou. Roku 1585 bylo toto hornické sídliště Rudolfem II. povýšeno na město, kterému byla deklarována rozsáhlá privilegia. Na konci 16. století na Rudolfově stálo více než 250 domů, čímž se řadil mezi jedno z větších měst na jihu Čech [14].

Zajímavostí související s vlastnickými právy k pozemkům je fakt, že usazování nového obyvatelstva probíhalo bez jakékoli organizace. Domky pro horníky byly stavěny kdekoli bez ohledu na majitele pozemku, stejně nezodpovědně probíhalo i hloubení nových jam a kácení lesů. Majitelé pozemků se svých práv dovolávali bezúspěšně. Z této doby také dodnes přetrvala chaotická urbanistická struktura města. Přestože bylo roku 1619 město vypleněno, časem se opět postupně rozrůstalo a nově budovaná zástavba navazovala v mnoha případech na tu původní, ne příliš uspořádanou (Böhnel, 1956). i když se Rudolfov od roku 1585 pyšní titulem „město“, nikdy neměl opravdu městský charakter. Ve své historii fungoval spíše jako hornické sídliště, čemuž napovídá i styl organizace zástavby.

Historické centrum Rudolfova se nachází v okolí Královského rybníka, kostela sv. Víta postaveného mezi roky 1554 a 1583 a radnice. Katastrální území Hlinsko je od Rudolfova územně oddělené a tvoří jeho exklávu. Prvkem, který ještě prohloubí oddělenost obou katastrálních území, je plánovaný koridor dálnice D3 [Územní plán Rudolfov, 2008].

5.3.3 Přírodní prostředí

Na katastrálním území obce lze nalézt 2 lokální biokoridory, 2 lokální biocentra a 6 interakčních prvků. Mapa celého Územního systému ekologické stability na území obce Rudolfov se nachází v subkapitole 8.2. Žádný z regionálních a nadregionálních prvků na území obce nezasahuje a nejsou zde ani vyhlášeny žádné lokality soustavy NATURA 2000.

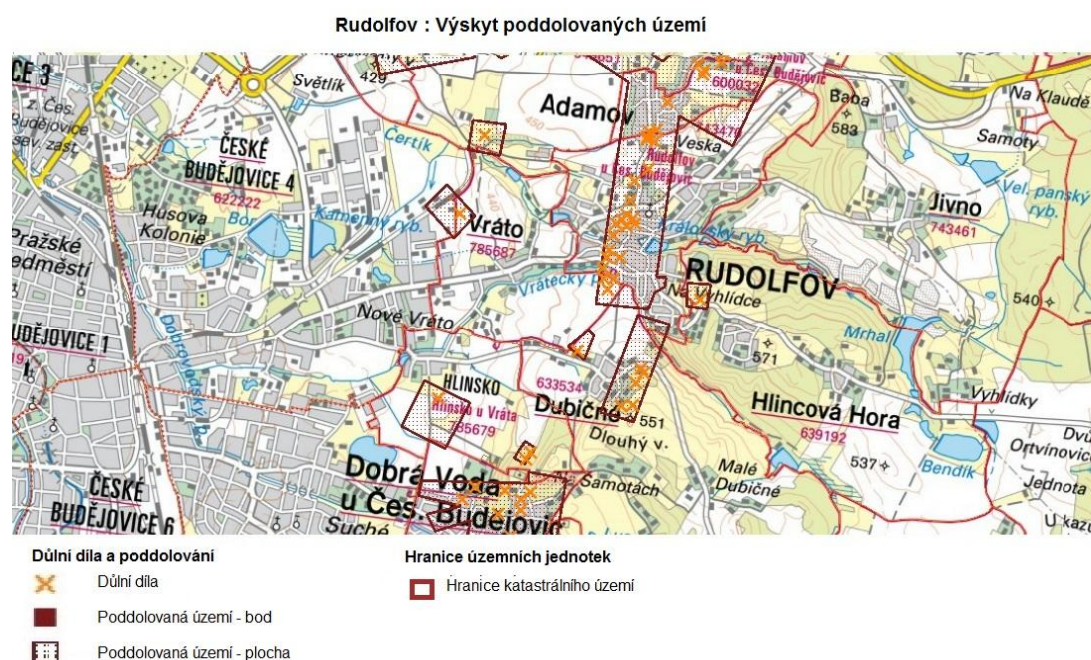
5.3.4 Poddolovaná území

Poddolovaná území jsou mapována a evidována Českou geologickou službou v rámci útvaru Geofond. Geofond (Geologický fond) vznikl roku 1952 a jeho úkolem bylo soustředit přehled a výsledky všech geologických výzkumů a veškerou vydanou literaturu z oboru geologie.

Poddolovaná území se řadí mezi území se zvláštními podmínkami geologické stavby. V zásadě na nich lze zřizovat stavby, ale orgány územního plánování mohou jejich zřízení podmínit povinností zajistit inženýrsko-geologický nebo statický průzkum a posudek. Tento posudek určí, jaká technická opatření bude nutné při zakládání staveb přijmout.

Mapka (obrázek č. 5) ukazuje výskyt velkého množství poddolovaných území v katastrálním území Rudolfova a okolí. Jedná se o podzemní štoly, které pod Rudolfem zbyly po těžbě stříbra. Jedna kompaktní poddolovaná plocha zabírá prakticky třetinu katastrálního území Rudolfova. Tato poddolovaná území jsou okrajově zmíněna i v územním plánu města jako jedna ze součástí limitů využití území [Územní plán Rudolfov, 2008].

Obrázek 5: Rudolfov: Výskyt poddolovaných území
Zdroj: Česká geologická služba

5.3.5 Občanská vybavenost

Do města Rudolfov zajíždí českobudějovická hromadná doprava, konkrétně linka č. 21, na jejíž provoz město přispívá Dopravnímu podniku města České Budějovice částkou 1,7 mil. Kč ročně. Je zaveden vodovod, kanalizace i plynovod a naprostá většina domácností je na tyto sítě připojena. Ve městě je ordinace praktického lékaře pro děti i dospělé a ordinace stomatologa. Zdejší obchod se smíšeným zbožím ale podle názorů obyvatel nemá dostačující nabídku zboží.

Nachází se zde i dům s pečovatelskou službou. Město se pyšní raně renesančním kostelem sv. Víta. o dění ve městě pravidelně každé 2 měsíce informují Rudolfové listy, které jsou zdarma doručovány do každé poštovní schránky na Rudolfově a v Hlinsku. Rudolfové listy jsou také k dispozici v elektronické podobě na internetových stránkách města.

Rudolfov disponuje dvěma mateřskými školami a základní školou. Kapacita mateřské školy musela být roku 2012 navýšena, čímž město reagovalo na zvyšující se počet obyvatel a zájem rodičů o umístění dětí do zdejší školky. V roce 2012 se k zápisu do školky dostavila stovka nových dětí. Původní předpoklady sice hovořily o jedné nové třídě, ale nakonec se městu s pomocí dotace od Jihočeského kraje podařilo zřídit nové třídy dvě. Kapacita se tak navýšila o 47 míst, z původních 73 na 120 dětí.

Toto město proslulé svou hornickou tradicí má i své Hornické muzeum. Jeho sídlo je nově od září 2014 v budově bývalého městského úřadu (Perkmistrovský dům – budova historické radnice) a kromě pěti nových výstavních sálů je zde i multifunkční společenský sál, muzejní knihovna a studovna. Multifunkční sál bude sloužit místním sdružením a zájmovým skupinám k pořádání různých setkání nebo besed, budou se zde konat výstavy a další události, například v rámci hornických slavností. Rekonstrukce Perkmistrovského domu, která započala na podzim 2012, byla vskutku úspěšným projektem. Hornické muzeum se může pochlubit stálou expozicí zaměřenou na historii města a těžbu stříbra v regionu. Muzeum také organizuje již tradiční historicko-vlastivědné vycházky po okolí města. S muzeem tematicky souvisí naučná stezka Rudolfovo město se dvěma trasami, informující o historii města a jeho památkách, a také Eliášova štola v Úsilném. Místní doufají, že nové muzeum dokáže díky své jedinečnosti Rudolfovu pomoci nastartovat jeho další rozvoj. Toto muzeum je bezesporu přínosem pro cestovní ruch. Je jen otázkou, zda se Rudolfovu podaří využít jeho potenciál v této oblasti.

Téměř současně (v letech 2010-2012) probíhala i rekonstrukce areálu „Zámeček“, aby se do něj mohl přestěhovat Městský úřad. Jedná se o bývalý vojenský areál, který město bezúplatně získalo od Ministerstva obrany v roce 2006. V současné době již Městský úřad v těchto prostorách, jejichž rekonstrukce vyšla na 13 milionů Kč, působí. Městu se podařilo na tento významný projekt získat 8 milionů Kč z dotace Ministerstva pro místní rozvoj. Nové prostory sice nejsou tak rozlehlé, jako v dosavadním sídle (Perkmistrovský dům), ale pro město je tento

počin finanční úlevou, neboť tím ušetří za nájem, který muselo v budově patřící České poště platit.

Navzdory faktu, že podle slov místních „na Rudolfově nic není – ani náměstí, pořádný obchod, kino, ...“, se v tomto městě koná množství společenských akcí či jsou pořádány další aktivity, kterých se mohou občané zúčastnit. Například Český zahrádkářský svaz v Rudolfově pořádá pro zájemce na podzim pravidelné moštování ovoce. Sociálně zdravotní komise města Rudolfova pořádá každý měsíc besedy a přednášky na různá témata a kromě toho také pro občany organizuje mimo jiné i zájezdy do termálních lázní nebo na divadelní představení do hlavního města. V obci má dlouholetou tradici i sbor dobrovolných hasičů, působí zde od roku 1911. Novou sportovní tradici v podobě běžeckého závodu na 5 km se snaží zavést zdejší triatlonový tým. První ročník se konal v roce 2013. Mladí fotbalisté se mohou zúčastnit turnaje „O pohár města Rudolfova“. Cvičení pro veřejnost zajišťuje v městské hale odbor České asociace sportu pro všechny – zacvičit si mohou přijít každý týden rodiče s malými dětmi, starší děti a lektorky organizují i hodiny aerobiku. Vánoční čas je na společenské akce obzvlášť bohatý: v kostele se konají mše svaté, rodiče s dětmi mohou navštívit v Hasičské zbrojnici vánoční dílničky pro děti, konají se divadelní představení a na Farské louce se rozsvěcuje vánoční strom za doprovodu betlémského příběhu v podání dětí z místní mateřské školy.

Rudolfov je sice městem s 2500 obyvateli, avšak proti zákonům periferie bojuje jen velmi těžko. Jak se ukázalo v rozhovoru s pracovníkem stavebního úřadu a podle studia místního periodika Rudolfovské listy, občané by si přáli lépe zásobovaný a větší obchod s potravinami, více obchodů a služeb. Stejně tak chybí ve městě kulturní dům a kvalitnější restaurace. Občanům také nevyhovuje kvalita chodníků. Na tomto místě je potřeba zmínit i kvalitu silnic. Jak se ukázalo v terénním šetření, silnice jsou strmé, úzké, výhledové poměry na křižovatkách podle mého subjektivního názoru rovněž nejsou dobré a stav povrchu je místy velmi špatný. Konfigurace terénu je ale taková, že tento stav většinou nelze zlepšit – silnice jsou vedeny mezi původní hustou zástavbou a není možné je rozšířit.

Město si je rovněž vědomé, že občanům chybí veřejné prostranství, místo setkávání sousedů, jako třeba náměstí nebo park s lavičkami. Jediné místo, kde by se tento koncept dal realizovat, je tzv. Farská louka (asi 2 ha pole přímo u Třeboňské silnice, naproti kostelu a základní škole), avšak Rudolfov bojuje s nedostatkem financí na jeho uskutečnění. Město vyhlásilo letos v květnu výzvu a zadávací dokumentaci k podání nabídky na veřejnou zakázku malého rozsahu

„Zpevněná plocha – Farská louka Rudolfovo“. O potřebě náměstí se diskutuje již dlouhou dobu. Původním záměrem z roku 2008 bylo samotné náměstí zainvestovat z operačního programu NUTS II jihozápad z prioritní osy Revitalizace městských center a domy na něm financovat samotným investorem s podmínkou, že bude existovat smlouva zaručující způsob využití. Architekt vybraný městem by tedy navrhl podobu náměstí a domy na něm by navrhl architekt investorův. Tento způsob již nyní nepřipadá v úvahu, neboť výše zmíněný program EU existoval pouze do roku 2013. V současné době se tento projekt stále řeší a vyvolává množství otázek. Variant, jak přetvořit Farskou louku, je hned několik: náměstí a bytové domy, náměstí a zbytek městský park s hracími a odpočinkovými prvky, varianta bez náměstí – pouze městský park. Rudolfovo však zřejmě z finančních důvodů nezbude jiná možnost, než lokalitu prodat jako výhodný developerský projekt. To by například podle jednoho z návrhů znamenalo, že zde vznikne 10 nových tzv. viladomů s celkem 80 byty. Je pak otázkou, jak by se zkomplikovala dopravní situace ve středu města, když by zde přibýlo odhadem 200 automobilů. Ačkoliv centrální prostor s komerčními službami a parkem Rudolfovo bezesporu chybí, ozývají se i názory, že prioritně je potřeba řešit důležitější záležitosti, nasnadě jsou opravy komunikací. V letošním roce rada města vyslyšela volání občanů po potřebě odstavné plochy u základní školy. Na chodníku zde běžně stojí zaparkované řady automobilů. Na části Farské louky proto vybuduje parkoviště pro 25 vozidel, které je předpokládáno pouze jako stavba dočasná a jehož povrch by měl být z asfaltového recyklátu. Plocha Farské louky je v územním plánu z roku 2008 vymezena jako plocha smíšená obytná a občanské vybavenosti.

Vzhledem k tomu, že silnice II/634 (ulice Třeboňská) je nejfrekventovanější silnicí ve městě, po které denně přechází stovky lidí (včetně dětí mířících do školy a žáků ZŠ přecházejících do tělocvičny a zpět), byly zde v roce 2011 kvůli bezpečnosti na přechody pro chodce u školy a u kostela instalovány nové semaforey.

5.4 Srubec

5.4.1 Poloha, administrativní členění, obyvatelstvo

Obec Srubec se nachází stejně jako Rudolfov nedaleko od Českých Budějovic. Díky své vyvýšené poloze na Lišovském prahu je ze Srubce nádherný výhled na celé České Budějovice i na široké okolí. Přesná vzdálenost obcí České Budějovice a Srubec je 6,8 km (po silnici II/157, z náměstí Přemysla Otakara II. na náves).

Srubci náleží jen jedno katastrální území. Obec má dvě místní části: Srubec a Stará Pohůrka, přičemž obě na sebe bezprostředně navazují. Obec se mimo to dělí i na 3 základní sídelní jednotky: Srubec, Stará Pohůrka a Na Škardě. Stará Pohůrka byla původně jednou z částí Českých Budějovic. Ke Srubci byla přičleněna až roku 1961 (*Balcar, 2013*). Výměra obce je 545 ha a k 31. 12. 2013 zde žilo 2 138 obyvatel [10].

5.4.2 Historie, obecná charakteristika

Ačkoliv první dochovaná písemná zmínka o Srubci pochází z roku 1439, obec vznikla pravděpodobně někdy v období mezi koncem 14. a začátkem 15. století [3].

V současnosti je Srubec místem přitahujícím spíše obyvatele s městským způsobem života. Krátká dojezdová vzdálenost do města a jeho snadná dostupnost českobudějovickou městskou hromadnou dopravou, atraktivní prostředí, výhodná poloha na Lišovském prahu nad hranicí inverze a snad i benevolence obecního úřadu k novým developerským i individuálním projektům rodinného bydlení ze Srubce činí ideální rezidenční místo. Projevuje se to v mnoha oblastech, snad nejvýrazněji v architektonickém stylu nově stavěných domů, ekonomické aktivitě a s ní úzce souvisejícím společenském postavení nově příchozích obyvatel či jejich zájem o navazování vztahů se sousedy. Přílivem dalších a dalších obyvatel z města se časem postupně setřel původní vesnický ráz této obce do podoby, jakou známe dnes.

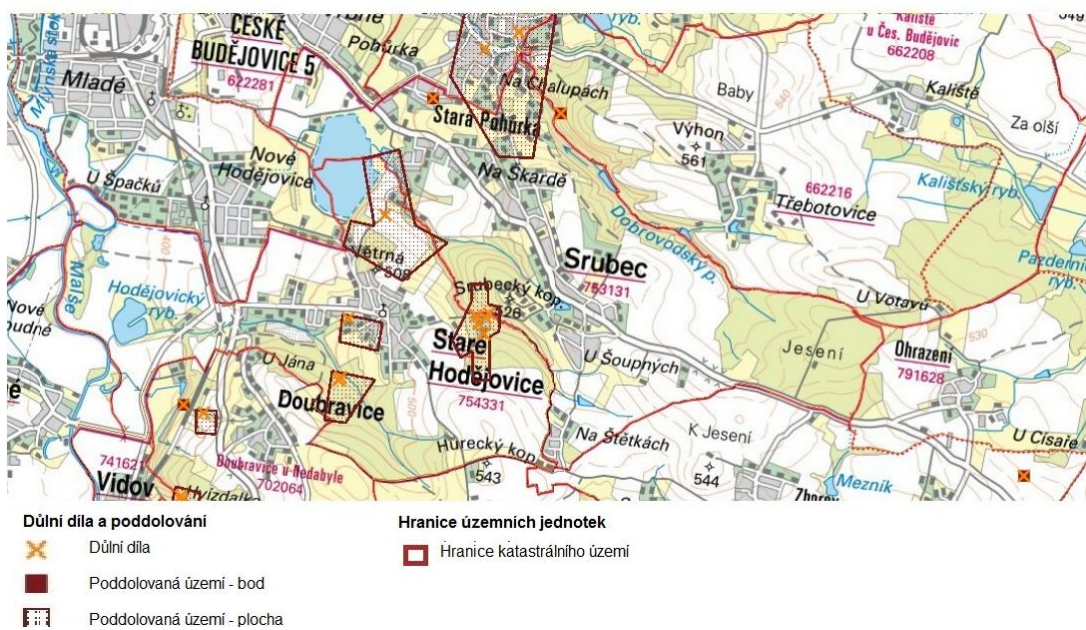
5.4.3 Přírodní prostředí

Nejvýznamnějším prvkem Územního systému ekologické stability na katastrálním území obce je nadregionální biokoridor Hlubočká obora (NBK 011) K118 o rozloze 37,7 ha. Dále se zde nachází 5 lokálních biocenter (Srubecký kopec, U vodojemu, České Švýcary, U Šoupných, Pod odkalištěm) o celkové rozloze přibližně 18 ha, tři lokální biokoridory (Dobrovodský potok – délka 3,5 km, Hodějovický potok – 3,4 km, Jesení – délka 0,8 km) a celkem 6 interakčních prvků (Územní plán Srubec, 201). ÚSES zobrazuje mapa č. 4 v kapitole 8.1.

5.4.4 Poddolovaná území

Podle Územního plánu Srubec (2010) se na katastrálním území obce nachází dvě poddolovaná území, která jsou zachycena na obrázku č. 6. Jedná se o podzemní systémy, pozůstatky po těžbě stříbra. První se nachází na západním okraji katastru poblíž usazovací nádrže a zasahuje do nově zastavěné lokality U Naděje. Do zastavěné oblasti v severní části katastru (Stará pohůrka) zasahuje druhé poddolované území České Budějovice 5 – Dobrá Voda, v němž se nachází celkem 10 šachet a štol. Kromě těchto dvou území, vymezených v územním plánu, zasahuje podle mapové aplikace České geologické služby na území obce ještě jedno menší plošné poddolované území. Nachází se na jihozápadním okraji katastrálního území. Je to pouhá část rozsáhlejšího systému Staré Hodějovice-Srubecký kopec 4, který se skládá z 5 štol.

Srubec : Výskyt poddolovaných území

Obrázek 6: Srubec: Výskyt poddolovaných území

Zdroj: Česká geologická služba

5.4.5 Občanská vybavenost

Do obce Srubec zajíždí Městská hromadná doprava města České Budějovice, konkrétně linka 13. Je zde vodovod, kanalizace i plynovod. Obec vydává čtvrtletně Srubecký zpravodaj, který je zdarma k dispozici v tištěné i elektronické podobě.

V obci se nachází fotbalové hřiště Tělovýchovné jednoty Slavoj, několik menších dětských hřišť, mateřská škola, hasičská zbrojnice místních dobrovolných hasičů a obchod se základním zbožím [3]. Podle slov starostky obce, paní PhDr. Zuzany Vyhnálkové v obci chybí vnitřní prostory, kde by se mohly konat společenské a kulturní akce. Většina společenských událostí se odehrává na veřejných prostranstvích (plocha na návsi před hasičskou zbrojnicí), popřípadě v budově školky. Záměrem starostky je postavit obecní dům, kam by se mohly soustředit společenské aktivity obce.

Paní starostka Vyhnálková je ve své funkci od roku 2006, a od samého začátku bylo její prioritou oživení tehdy již velmi upadajícího společenského života v obci. Její snahy byly úspěšné – Srubec má nyní mimo jiné svůj obecní ples, dětský karneval, vítání občánků, Běh Srubeckým kopcem, drakiádu, lampionový průvod či rozsvícení vánočního stromu a vánoční trh [12]. Paní starostka doufá, že tyto akce vzbudí zájem občanů o dění v obci a napomohou rozvoji pozitivních sociálních vztahů, hlavně mezi starousedlíky a nově příchozími obyvateli. Mnoho akcí je zaměřeno na děti a jejich rodiče či prarodiče. Důvodem je snaha zaujmout mladé rodiny s dětmi, které se do obce stěhují - suburbánní migranty.

Občanská vybavenost bohužel neodpovídá rapidně se zvyšujícímu počtu obyvatel v posledních letech (od roku 2000). Zastupitelstvo působící v obci před volbami v roce 2006 nedokázalo vyjednávat s developery, kteří zajišťovali v různých lokalitách Srubce novou rezidenční výstavbu. Toto jednání mělo za následek masivní nárůst počtu obytných domů i obyvatel, avšak občanská vybavenost se dále nerozvíjela. Podle slov starostky je chybou, že tehdejší zastupitelstvo nemělo s developerskými projekty žádné zkušenosti a nepředvíдалo, že občanská vybavenost nebude brzy dostačující. Lze to ilustrovat na příkladu mateřské školy. Stará budova školky, která zde fungovala od roku 1948, musela být v roce 2002 navrácena původnímu majiteli. Obec proto v témže roce postavila novou jednotřídní školku, jejíž kapacita (20 míst) byla ale záhy zaplněna. Budovu již nebylo možné rozšířit, a proto byla v roce 2009 postavena budova nová. Tato nová školka již

byla postavena na náklady developerské firmy THB – INVEST a.s., která na Srubci působí od roku 2000 a zajistila výstavbu všech pěti etap projektu Srubecký kopec (zatím celkem 222 parcel, šestá etapa je nyní plánována). Celková kapacita školky byla již 48 míst. Problém s nedostatkem míst ve školce se v již v roce 2010 opakoval, a proto byla zřízena ještě jedna třída pro dalších 28 dětí. Developerská společnost THB – INVEST a.s. je v tomto ohledu spíše světlou výjimkou. Jeden z jejích spolumajitelů v obci bydlí, je členem zastupitelstva a po dohodě s paní starostkou firma kromě nové školky v obci vybuďovala i dětské hřiště a pro potřeby školky zakoupila automobil. Ve většině případů záleží na dobré vůli developera, na jakých podmínkách bude ochoten se s danou obcí dohodnout a do jaké míry jí vyjde vstříc. Obvyklý postup je ten, že developer vybuduje pro potřeby nové zástavby novou dopravní a technickou infrastrukturu a po jejím dokončení ji převede do majetku obce. Obce však mohou s developerskými firmami dojednat i jiné „nadstandardní“ podmínky, jako je například vybudování dětského hřiště nebo příspěvek na chod obce (Čejková, 2012).

S přibývajícím počtem obyvatel nastávají problémy i s technickou infrastrukturou. Podle paní starostky se jedná hlavně o čerpadlo vodovodu a plynovod, jejichž kapacita se musela navyšovat. Dopravní infrastruktura vzniklá ve spojení se stavbou nových rodinných domů je sice zainvestována ve většině případů developerskou společností, ale poté je převedena do majetku obce. Obec pak musí zajišťovat na své náklady její údržbu nebo případné opravy. Také úřední agenda začíná být s přílivem nových rezidentů pro obec zatěžující: narůstá množství žádostí souvisejících s kolaudací domů, častěji řeší přihlašování občanů k trvalému pobytu či výběry různých poplatků.

6 Metodika

Pro účely splnění cílů této diplomové práce (popis procesu suburbanizace, jeho analýza a porovnání jeho průběhu v obcích Rudolfov a Srubec) byla využita kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu, jejichž bližší charakteristiku podává *Disman (2002)*.

Kvantitativní výzkum zahrnoval studium dokumentů a dat poskytovaných Českým statistickým úřadem, jejich interpretaci a vlastní zpracování pomocí statistických metod do tabulek a grafů. Pro úplnost jsou v kapitole 12.1 uvedeny přesné definice pojmů používaných ČSÚ. Grafy a tabulky byly zpracovány v prostředí MS Excel. Mapy byly vytvořeny v programu ArcMap 10 za použití volně dostupných připojitelných WMS služeb a jsou zařazeny do podkapitoly 8.1.

Kvalitativním výzkumem pro účely této práce byly rozhovory se zástupci dotčených obcí (v případě Srubce paní starostka a v případě Rudolfova pracovník odboru výstavby), studium literatury a obecních periodik (Rudolfovské listy, Srubecký zpravodaj), územně plánovací dokumentace včetně výkresové části, internetových stránek obcí a vizuální technika – pozorování situace na místě v terénu a pořízení fotodokumentace. Fotodokumentace je zařazena v podkapitole 8.2.

Tímto byl položen teoreticko-metodologický základ pro vlastní empirické šetření, které sestávalo z komparace vybraných ukazatelů ve dvou daných obcích. Jako hypotéza byla zvolena domněnka, že obce se liší ve svém historickém kontextu – suburbanizace zde proběhla a měla obdobný vývoj, ale v každé obci se projevila v jiném časovém období. Výzkum tuto domněnku potvrdil a jeho výsledky demonstrují jistý časový posun zkoumané problematiky.

7 Praktická část: Srovnání vybraných aspektů v obcích Rudolfov a Srubec

V praktické části bude prezentována komparace zvolených ukazatelů. Bude provedeno srovnání vývoje rozlohy jednotlivých druhů ploch, zástavby, počtu obyvatel, věkové a vzdělanostní struktury a ekonomické aktivity obyvatelstva.

7.1 Využití ploch

Před samotným uvedením detailů o využití ploch z vybraných obcí bude nejprve nastíněn problém záboru zemědělské půdy v obecném kontextu.

Problém záboru zemědělské půdy

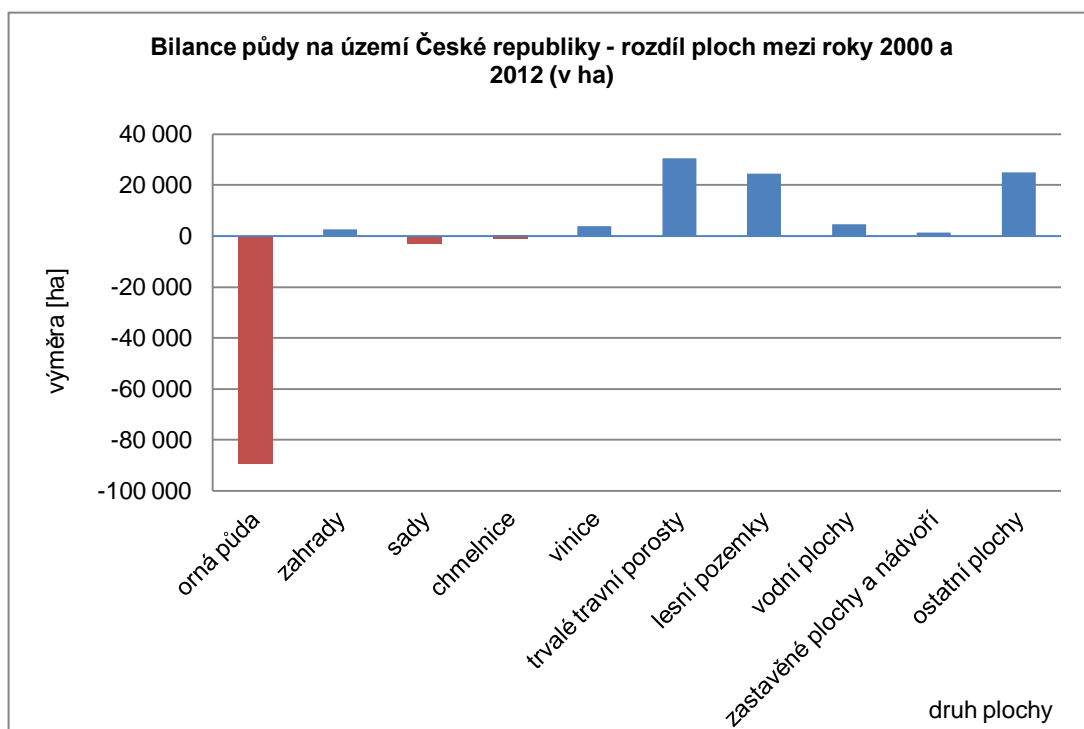
V České republice je závažným problémem zábor zemědělské půdy, nejčastěji na úkor zastavěných a ostatních ploch, v menší míře ve prospěch lesních pozemků. Tento fenomén a mnohé další eviduje Český statistický úřad v rámci Strukturálního šetření v zemědělství (obecně známé jako Agrocenzus) [15]. Toto šetření se koná ve všech zemích Evropské unie každých 10 let.

Zatímco v roce 2000 bylo podle Agrocenzu v ČR evidováno 3,60 milionu ha obhospodařované zemědělské půdy, během deseti následujících let se její výměra snížila o zhruba 121 000 ha na 3,48 milionu ha. Přepočteno na procentuální podíly, v roce 2000 tvořila zemědělská půda 45,7% rozlohy ČR, v roce 2010 už to bylo o 1,5% méně a tento podíl dále klesá. Ještě markantněji klesla rozloha orné půdy: v roce 2000 tvořila orná půda 72,2% rozlohy zemědělské půdy, v roce 2010 už pouhých 64%. Během tohoto desetiletého období klesla výměra orné půdy o 224 504 ha. Zajímavostí je výrazný pokles ploch zahrad. Jedinými kategoriemi zemědělské půdy, které se nepohybují „v červených číslech“ jsou vinice a trvalé travní porosty. Důvodem je zřejmě možnost čerpat evropské dotace na obnovu a založení vinic a na zatravnění orné půdy, stejně jako na zalesnění [16]. Tato a další data o celkové bilanci půdy v republice shrnuje tabulka č. 3 a ilustruje graf č. 4, v němž jsou pro přehlednost ubývající plochy vyznačeny červeně a přibývající plochy modře. Aby byly prezentovány co nejaktuálnější výsledky, byla použita data ČSÚ z let 2000 a 2012 a nikoli data z Agrocenzů 2000 a 2010.

Bilance půdy na území České republiky - srovnání k 31. 12. předmětného roku (v ha)

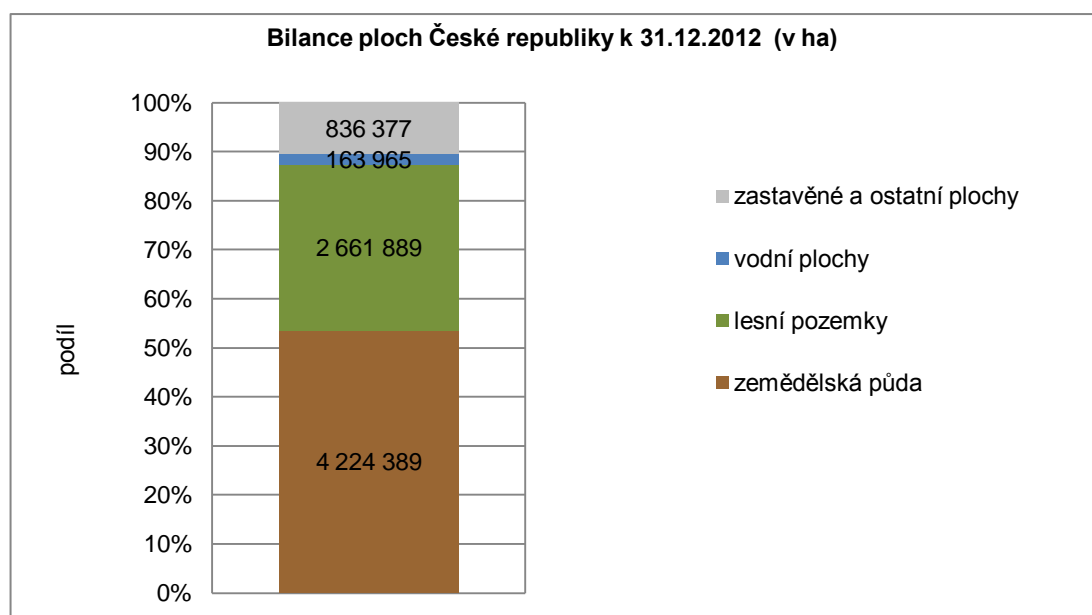
		rok:	2000	2012
Celková výměra území [ha]			7 886 525	7 886 619
z toho:	zemědělská půda	orná půda	3 082 383	2 993 236
		zahrady	160 609	163 320
		sady	49 008	46 393
		chmelnice	11 232	10 355
		vinice	15 574	19 562
		trvalé travní porosty	961 070	991 523
		zemědělská půda celkem	4 279 876	4 224 389
	nezemědělská půda	lesní pozemky	2 637 289	2 661 889
		vodní plochy	159 349	163 965
		zastavěné plochy a nádvoří	130 522	131 800
		ostatní plochy	679 489	704 577
		nezemědělská půda celkem	3 606 649	3 662 230

Tabulka 3: Bilance půdy na území České republiky - rozdíl ploch mezi roky 2000 a 2012
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf 4: Bilance půdy na území České republiky - rozdíl ploch mezi roky 2000 a 2012
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Podle *Zprávy o životním prostředí České republiky 2013* [22] se v letech 2000-2013 zvýšil rozsah zastavěných a ostatních ploch o 3,5% (nárůst o 28 700 ha) na 836 377 ha. Tyto dva druhy ploch v součtu již tvoří 10,6% rozlohy republiky. Od roku 1927 do roku 2009 ubylo z ČR celkem 851 tisíc hektarů zemědělské půdy, tedy více než pětina. V letech 2001 - 2006 to pak podle *Zprávy o stavu přírody a krajiny* bylo 11,2 hektaru denně, v roce 2008 14 hektarů, v roce 2010 necelých 15 hektarů za den [22]. Aktuální stav velmi blízce koresponduje se situací z roku 2012, zachycenou na grafu č. 5.

Graf 5: Bilance ploch České republiky k 31. 12. 2012
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Poplatky za vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu (ZPF) se řídí vyhláškou Ministerstva financí č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), která uvádí základní ceny zemědělských pozemků podle BPEJ (bonitovaných půdně ekologických jednotek). Tato vyhláška vstoupila v účinnost k 1. 1. 2014. Předchozí verze vyhlášky stanovující sazbu odvodů platila v nezměněné podobě od roku 1992. Jelikož se stát snaží eliminovat dlouhotrvající problém zvyšujících se záborů půdy kvůli výstavbě, nová vyhláška poplatky za vyjmutí pozemku ze ZPF zvyšuje. Vyjmutí těch nejkvalitnějších a nejúrodnějších půd je oproti dřívější úpravě několikanásobně dražší.

Úbytky v jednotlivých pětiletkách se tehdy podle statistických ročenek ČSÚ pohybovaly kolem 40 tisíc hektarů. k extrémním záborům došlo celkem dvakrát. Poprvé to bylo v období mezi lety 1956 až 1961. Za obět těžkému průmyslu a investiční výstavbě tehdy padlo 94 tisíc hektarů zemědělské půdy.

Podruhé se půda skokově ztratila v letech 1976 až 1981, kdy se její úbytek vyšplhal na celkem 69 190 hektarů. Přesto elektrárny, přehrady i povrchové doly nespotřebovaly v průběhu hospodářské pětiletky tolik prostoru jako nynější stavební expanze [18].

Zemědělci většinou hospodaří na pronajaté půdě – podle Agrocenzu 2010 bylo téměř 78% obhospodařované půdy v nájmu. Vlastník půdy se může rozhodnout pro její prodej (například developerské společnosti), který je pro něj rentabilnější než pronájem zemědělskému družstvu. Finanční zájmy a následná nadměrná výstavba tak připravují krajinu o jednu z jejích funkcí, kterou je právě zemědělství.

Komparace využití ploch v obcích

Data pro komparaci podílů jednotlivých druhů ploch byla získána z ČSÚ a z elektronické verze Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka (1845 – 2000) na internetové adrese http://lucc.ic.cz/lucc_data/. Český statistický úřad shromažďuje data o využití ploch pouze od roku 2001 a starší data (rok 2000 a méně) tedy pochází z výše zmíněné databáze.

Zdrojem této databáze jsou data o využití ploch všech katastrálních území z let 1845, 1948, 1990 a 2000. Aby byla data z těchto historicky velmi vzdálených období srovnatelná, museli autoři data upravit. Úpravy se týkaly srovnatelnosti klasifikace využití ploch a územní srovnatelnosti. Srovnatelnost kvalifikace využití ploch spočívá ve sjednocení názvosloví jednotlivých kategorií, popřípadě sloučení více podkategorií do jedné (například dvě kategorie Louky a Pastviny rozlišované v mapování Stablního katastru v letech 1826-1843 byly sloučeny do společné kategorie Trvalé travní porosty). V kvalifikaci využití ploch se nevyskytl při vypracování statistik žádný problém, avšak v územní srovnatelnosti tomu již tak nebylo. Vzhledem k tomu, že rozloha a hranice katastrálních území se během historie v mnoha případech měnily, některé katastry zanikaly a další vznikaly, autoři databáze vytvořili pospojováním katastrů jednotky konstantní rozlohy. Těmito jednotkami jsou základní územní jednotky (ZÚJ). ZÚJ jsou celky vytvořené uměle tak, aby během sledovaného období příliš neměnily svou rozlohu (maximální odchylka v rozloze je 1%), což ale nebylo možné dodržet ve všech případech.

Při sběru dat se vyskytl problém související právě se ZÚJ. Katastrální území, která jsou předmětem tohoto výzkumu (Srubec, Hlinsko u Vráta, Rudolfov) byla sloučena spolu s dalšími katastry do jedné ZÚJ a v konečné verzi databáze na zmíněné internetové adrese jsou přístupná data pouze za tuto scelenou územní

jednotku. Naštěstí se podařilo kontaktovat správce databáze a jednoho z jejích spoluautorů, kteří byli ochotni poskytnout pro účely této práce data za zájmová katastrální území. Data za katastrální území nejsou běžně dostupná, a to právě z důvodu územní srovnatelnosti, kvůli které byly vytvořeny ZÚJ.

Další potíží při vypracování tohoto srovnání bylo poměrně nové datum vzniku k. ú. Hlinsko u Vráta, které je součástí města Rudolfov. Toto katastrální území vzniklo teprve v roce 2000, do té doby bylo součástí obce Vráta. Stejně tak i rozsah a hranice katastrálního území Srubce se měnily. Změny dokládají tabulka č. 4 a tabulka č. 5.

Rudolfov: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)

rok	celková výměra (ha)	zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy
1845	160,8	141,3	2,5	2,7	4,5	9,8
1948	160,7	139,1	0,5	2,5	8,0	10,6
1990	189,9	119,7	0,6	6,5	23,4	39,7
2000	191,7	119,9	0,7	5,3	24,6	41,2
2001	319,49	216,00	13,92	6,78	28,25	54,53
2002	319,60	216,06	13,93	6,71	23,53	59,37
2003	319,89	216,14	13,93	6,73	23,56	59,54
2004	319,89	216,10	13,93	6,73	24,33	58,82
2005	319,89	215,33	13,93	6,73	24,44	59,47
2006	319,89	215,21	13,93	7,28	24,64	58,85
2007	319,89	215,07	13,93	7,28	24,70	58,92
2008	319,89	214,74	13,93	7,28	23,73	60,21
2009	319,77	214,61	13,93	7,26	23,80	60,17
2010	319,77	214,30	13,93	7,26	24,08	60,21
2011	319,39	213,63	13,93	7,26	24,33	60,24
2012	319,39	213,53	13,93	7,26	24,41	60,26
2013	319,39	213,47	13,93	7,26	23,87	60,86

Tabulka 4: Rudolfov: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)

Zdroj: Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka a czso.cz, vlastní zpracování

Srubec: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)

rok	celková výměra (ha)	zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy
1845	703,3	485,0	153,0	3,9	3,1	21,2
1948	461,6	290,9	154,1	1,1	4,7	11,9
1990	600,5	379,4	154,1	6,6	9,7	50,7
2000	600,6	368,3	153,7	15,6	11,7	51,3
2001	600,59	365,65	153,65	15,58	12,08	53,63
2002	600,56	365,34	153,65	15,58	12,49	53,50
2003	600,35	364,52	153,57	15,57	13,00	53,69
2004	600,35	363,80	153,57	15,57	13,54	53,87
2005	600,35	363,29	153,57	15,57	14,03	53,88
2006	600,35	362,62	153,57	15,57	14,83	53,76
2007	600,35	360,60	153,57	15,30	15,83	55,05
2008	600,35	356,62	153,49	15,30	16,45	58,49
2009	600,35	355,77	153,49	15,30	16,91	58,88
2010	600,36	354,80	153,49	15,30	17,42	59,34
2011	600,36	353,47	153,49	15,30	17,90	60,19
2012	600,36	352,93	153,49	15,30	18,08	60,56
2013	600,36	351,17	153,49	15,30	18,63	61,77

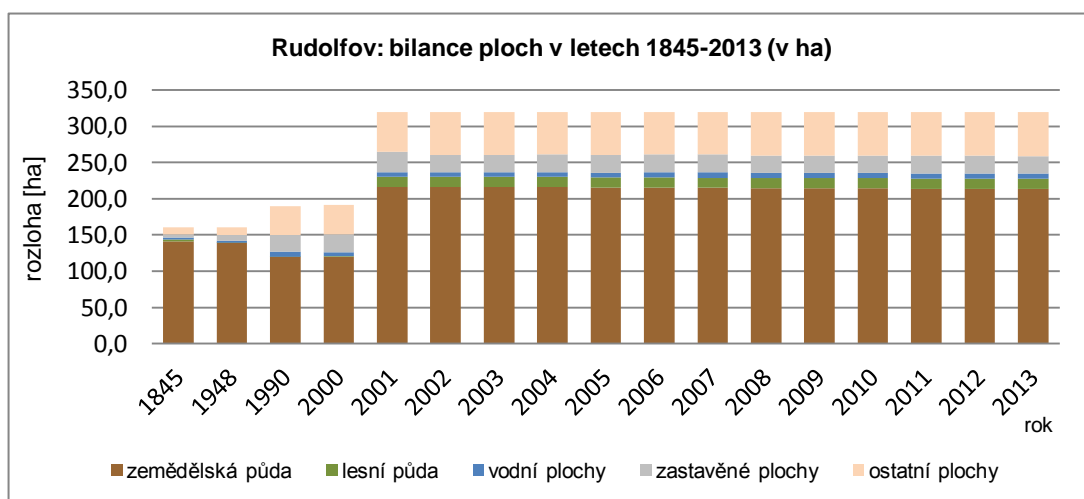
Tabulka 5: Srubec: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)

Zdroj: Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka a czso.cz, vlastní zpracování

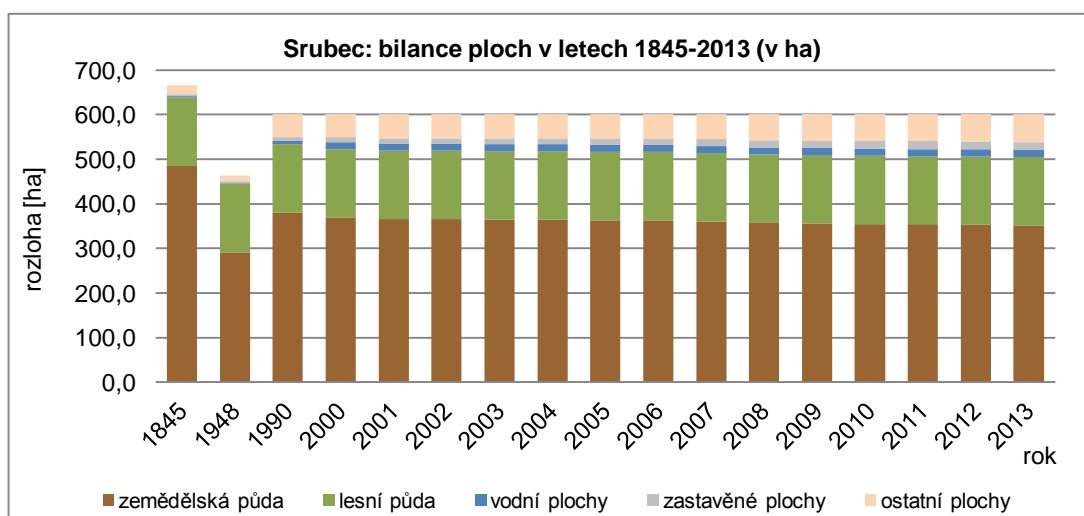
Z důvodu měnících se rozloh katastrálních území, které byly výrazné zvláště v 19. a 20. století, je bilance ploch pro jednotlivé obce v grafech zpracována z dat o absolutních rozlohách ploch a nikoli v relativních podílech na celkové rozloze. Grafy zobrazující relativní podíly ploch na celku by nemusely mít dostatečnou vypovídací hodnotu a zbytečně by docházelo ke zkreslení. Navíc, rozlohy katastrů se od roku 2001 příliš neměnily, a právě data z roku 2001 a novější tvoří převážnou část srovnání.

Grafy č. 6 a 7 srovnávají vývoj využití ploch v obcích. Nápadné zvětšení rozsahu Rudolfova mezi lety 2000 a 2001 je způsobeno přiřčením k. ú. Hlinsko u Vráta. Přibližně od roku 2000 jsou katastrální území obou obcí poměrně stabilní a zemědělská půda v nich zaujímá v zásadě stejný podíl (Rudolfov cca 67%, Srubec cca 60%). Rozloha lesních ploch je v obcích velmi rozdílná, avšak od roku 2001 je jako jediná neměnná. Rudolfov má na první pohled mnohem méně zalesněných ploch (4,4%) než Srubec (25,6%). Rozloha vodních ploch se také příliš neměnila. Důvodem proč jsou v případě roku 1948 v obou grafech znázorněny téměř neznatelně, je rozdílná metodika jejich klasifikace. V tomto roce byly totiž jako vodní plochy zaznamenány pouze stojaté vody („močály, jezera a rybníky“), zatímco vody

tekoucí („řeky a potoky“) byly zahrnuty mezi ostatní plochy (ve finální verzi databáze se autoři snažili o dopočet z novějších a starších údajů tak, aby i tyto vodní plochy bylo možné komparovat v čase). Výraznější snížení podílu zastavěných ploch na Rudolfově v roce 2001 je dalším projevem připojení k. ú. Hlinsko u Vráta. Toto k. ú. vykazuje větší podíl zemědělské půdy a proto ve výsledku snižuje celkovou bilanci zastavěných ploch. Mezi lety 2002 a 2013 se výměra zastavěných ploch na Rudolfově téměř neměnila, pouze kolísala v řádu desetin procent. Naproti tomu rozsah zastavěných ploch na Srubci každoročně roste. Tento trend má od roku 2000 tempo přibližně 0,1% ročně. V absolutních číslech to znamená asi 0,6 ha ročně. To je pro ilustraci 9 stavebních parcel, počítá-li se s jejich velikostí přibližně 600-700 m². Ostatní plochy na Srubci narůstají zhruba stejnou rychlostí jako zastavěné, avšak na Rudolfově je rychlost záboru nižší.

Graf 6: Rudolfov: bilance ploch v letech 1845-2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf 7: Srubec: bilance ploch v letech 1845-2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

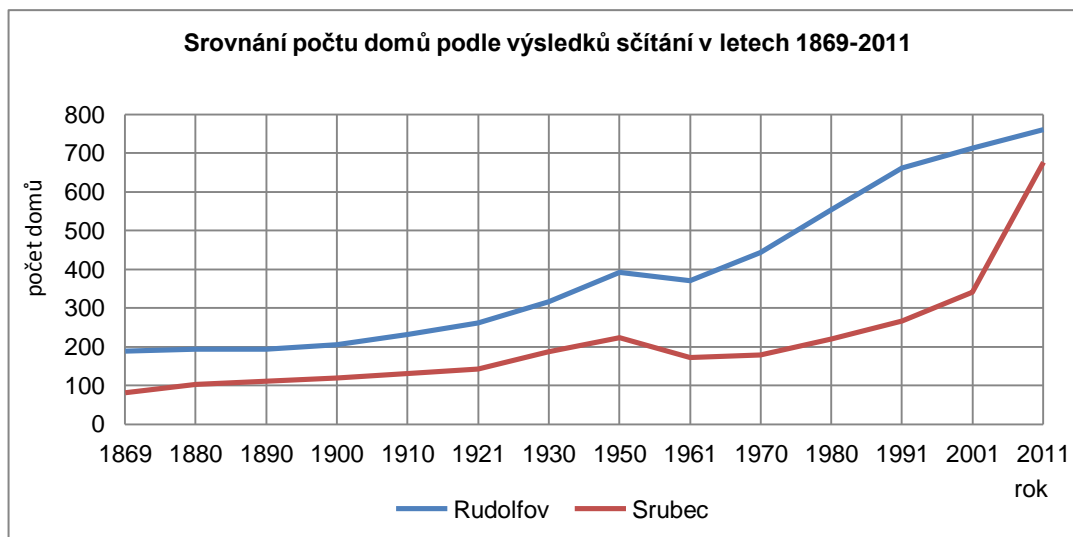
Krajinný pokryv na katastrálních územích obcí Rudolfovo a Srubec a jeho proměny v čase ilustrují mapy č. 5 a 6 v kapitole 8.1. Presentují stav krajinného pokryvu v letech 1990, 2000 a 2006 podle databáze CORINE Land Cover, která je dostupná ve formě volně připojitelné WMS služby.

7.2 Vývoj zástavby

Graf č. 8 prezentuje srovnání vývoje počtu domů v obou obcích v letech 1869-2011. Zpočátku mají obě křivky obdobný vývoj, ale v 60. letech se začínají oddalovat. Důvodem je rychlejší tempo výstavby na Rudolfově, zatímco na Srubci roste výstavba pomaleji. Po roce 1991 prudký rozvoj na Rudolfově končí a zpomaluje se. V roce 2001 se na Srubci projevil mimořádný boom ve výstavbě, trvající do současnosti.

Novodobý urbanistický vývoj Rudolfova se do druhé světové války omezoval na zahušťování nepravidelné zástavby. Vznikla řádka domů severovýchodně od Královského rybníka a jednotlivé domky při cestě od něho do Vesců. Nejvíce domů bylo postaveno při lišovské silnici jižně a východně od návsi ve Vescích. V 60. -80. letech nové rodinné domy zaplnily celé území mezi Vesci a Královským rybníkem a nová čtvrť se rozvinula též pod serpentinou silnice do Hlincové Hory [20].

V obci Srubec byl vývoj zpočátku podobný. Srubec si dlouhou dobu držel svůj spíše vesnický charakter. Rozdíl oproti Rudolfovu je ten, že v 70. -90. letech zde probíhala stavební činnost méně intenzivně. Mezníkem ve vývoji obce je rok 2000: před ním probíhala výstavba individuálně, po něm ponejvíce formou developerských projektů. Obce se liší také v historické dimenzi: zatímco na Rudolfově lze zaznamenat určitou formu suburbanizace ještě před revolucí v roce 1989, na Srubec přišla tato vlna až o dvě desítky let později.

Graf 8: Srovnání počtu domů podle výsledků sčítání v letech 1869-2011
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

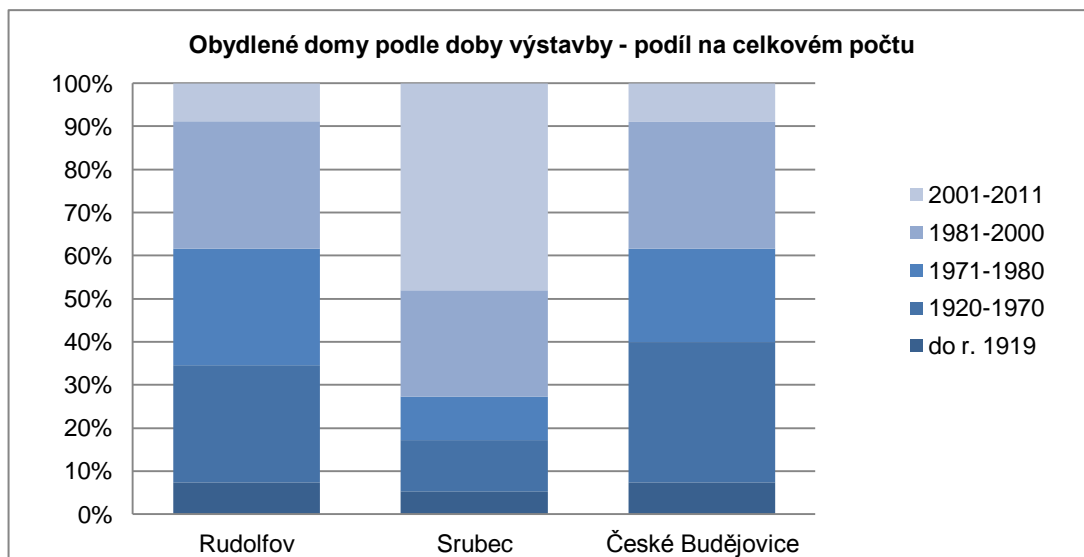
Časový posun suburbanizace dokládá i tabulka č. 6 a graf č. 9 mapující počet domů postavených v časových intervalech. Pro srovnání a ilustraci různorodého vývoje tabulka i graf zahrnují i město České Budějovice.

Obydlené domy podle doby výstavby - podíl na celkovém počtu

Období výstavby	Rudolfov	Srubec	České Budějovice
do r. 1919	7,3%	5,2%	7,3%
1920-1970	26,9%	11,5%	31,8%
1971-1980	26,8%	9,8%	21,1%
1981-2000	29,3%	24,0%	28,9%
2001-2011	8,7%	46,6%	8,7%

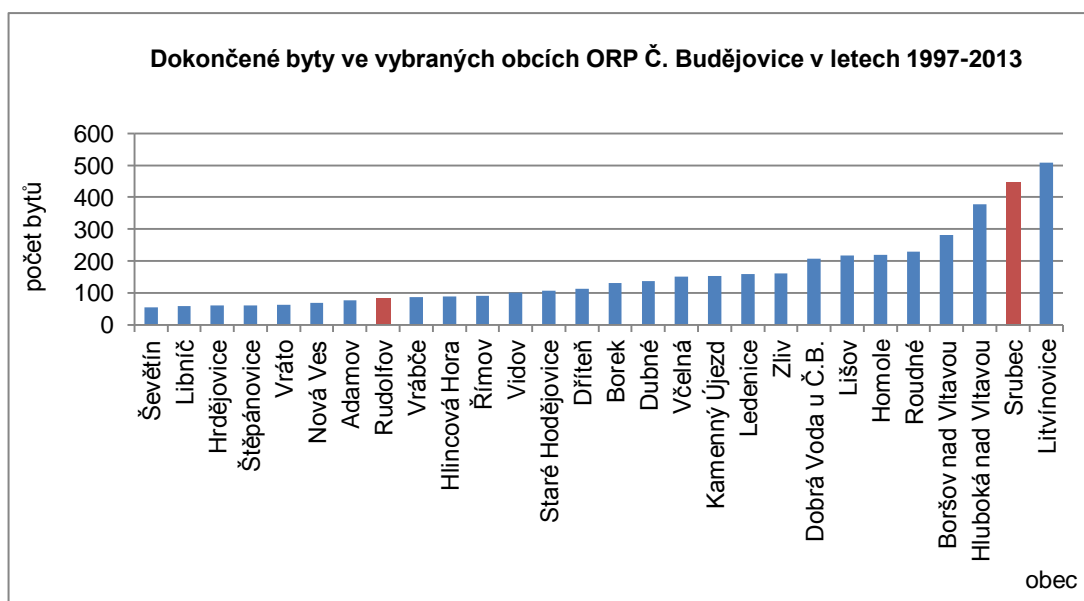
Tabulka 6: Obydlené domy podle doby výstavby - podíl na celkovém počtu
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Podle grafu č. 9 mají podíl nejstarší zástavby (vzniklé do r. 1970) České Budějovice. Rudolfov i Budějovice mají velmi srovnatelný celkový vývoj. Domy postavené do roku 1919 tvoří přibližně stejný podíl v Českých Budějovicích, na Rudolfově i na Srubci. V první kategorii je tedy mezi oběma zkoumanými obcemi velká podobnost. Odlíšnosti se začínají objevovat teprve v kategoriích následujících. Téměř 90% domů na Rudolfově vzniklo do roku 2000, nicméně na Srubci je to přibližně polovina. Polovina domů vznikla až po roce 2000, je tedy nesporné, že Srubec zažívá svou suburbanizaci prudce během posledních několika let a s mnohem větší intenzitou než Rudolfov.

Graf 9: Obydlené domy podle doby výstavby - podíl na celkovém počtu
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

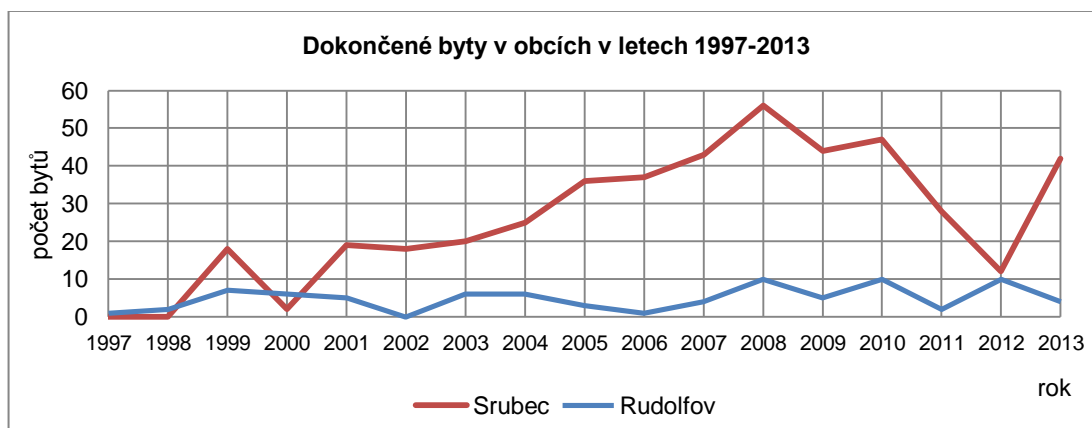
Nebývalý rozvoj Srubce se ukazuje i ve statistice množství dokončených bytů v obcích ORP České Budějovice. Do tohoto správního obvodu spadá celkem 79 obcí. Z analýzy dat ČSÚ o počtu dokončených bytů mezi lety 1997 a 2013 vyplývá, že Srubec se umístil na třetí příčce co do celkového počtu dokončených bytů v tomto období (447 bytů). Náskok před ním už mají pouze Litvínovice (509 bytů) a České Budějovice (5039 bytů). Rudolfov je s 82 novými byty za uvedených 16 let na 22. pozici. Graf č. 10 shrnuje 28 obcí z SO ORP Č. Budějovice, v nichž bylo za zkoumané období 1997-2013 dokončeno více než 50 bytů. Do srovnání nejsou zahrnuty České Budějovice.

Graf 10: Dokončené byty ve vybraných obcích ORP Č. Budějovice v letech 1997-2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Data o dokončených bytech starší než z roku 1997 nejsou za obce k dispozici, proto bude alespoň nastíněna obecná situace ve výstavbě za celé území republiky. ČSÚ ve své publikaci *Bytová výstavba v územích České republiky v letech 1997-2011* konstatuje, že po 2. světové válce až do 60. let nebyla bytová výstavba nijak významná, jelikož bytový fond byl po odsunu německého obyvatelstva dostatečný. V následujících desetiletích intenzita bytové výstavby rostla, až k téměř 9 bytům na 1000 obyvatel v roce 1975, a výrazně převyšovala úroveň ve většině zemí tehdejší Evropy. Tato situace souvisí s tehdejším politickým zřízením v naší zemi a jeho nástroji na podporu rodiny. Po roce 1980 se začal objem dokončovaných bytů snižovat. Obrovským milníkem byl samozřejmě rok 1989, který znamenal velký propad v objemu bytové výstavby oproti předešlým letům. Vůbec nejméně bytů bylo dokončeno v roce 1995 (12 998 bytů, tj. 1,26 bytu/1000 obyvatel). V následujících letech, což už je zachyceno i v grafu č. 11, se začala bytová výstavba opět pomalu oživovat a až do roku 2007 její intenzita stoupala. V tomto roce bylo dokončeno nejvíce bytů za posledních 20 let. Příčinou bylo přijetí nového zákona o zvýšení daně z přidané hodnoty (nabyl účinnosti od roku 2008). Tento počín výrazně urychlil práce na stavbách tak, aby se vše stihlo dokončit ještě za platnosti staré podoby zákona a tedy i starých cen stavebního materiálu. Poté následoval útlum výstavby, kolem roku 2010 již také posílený dopadající ekonomickou recesí.

Počet dokončených bytů ve sledovaném období mezi jednotlivými roky v případě Rudolfova příliš nekolísá. Za každý rok bylo dokončeno maximálně 10 bytů. Vývoj na Srubci byl velmi odlišný a mnohem více korespondoval s celorepublikovými trendy ve výstavbě, které byly popsány v odstavci výše.

Graf 11: Dokončené byty v obcích v letech 1997-2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

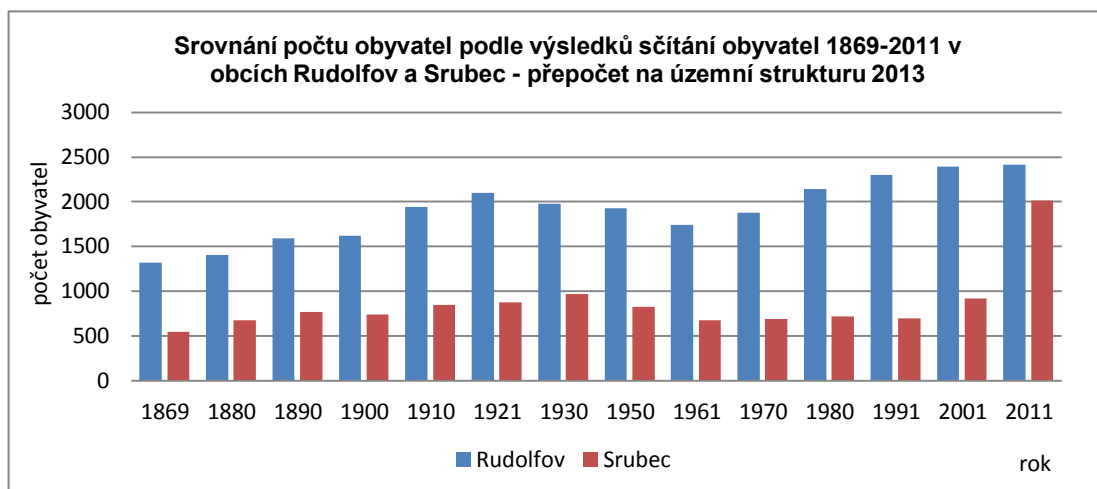
7.3 Počet obyvatel

Jak uvádí mnozí autoři (např. *Baldassare, 1992*), noví obyvatelé suburbii se v určitých charakteristikách liší od obyvatelstva původního. Příchozí obyvatelstvo je oproti původnímu obyvatelstvu relativně více homogenní. Noví obyvatelé příměstských oblastí jsou segregováni podle rodinného stavu, věku, příjmu a zaměstnaneckého statusu. Obyvatelé nových rodinných domů jsou obvykle lidé s vysokoškolským vzděláním, páry ve věku cca 30 let a více, s dětmi nebo bez, s příjmem vyšším než průměrným.

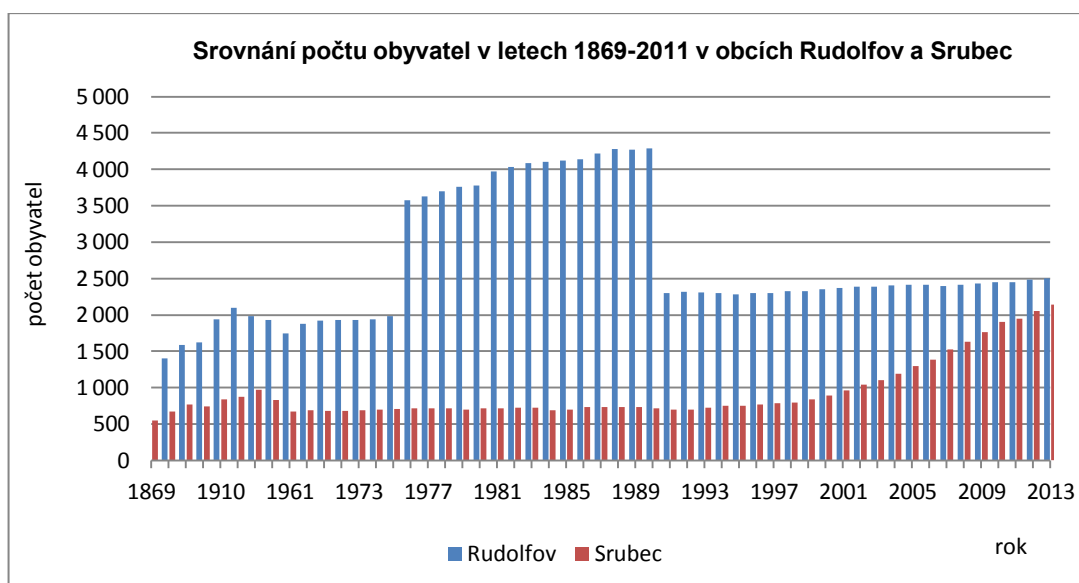
Metodika ČSÚ pro sčítání obyvatel během času doznala určitých změn. V roce 1869 se zjišťovalo obyvatelstvo přítomné civilní, v letech 1880-1950 obyvatelstvo přítomné a v letech 1961-1991 obyvatelstvo bydlící, tj. hlášené v obci k trvalému pobytu, i když bylo dočasně nepřítomné. V roce 2001 zahrnuje údaj o počtu obyvatel všechny osoby s trvalým nebo dlouhodobým pobytem (tj. cizinci s přechodným pobytem na území ČR, pokud doba jejich pobytu přesáhla 90 dnů). Při sčítání v roce 1980, 1991 a 2001 byly sečteny nejen osoby bydlící v bytech a zařízeních, ale i osoby mimo byty a zařízení [19].

Obě obce mají přibližně srovnatelný počet obyvatel, okolo 2 tisíc. Z grafu č. 12 je patrné, že Rudolfovo mělo co do počtu obyvatel vždy navrch. Již od roku 1869 převyšoval Srubec zhruba o 1000 obyvatel. Průběh křivky populačního vývoje byl téměř totožný. Menší odlišnost lze zaznamenat od 60. do 90. let, kdy Rudolfovo obyvatelstvo plynule přibývalo a Srubec téměř populačně stagnoval. V roce 1961 byla k Rudolfovu přičleněna obec Jivno. V 60. – 80. letech je populační růst Rudolfova zapříčiněn rozvojem výstavby, konkrétně hlavně mezi částí Vesce (nebo také Veska, dříve samostatná osada) a Královským rybníkem. Postupně zástavba tento prostor zaplnila a Veska stavebně srostla s Rudolfovem. Nové domy vznikaly hromadně i podél silnice do Hlincové Hory [20]. Skokový nárůst počtu obyvatel města Rudolfova o 1658 obyvatel v roce 1975 byl způsoben přičleněním obcí Adamov, Dubičné, Hlincová Hora, Hůry, Libnič a Vráto do správního obvodu Rudolfova. Všechny tyto obce včetně Jivna opět získaly v roce 1990 samostatnost, čímž se vysvětluje pokles počtu obyvatel o 1890 [3]. Graf č. 12 ilustruje vývoj počtu obyvatel v obou obcích, avšak v případě Rudolfova byl pro přehlednost použit přepočtený počet na současnou územní strukturu. Graf č. 13 zaznamenává i změny spojené s přičleněním výše zmíněných obcí. Pro Srubec neznamenal populační nárůst ani přičlenění sídla Stará Pohůrka v roce 1961 (dříve bylo součástí Českých Budějovic).

Rok 2000 se ale pro Srubec zdá být zlomovým. Mezi lety 2001 a 2011 se zde počet obyvatel více než zdvojnásobil.

Graf 12: Srovnání počtu obyvatel podle výsledků sčítání obyvatel 1869-2011 v obcích Rudolfov a Srubec - přepočten na územní strukturu 2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf 13: Srovnání počtu obyvatel v letech 1869-2011 v obcích Rudolfov a Srubec
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

7.4 Změny počtu obyvatel

Další srovnání dokládá fakt, že růst v případě Rudolfova v letech 1975-1990 byl dán pouze migrací. Data o migraci a přírůstcích, narozdíl od počtu obyvatel, jsou k dispozici pouze od roku 1971 a výše. Grafy č. 14 a 15 znázorňují, jaký podíl na zvýšení nebo snížení počtu obyvatel má migrační a přirozený (kladný, resp. záporný) přírůstek.

Rudolfov (graf č. 14) vykazoval od roku 1975 do roku 1990 vysoký migrační přírůstek. Prvotní hypotéza byla ta, že se mohlo jednat o následek aplikace opatření populačního charakteru tehdejšího politického režimu, který se v té době orientoval na podporu rodin s dětmi a na podporu vzniku nových manželství. Socialistická vláda poskytovala výhodné novomanželské půjčky, půjčky se státním příspěvkem nebo tzv. výbavné (finance na získání bytu nebo jeho vybavení). Tato opatření fungovala od roku 1973 do roku 1991. Tato hypotéza byla zamítnuta, jelikož bylo zjištěno, že zvýšení počtu obyvatel souvisí s přičleněním šesti blízkých obcí (1658 obyvatel) pod Rudolfov, jak již bylo zmíněno. Dalším faktorem napovídajícím, že tato hypotéza neplatí, je záporný přirozený přírůstek ve sledovaném období. Po roce 1990 až do současnosti se přirozený přírůstek pohybuje okolo nuly. V určitých intervalech se jeho hodnota zvyšuje nad nulovou hranici, avšak zatím vždy klesne zpět. Obě linie přírůstků od 90. let v grafu většinou sevřeně ohraničují nulovou osu a nejsou daleko od sebe, což je jen jiným grafickým znázorněním stagnujícího počtu obyvatel.

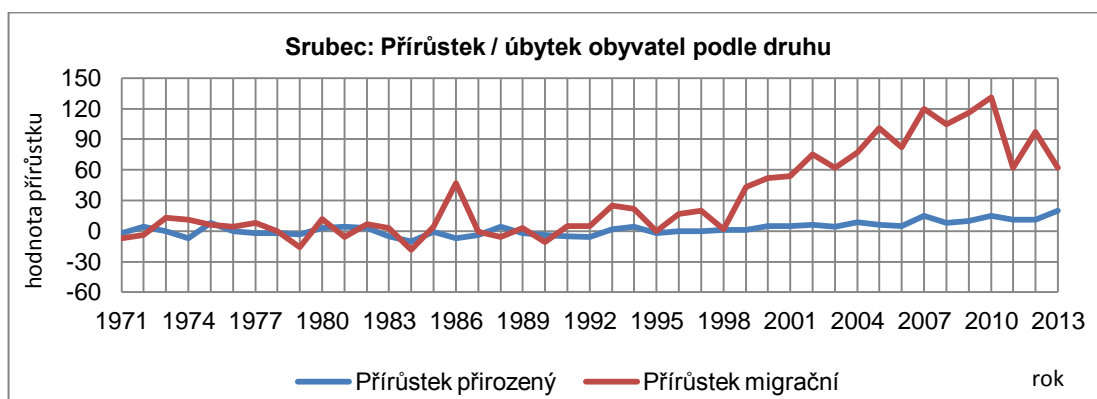

Graf 14: Rudolfov: Přírůstek / úbytek obyvatel podle druhu

Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

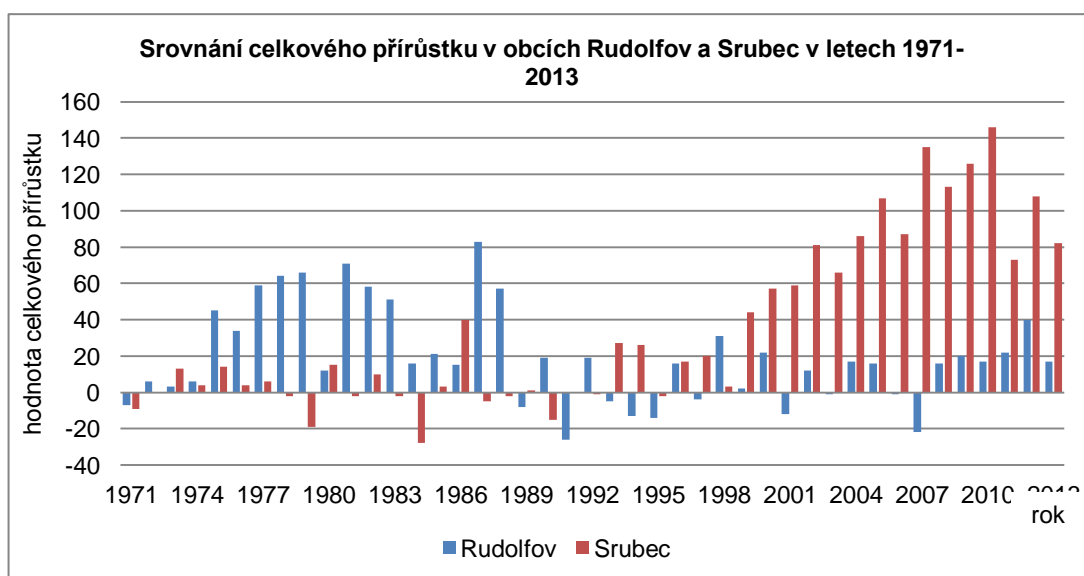
Na Srubci byl podle grafu č. 15 populační vývoj stabilní až do 90. let, kromě roku 1986, kdy se do obce přistěhovalo větší množství osob (67), než bylo obvyklé v minulých letech. V roce 1991 začalo období růstu, které trvá do současnosti. V letech 1991-2013 nabýval migrační přírůstek vždy kladných hodnot, což značí, že

se do obce přistěhovalo více osob, než se vystěhovalo. Celkový přírůstek si drží kladné hodnoty od roku 1996 až do nynějška. Pracovní hypotézou byl očekávaný zvyšující se přirozený přírůstek přibližně od roku 1992, který by tak reagoval na zvýšený počet přistěhovalých osob. Tato hypotéza se opět nepotvrdila, neboť přirozený přírůstek začal stoupat mírným tempem až v roce 1998. Mezi lety 1998 a 2006 se přirozený přírůstek pohyboval v rozmezí 1-9 osob za rok. Teprve od roku 2007 nabýval hodnot v průměru mezi 10 a 20.

Graf 15: Srubec: Přírůstek / úbytek obyvatel podle druhu
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Pro úplnost je zařazen i graf č. 16, který ukazuje hodnoty celkového přírůstku (tj. přirozený+migrační) v obou obcích mezi lety 1971-2013. Zachycuje trend růstu nebo úbytku obyvatel přehledněji než graf znázorňující počet obyvatel. Tento graf jasně prozrazuje to, co již bylo naznačeno na počátku této kapitoly, a to v jakých letech která obec zažívala největší nápor nových obyvatel.

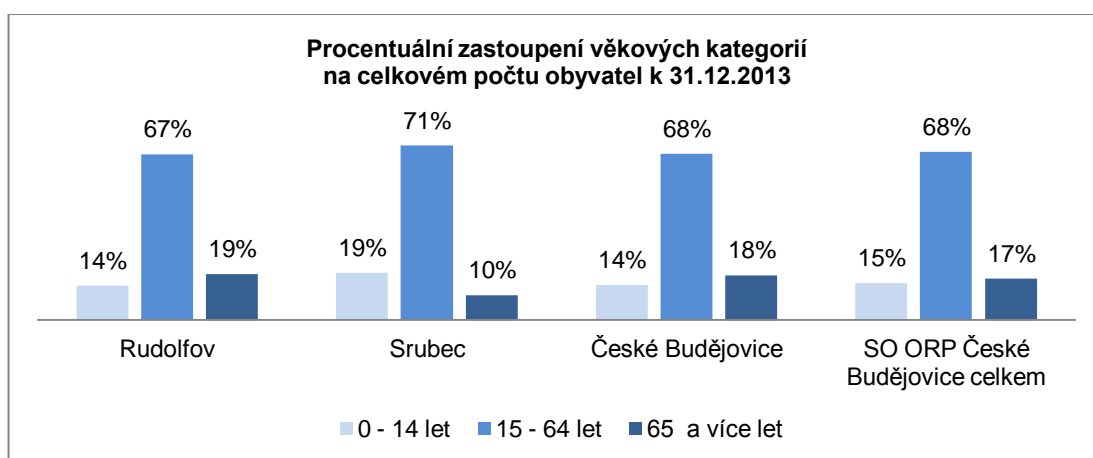
Graf 16: Srovnání celkového přírůstku v obcích Rudolfov a Srubec v letech 1971-2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

7.5 Věková struktura

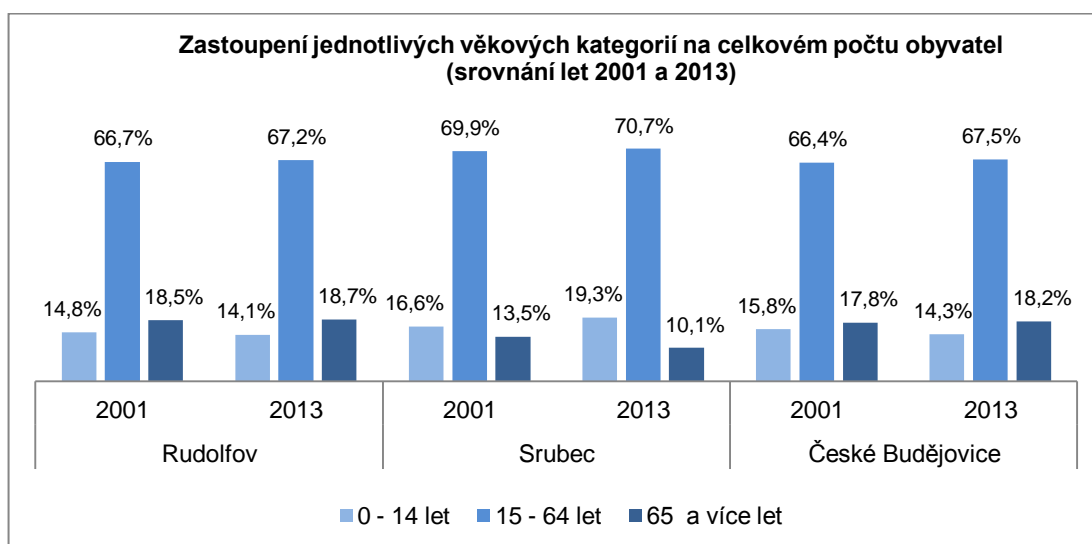
S přírůstkem a úbytkem obyvatel úzce souvisí další zkoumaná veličina: věková struktura obyvatel. Suburbánní migranti, jak bylo popsáno v úvodu kapitoly, jsou ve většině případů lidé s vyšším socio-ekonomickým statusem: mladí lidé kolem 30 let, vysokoškolsky vzdělaní a s příjmy často nadprůměrnými. Nemusí to však platit ve všech případech. Také pojem „nadprůměrné příjmy“ by neměl být chápán nijak vyhrcočně – zvláště v době dostupnosti hypoték a úvěrů už nemusí být vlastní bydlení v rodinném domě jen nesplnitelným snem mnoha lidí, na který se jim nikdy nepodaří ušetřit dostatečný finanční obnos. Suburbanizace tedy způsobuje transformaci věkové struktury, a to jak ve zdrojové (město), tak v cílové oblasti (suburbium).

Graf č. 17 porovnává věkovou strukturu obyvatel Rudolfova, Srubce, Českých Budějovic a celého SO ORP Č. Budějovice k 31. 12. 2013. Současné složení obyvatel Srubce je velmi příznivé, neboť je zde velké množství obyvatel v produktivním věku. Rozdílné oproti celorepublikovému stavu je také zastoupení dětské složky, které je vyšší než podíl obyvatel ve věku 65 let a více. Podíl těchto dvou složek o věkové struktuře hodně vypovídá a označuje se jako index stáří. Čím nižší hodnotu má tento index, tím větší zastoupení dětské složky na úkor obyvatel v kategorii 65+. Na Srubci činil v roce 2013 52%. Pro srovnání: průměr za celou republiku byl 115%, Rudolfov vykazoval hodnotu 133%, České Budějovice 127% a SO ORP Č. B. 111%. Ve městech České Budějovice a Rudolfov je tedy vyšší zastoupení obyvatel starších 65 let včetně, než je průměr ČR.

Graf 17: Procentuální zastoupení věkových kategorií na celkovém počtu obyvatel k 31. 12. 2013
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf č. 18 nabízí srovnání věkové struktury obyvatel v obcích v letech 2001 a 2013. Na Srubci se díky migraci výrazně omladila věková skladba obyvatel. V důsledku migrace se již od 90. let rozrůstaly všechny věkové skupiny, každá ale jinou rychlostí, proto se jejich zastoupení v populaci průběžně proměňovalo. Hlavním trendem ale bylo posilování produktivní složky obyvatelstva, což je jeden z hlavních sociálních dopadů procesů suburbanizace obecně. Situaci na Srubci mezi lety 1991 a 2001 zachycuje také tabulka č. 7. Data z roku 1991 za Rudolfov se bohužel nepodařilo získat, avšak vzhledem k jeho stabilnímu vývoji se dá předpokládat, že se struktura z roku 1991 výrazně nelišila od situace v roce 2001. Jak již bylo zmíněno v kapitole sumarizující počet obyvatel, hlavní vlna suburbanizace proběhla na Rudolfově dříve než na Srubci, před rokem 1991.

Graf 18: Zastoupení jednotlivých věkových kategorií na celkovém počtu obyvatel (srovnání let 2001 a 2013)

Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Srubec: Struktura obyvatelstva podle věku v letech 1991, 2001 a 2011

Věk / rok	1991	2001	2011	1991	2001	2011
0-14	129	152	347	18,6%	16,6%	18,3%
15-64	485	675	1372	69,8%	73,6%	72,4%
65 +	81	90	176	11,7%	9,8%	9,3%
celkem	695	917	1895	100,0%	100,0%	100,0%

Tabulka 7: Srubec: Struktura obyvatelstva podle věku v letech 1991, 2001 a 2011

Zdroj: Strategický plán rozvoje obce Srubec [21]

7.6 Vzdělanost

Stejně jako u složení obyvatelstva podle věku, také u vzdělanostní struktury dochází vlivem suburbanizace ve zdrojových i cílových lokalitách k určité reorganizaci obyvatel podle této charakteristiky. Suburbánními migranty jsou ve většině případů lidé s vyšším socio-ekonomickým statutem, který úzce souvisí s jejich příjmy a vzděláním. Svým příchodem do suburbia vylepšují jeho vzdělanostní strukturu, což dokládá i tabulka č. 8.

Obyvatelstvo starší 15 let podle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 2001 a 2011

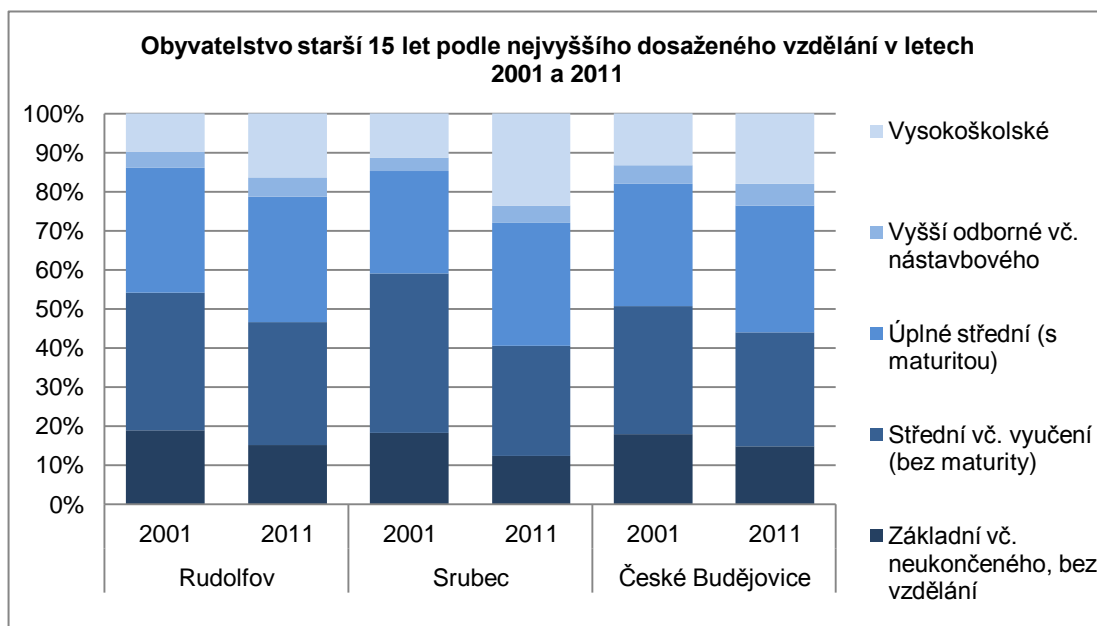
		Základní vč. neukončeného, bez vzdělání	Střední vč. vyučení (bez maturity)	Úplné střední (s maturitou)	Vyšší odborné vč. nástavbového	Vysokoškolské
Rudolfov	2001	18,7%	35,0%	31,6%	4,0%	9,6%
	2011	12,6%	26,2%	26,6%	4,2%	13,5%
Srubec	2001	18,2%	40,4%	25,9%	3,4%	11,1%
	2011	9,8%	22,1%	24,7%	3,5%	18,5%
České Budějovice	2001	17,6%	32,3%	30,6%	4,7%	12,9%
	2011	12,4%	24,1%	27,0%	4,6%	14,9%

Tabulka 8: Obyvatelstvo starší 15 let dle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 2001 a 2011
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

V obou suburbíích podle ní vzrostl podíl obyvatel s vysokoškolským a vyšším odborným vzděláním. Největší příliv vysokoškoláků zaznamenal Srubec, kde se jejich podíl zvýšil o 7 procentních bodů. Na Rudolfově se také rozrostlo zastoupení vysokoškoláků, ale pouze o 4 procentní body. Podíl obyvatel s vyšším odborným vzděláním se v obou obcích také zvýšil, ale spíše nepatrně. Tabulka nabízí pro zajímavost i srovnání s krajským městem. Zde by se vzhledem k teorii o ovlivnění zdrojové i cílové oblasti dal očekávat pokles vysokoškoláků. K němu ale nedošlo, což se dá vysvětlit argumentem, že se jedná o krajské město, navíc s významnou univerzitou a několika dalšími institucemi zajišťujícími VŠ vzdělání. Zřejmě z těchto důvodů se i zde podíl vysokoškoláků zvýšil, a to o 2 procentní body. Podíl obyvatel s úplným středním vzděláním a střední odbornou školou ve všech obcích klesl, a to na úkor vyššího vzdělání. Pokles středoškolsky vzdělaného obyvatelstva je zjevný opět hlavně v případě Srubce. Zde kleslo zastoupení obyvatel se střední odbornou školou dokonce o 18 procentních bodů, což je největší rozdíl zaznamenaný za sledované období ve všech třech obcích. Na Rudolfově proběhl podobný pokles, avšak ne s takovou intenzitou (9 procentních bodů). Pozitivní je výrazný plošný pokles podílu obyvatel se základním a neukončeným vzděláním. Největší pokles opět zaznamenal Srubec (téměř 9

procentních bodů), složení obyvatel Rudolfova se v tomto ohledu vylepšilo o 6 procentních bodů a České Budějovice si polepšily o 5 procentních bodů.

Podle Strategického plánu rozvoje obce Srubec [21] je vzdělanostní struktura v současné době příznivější. Srubec v tomto srovnání vykazuje největší proměnu vzdělanostní struktury, která je bezpochyby daná migrací. Na Rudolfově tento proces proběhl také, avšak mnohem dříve a s menší intenzitou. Trendy popsané v tabulce č. 8 ilustruje graf č. 19.

Graf 19: Obyvatelstvo starší 15 let podle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 2001 a 2011
Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

7.7 Ekonomická aktivita

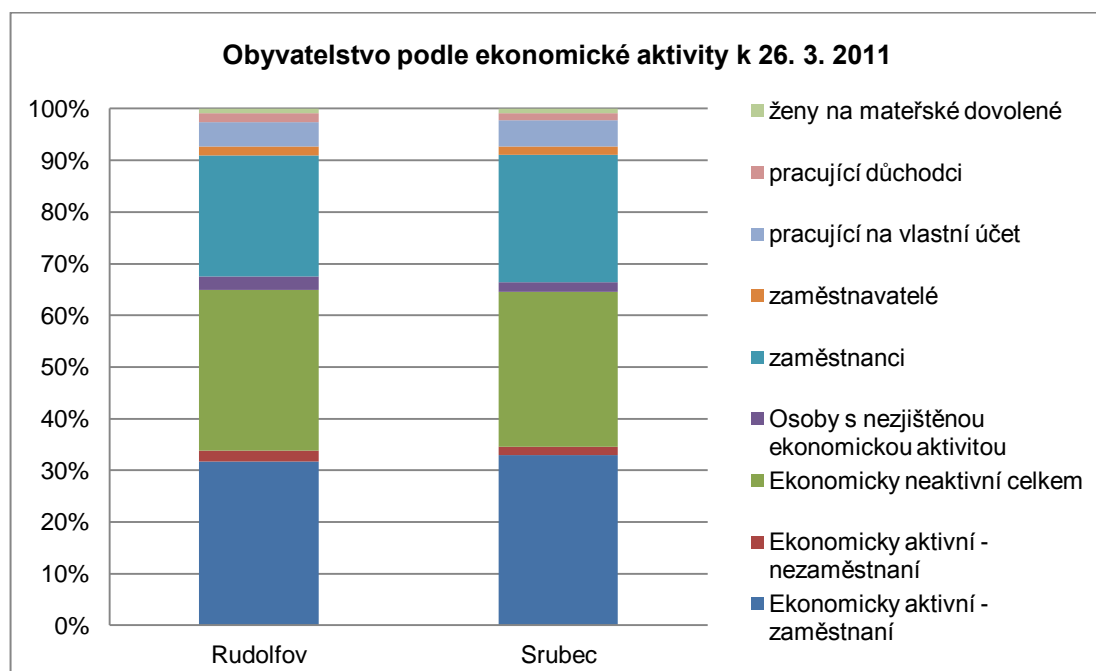
Ekonomická aktivita obyvatelstva a počet registrovaných subjektů v jednotlivých odvětvích ekonomiky jsou v obou obcích velmi podobné. Absolutní počty obyvatel podle ekonomické aktivity nabízí tabulka č. 9 a relativní srovnání zjednodušeně ilustruje graf č. 19.

Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity k 26. 3. 2011

		Rudolfov	Srubec	
Ekonomicky aktivní celkem		1 209	1 049	
v tom:	zaměstnaní	1 137	1 001	
	z toho podle postavení v zaměstnání	zaměstnanci	838	745
		zaměstnavatelé	60	51
		pracující na vlastní účet	167	154
	ze zaměstnaných	pracující důchodci	65	40
		ženy na mateřské dovolené	30	27
nezaměstnaní		72	48	
Ekonomicky neaktivní celkem		1 114	907	
z toho	nepracující důchodci	558	278	
	žáci, studenti, učni	341	362	
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou		95	59	

Tabulka 9: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity k 26. 3. 2011

Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

Graf 20: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity k 26. 3. 2011

Zdroj: czso.cz, vlastní zpracování.

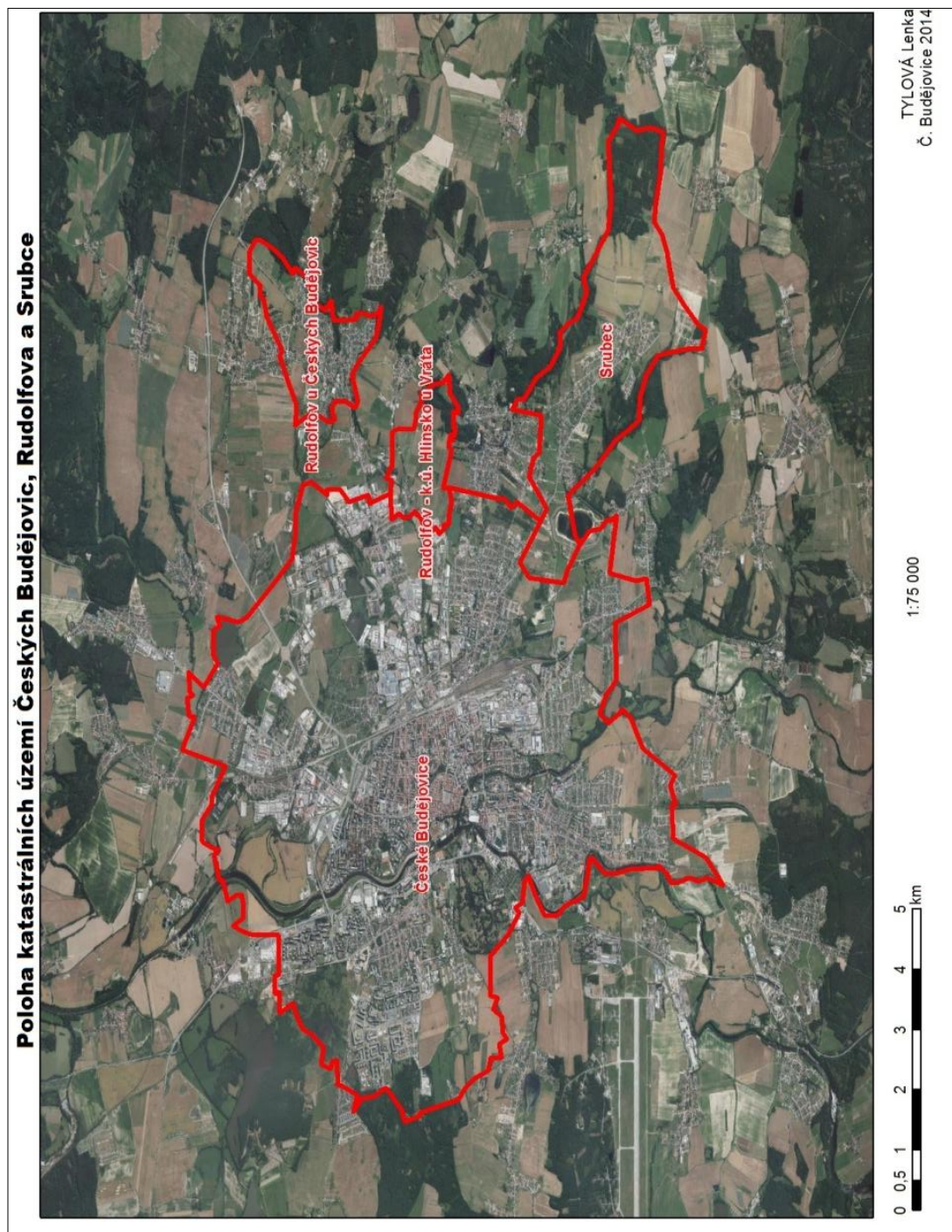
8 Výsledky - shrnutí

Výzkum potvrdil hypotézu, že v obou obcích se projevila suburbanizace, ale její historický vývoj je časově posunut. Zatímco Rudolfovo nejmarkantnější vlnou suburbanizace již prošel, na Srubci se začíná projevovat v plné síle až v současnosti. Situace na Rudolfově se vyvíjela spíše pozvolně, zatímco Srubec zaznamenal náhlý nárůst počtu obyvatel kolem roku 2000.

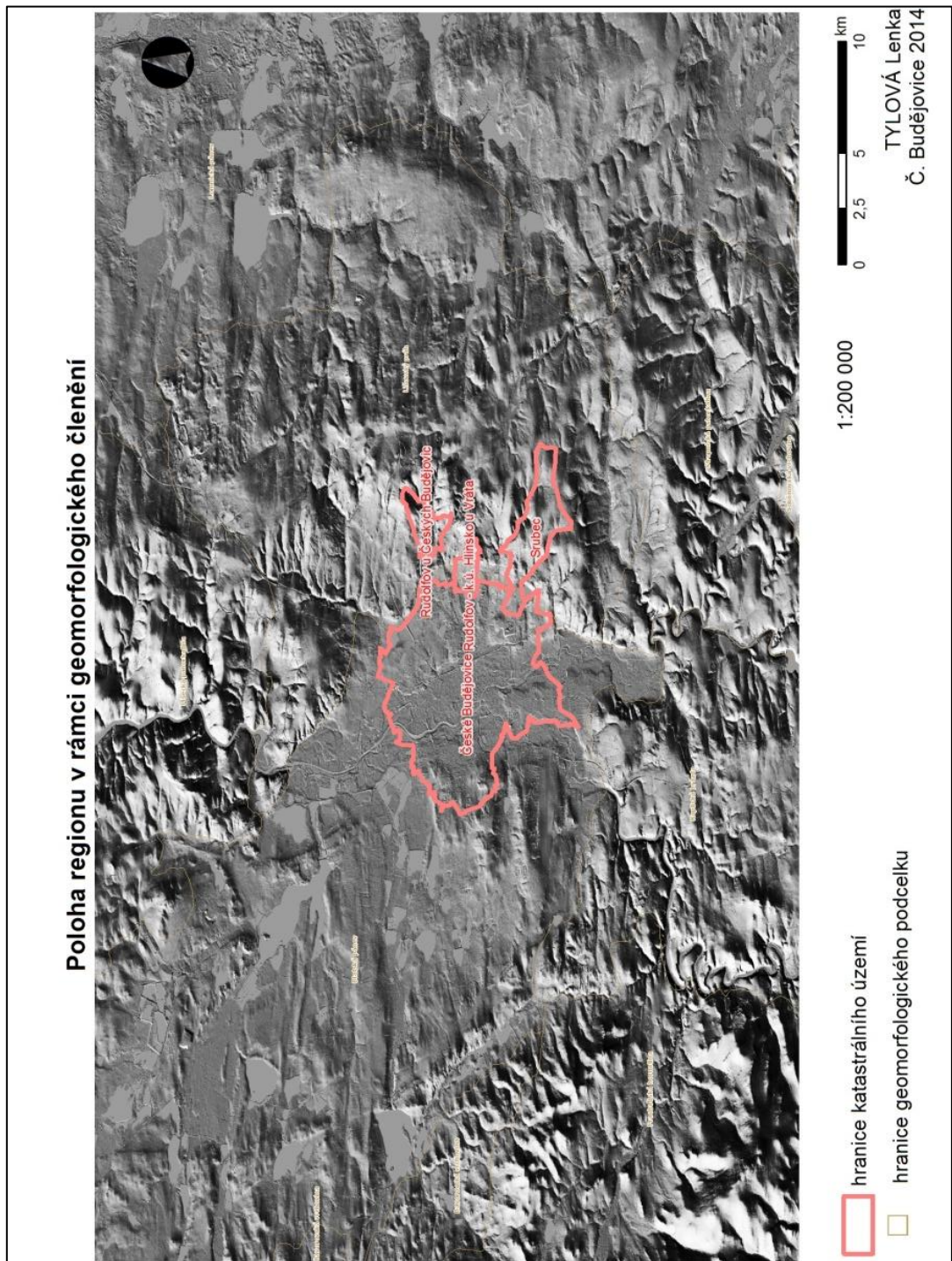
S teoreticko-metodologickým závěrem, který byl určen na základě studia literatury a dalších dokumentů koresponduje většina výsledků práce. Například struktura obyvatel v suburbii Srubec se vyvíjela přesně podle očekávání: vzrůstal počet obyvatel ve věku kolem 30 let, s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. Vývoj struktury obyvatel Rudolfova se ubíral stejným směrem, ale s celkově menší intenzitou. Rudolfovo tedy suburbii je, ale vychází z výzkumu jako ne úplně typický případ. Důvodem je, že za dobu od skončení hlavní vlny suburbanizačního procesu se již struktura obyvatel prakticky stabilizovala. Srovnání celkového přírůstku obyvatel v obou obcích v letech 1971-2013 nabízí obrázek č. 1.

Dále se ukázalo, že rychlost záboru zemědělské půdy na úkor další výstavby je v případě Srubce alarmující a budoucí vývoj výstavby do budoucna nemůže pokračovat stejným tempem. Mezi lety 2002 a 2013 se výměra zastavěných ploch na Rudolfově téměř neměnila, naproti tomu na Srubci každoročně roste o přibližně 0,1% ročně.

8.1 Mapy

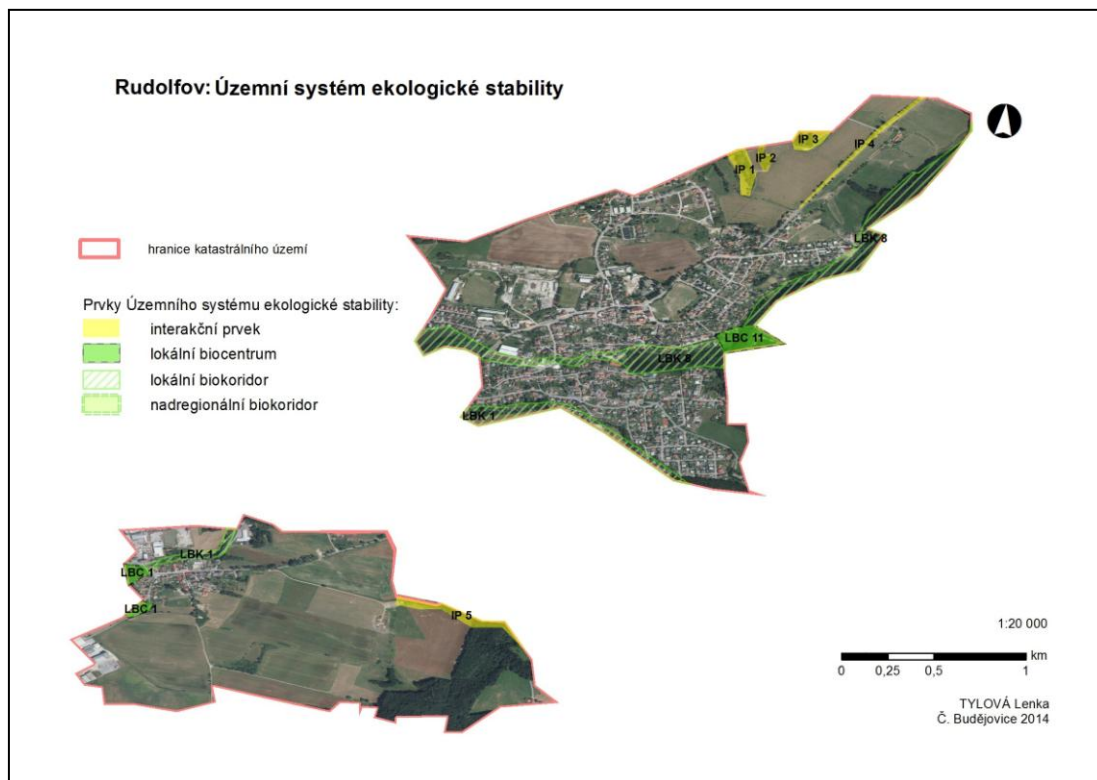

Mapa 1: Poloha k.ú. Českých Budějovic, Rudolfova a Srubce
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

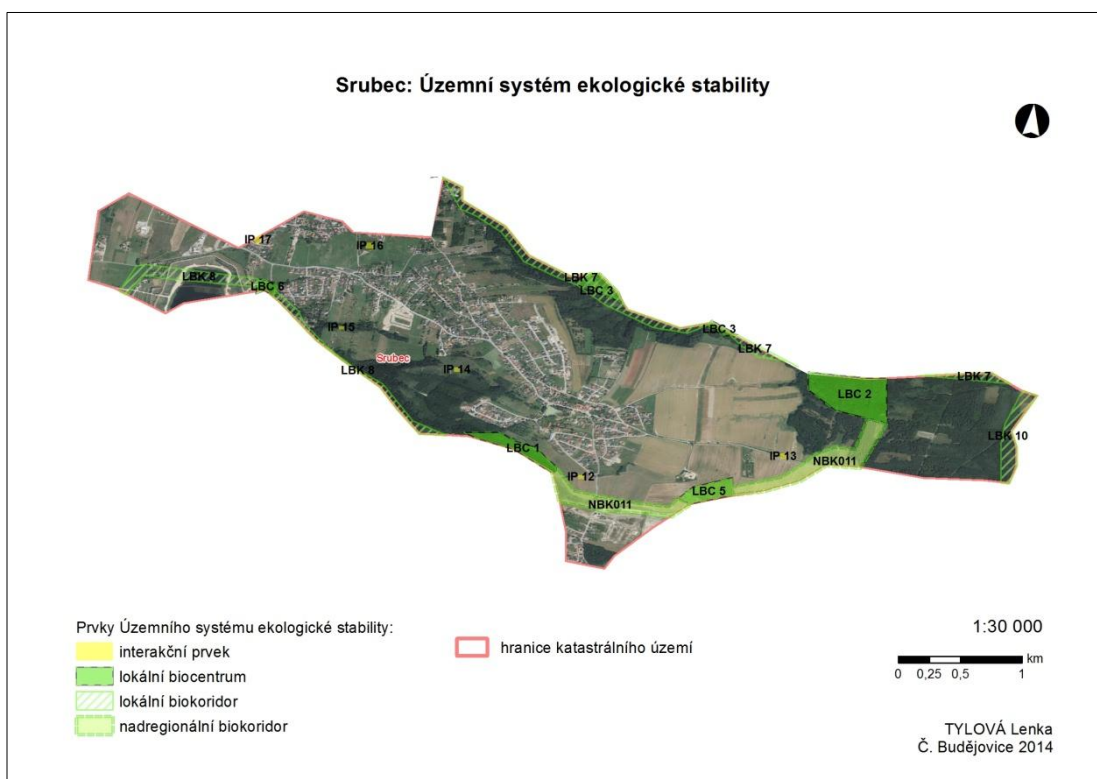

Mapa 2: Poloha regionu v rámci geomorfologického členění
 Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

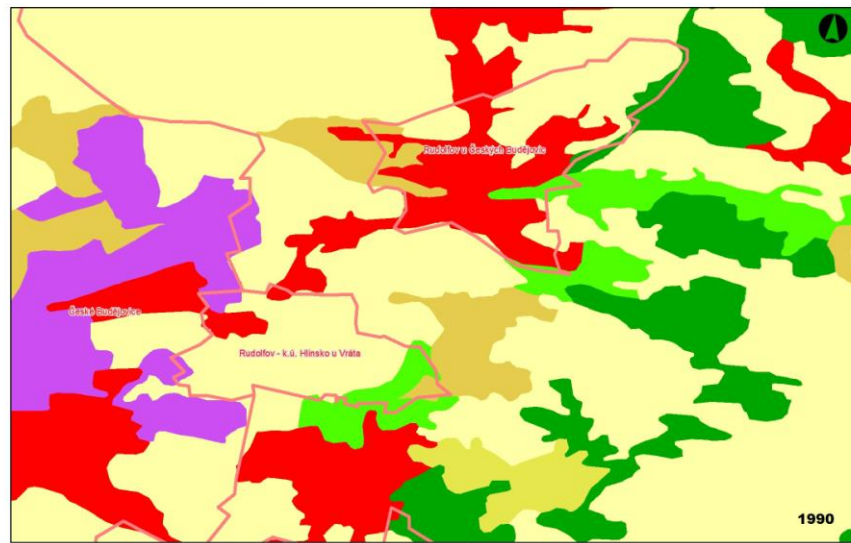

Mapa 3: Rudolfov: Územní systém ekologické stability
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

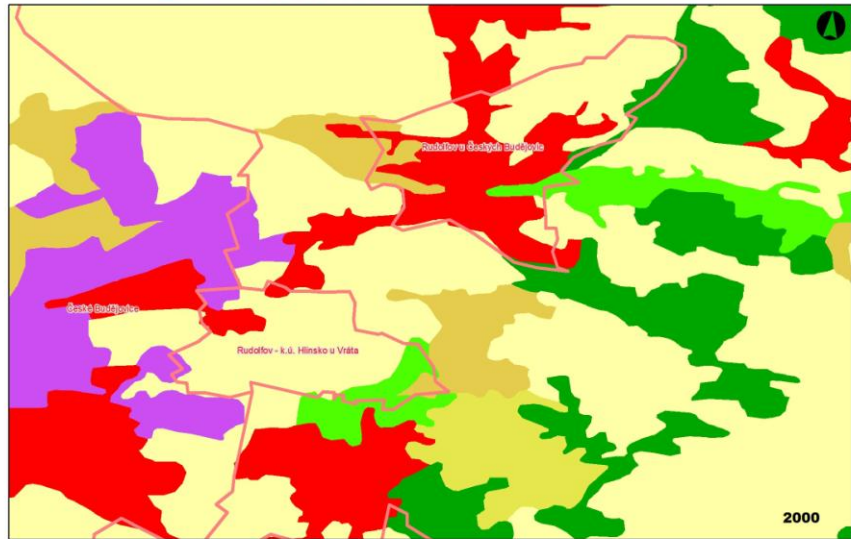

Mapa 4: Srubec: Územní systém ekologické stability
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

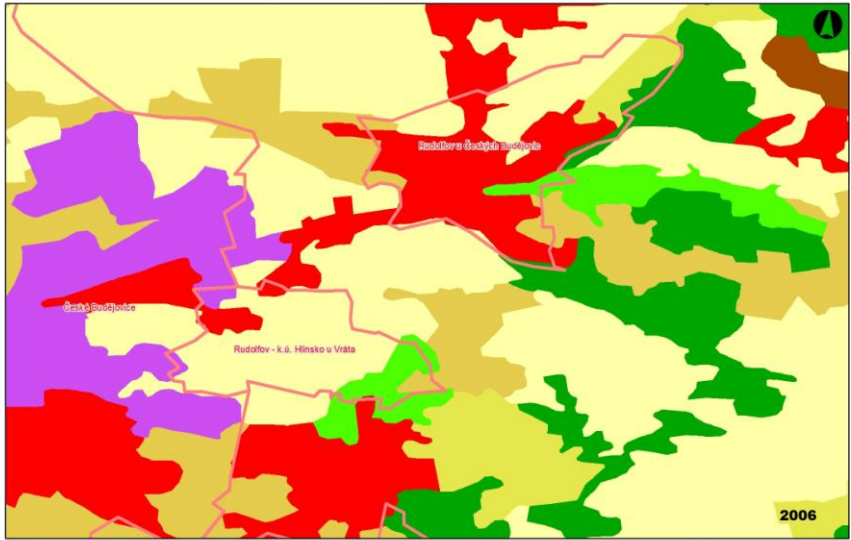
Rudolfov: vývoj krajinného pokryvu v letech 1990, 2000 a 2006

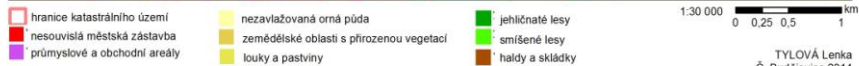
1990

2000

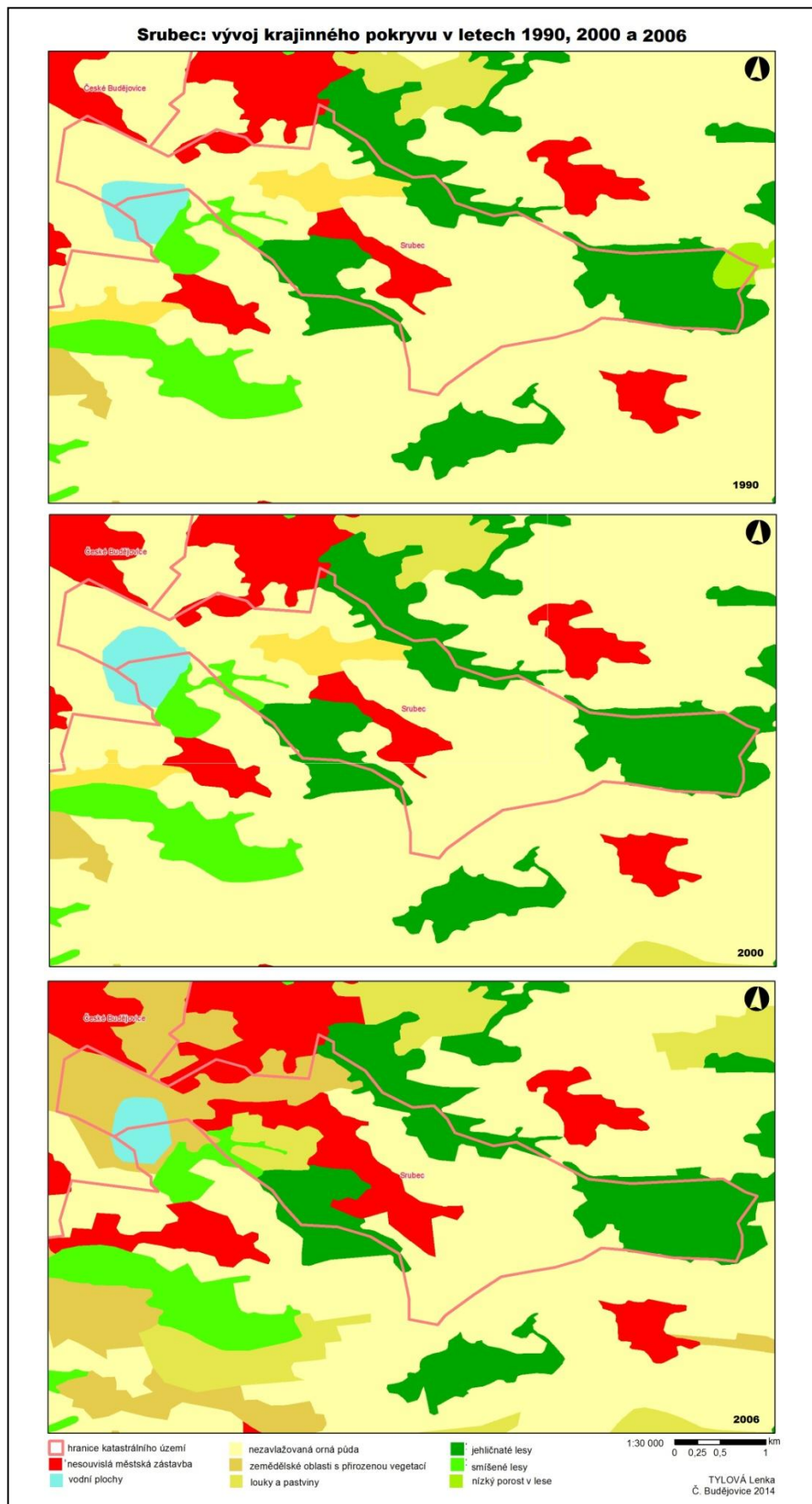

2006

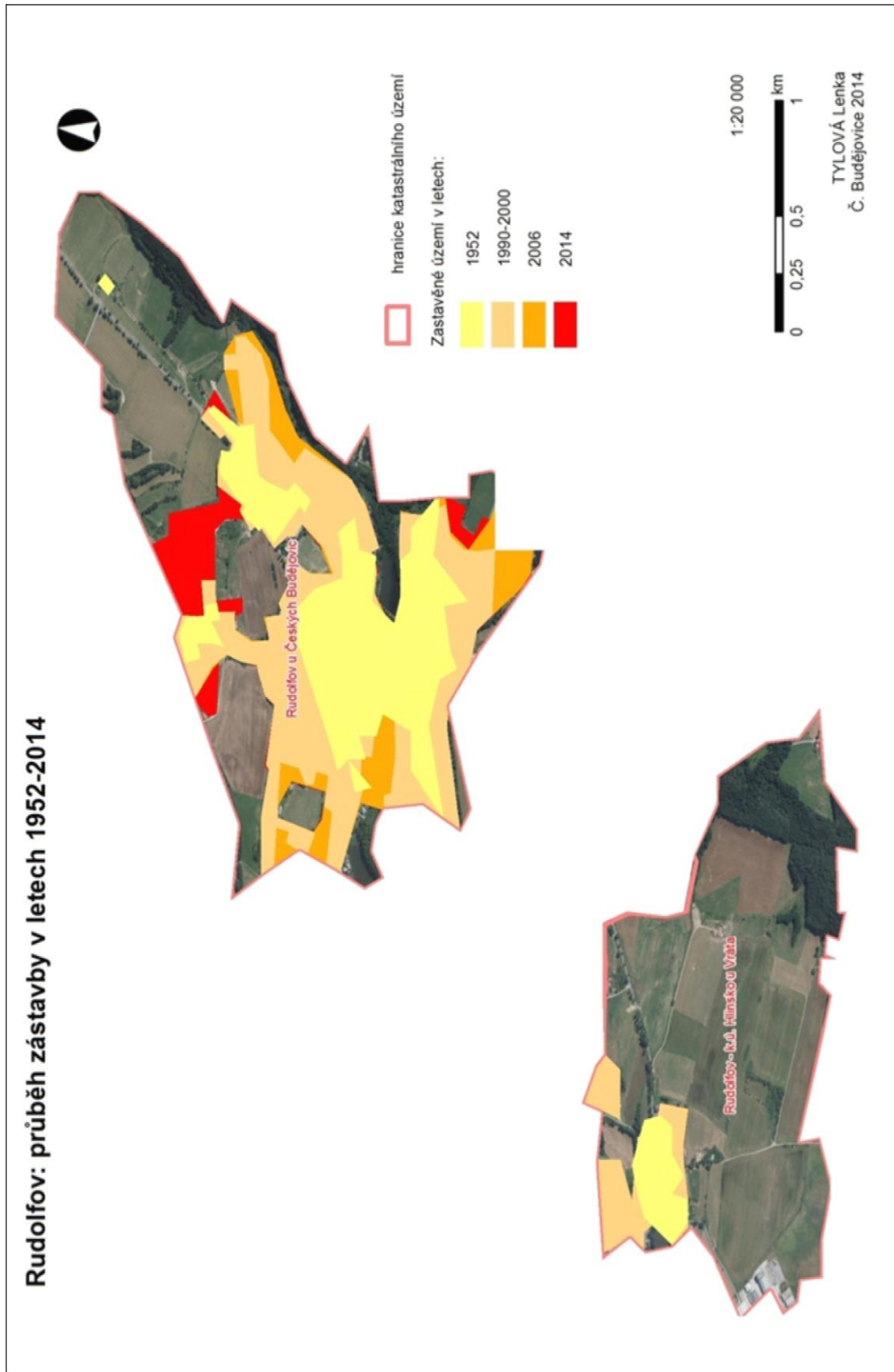

TYLOVÁ Lenka
Č. Budějovice 2014

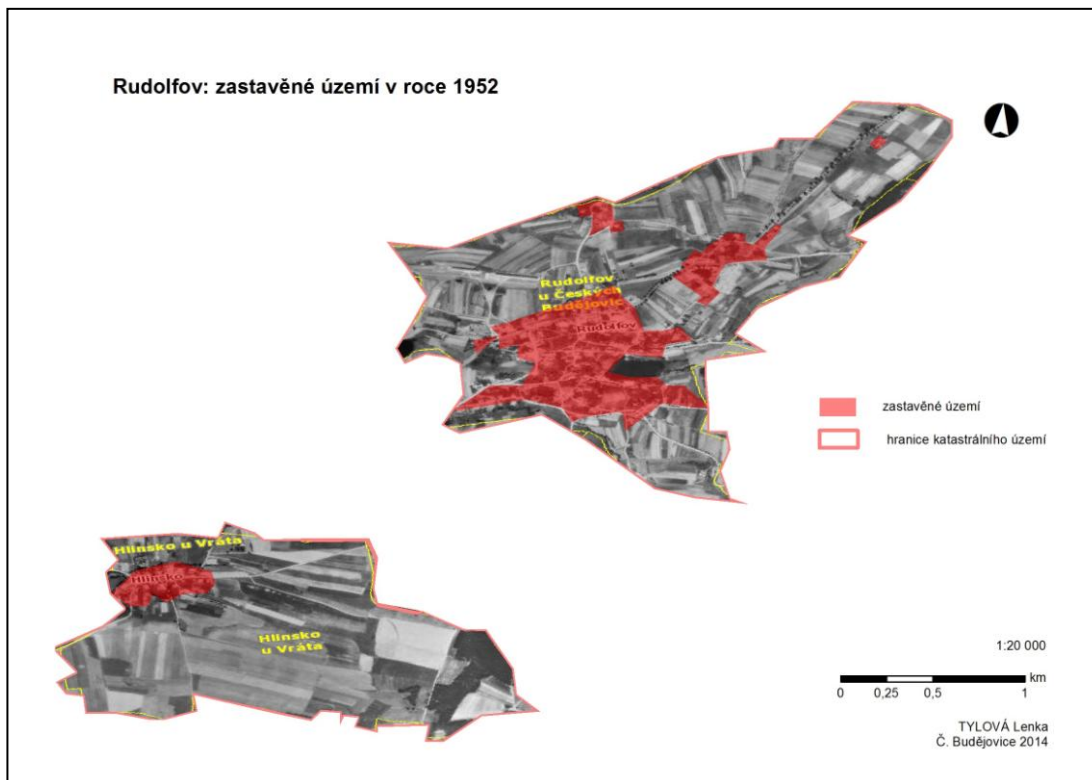
Mapa 5: Rudolfov: krajinný pokryv v letech 1990, 2000 a 2006
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

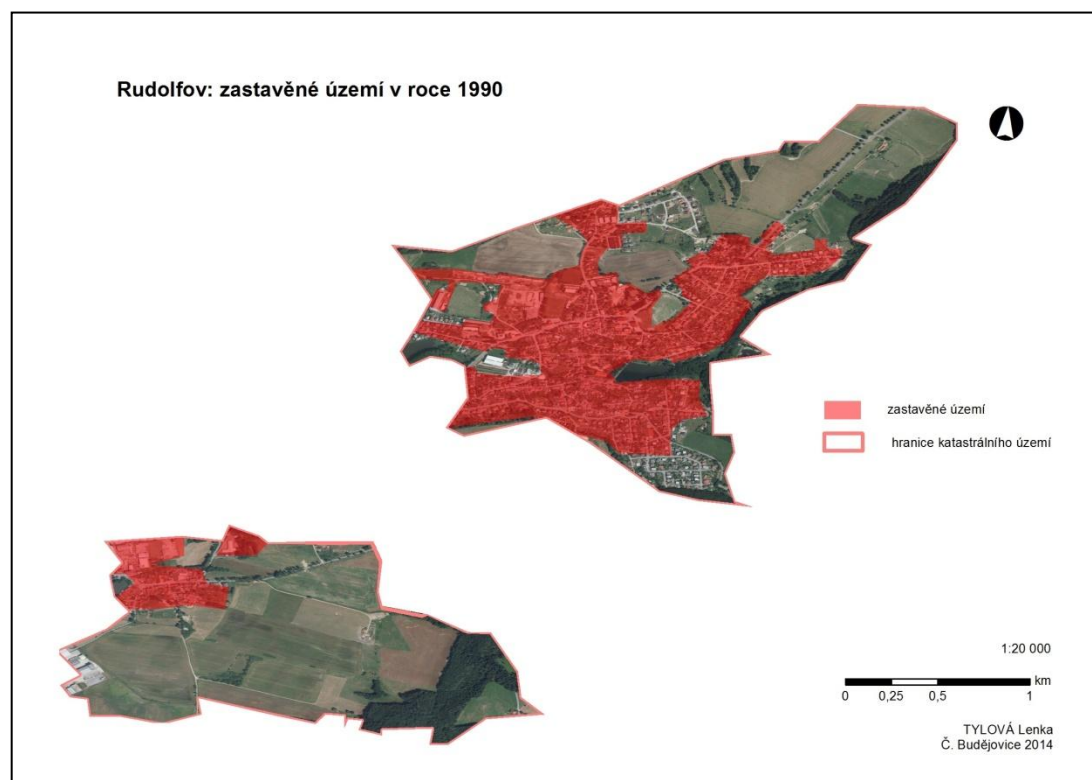
Mapa 6: Rudolfov: krajinný pokryv v letech 1990, 2000 a 2006
 Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

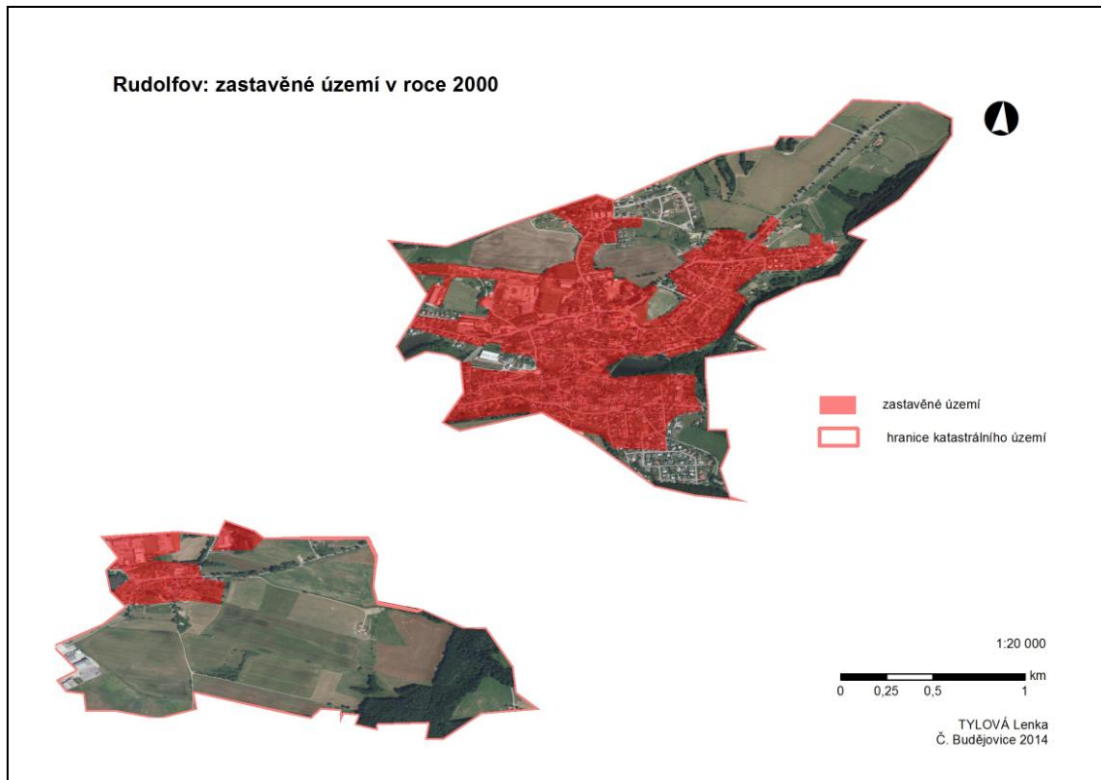
Mapa 7: Rudolfov: Průběh zástavby v letech 1952- 2014
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

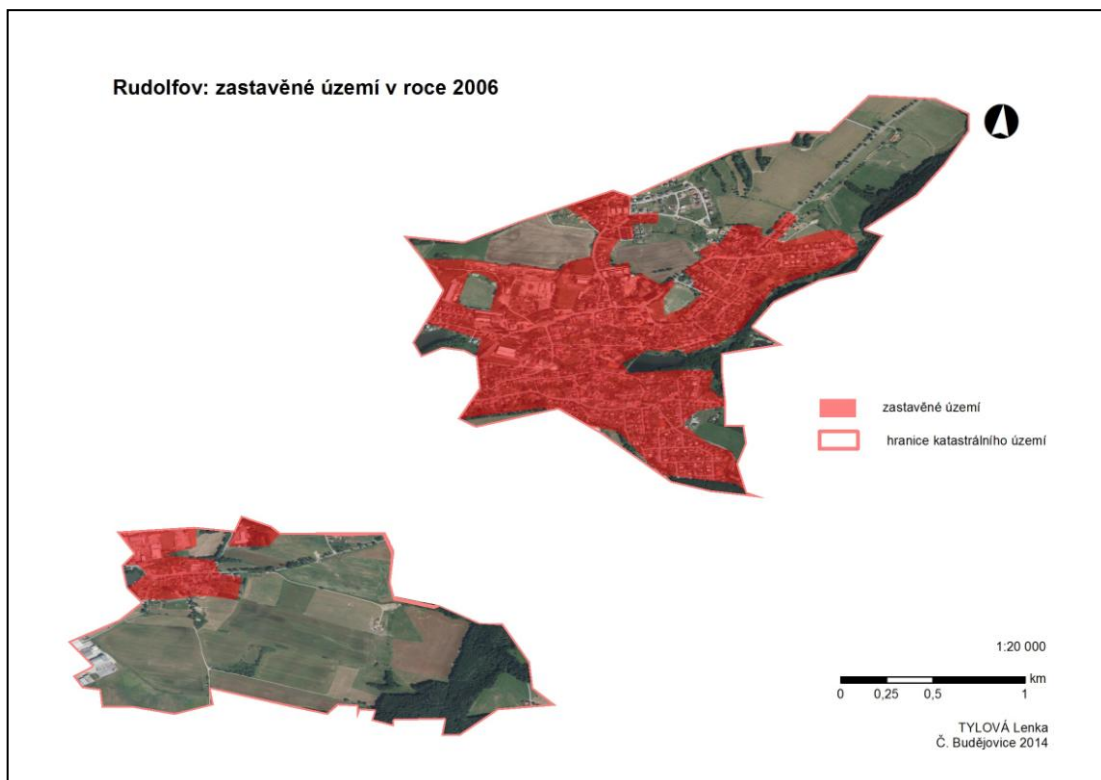
Mapa 8: Rudolfov: Zastavěné území v roce 1952
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

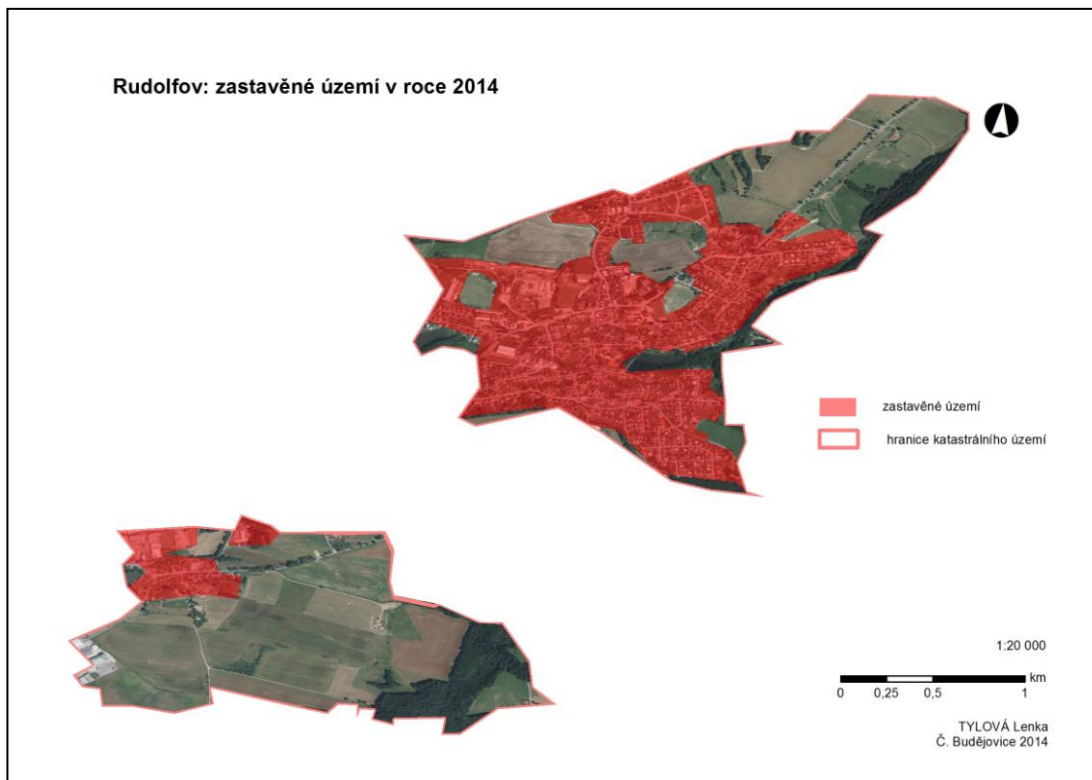
Mapa 9: Rudolfov: Zastavěné území v roce 1990
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

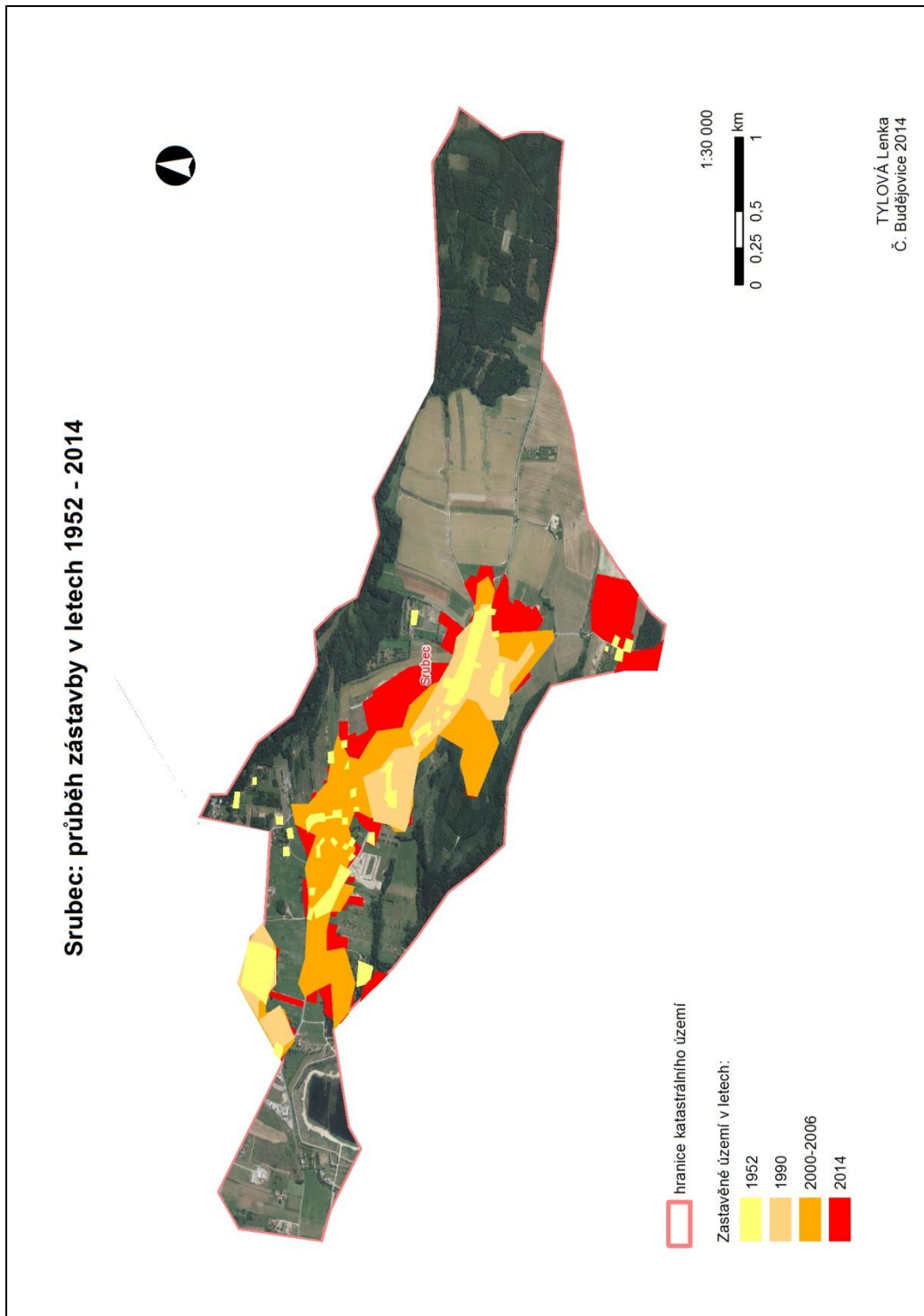
Mapa 10: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2000
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

Mapa 11: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2006
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

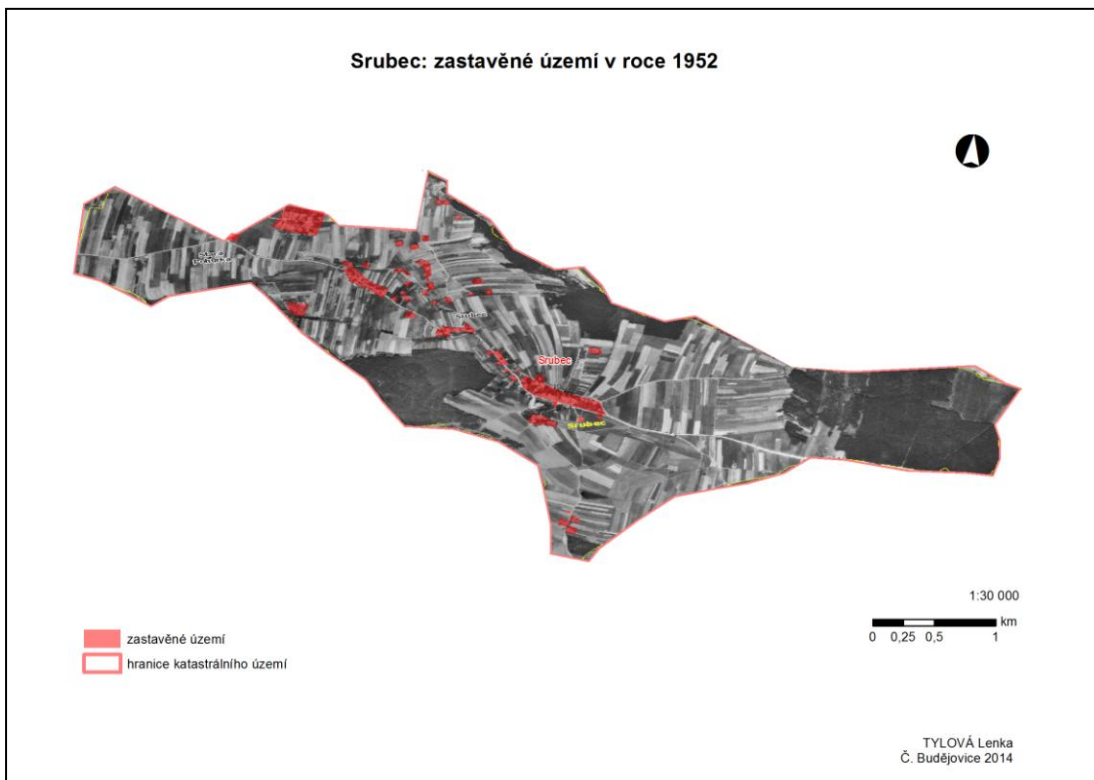

Mapa 12: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2014
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

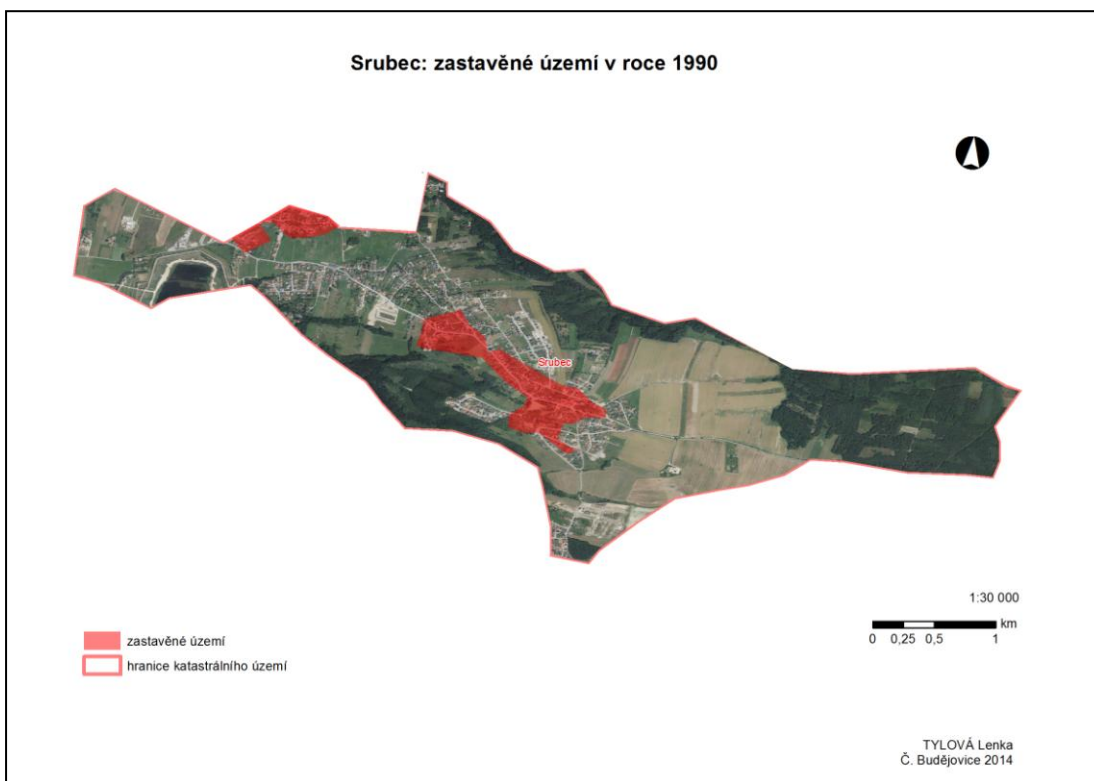

Mapa 13: Rudolfov: Průběh zástavby v letech 1952- 2014
 Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

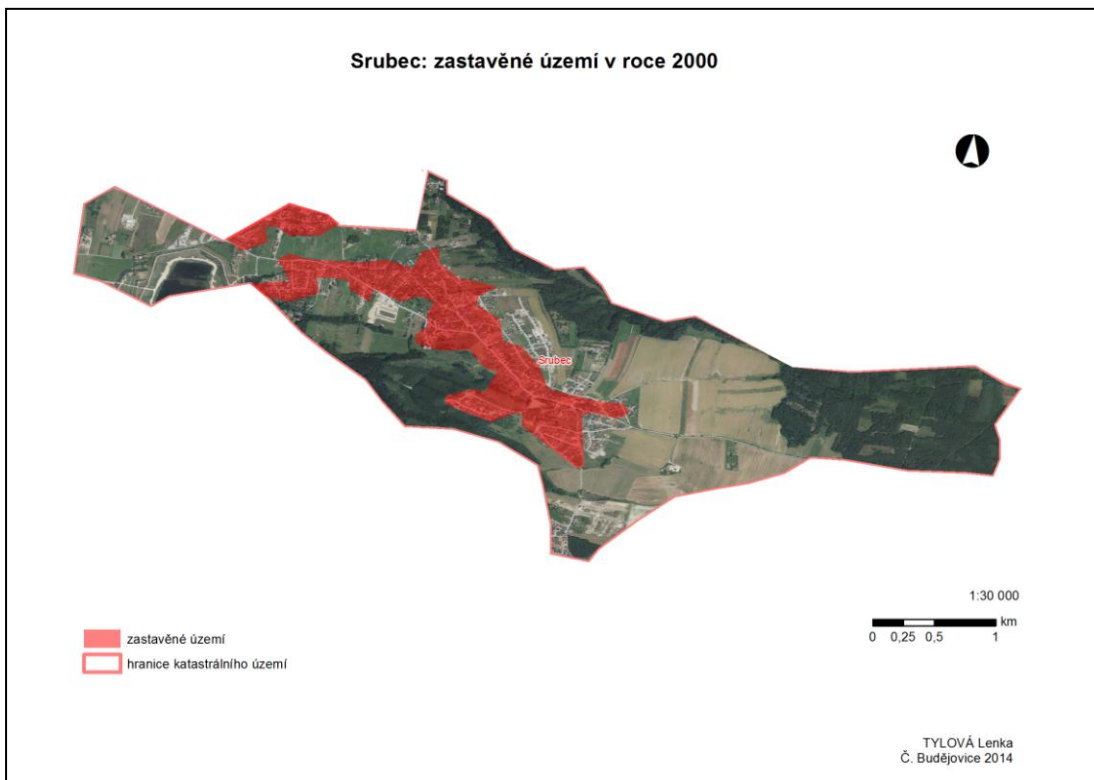

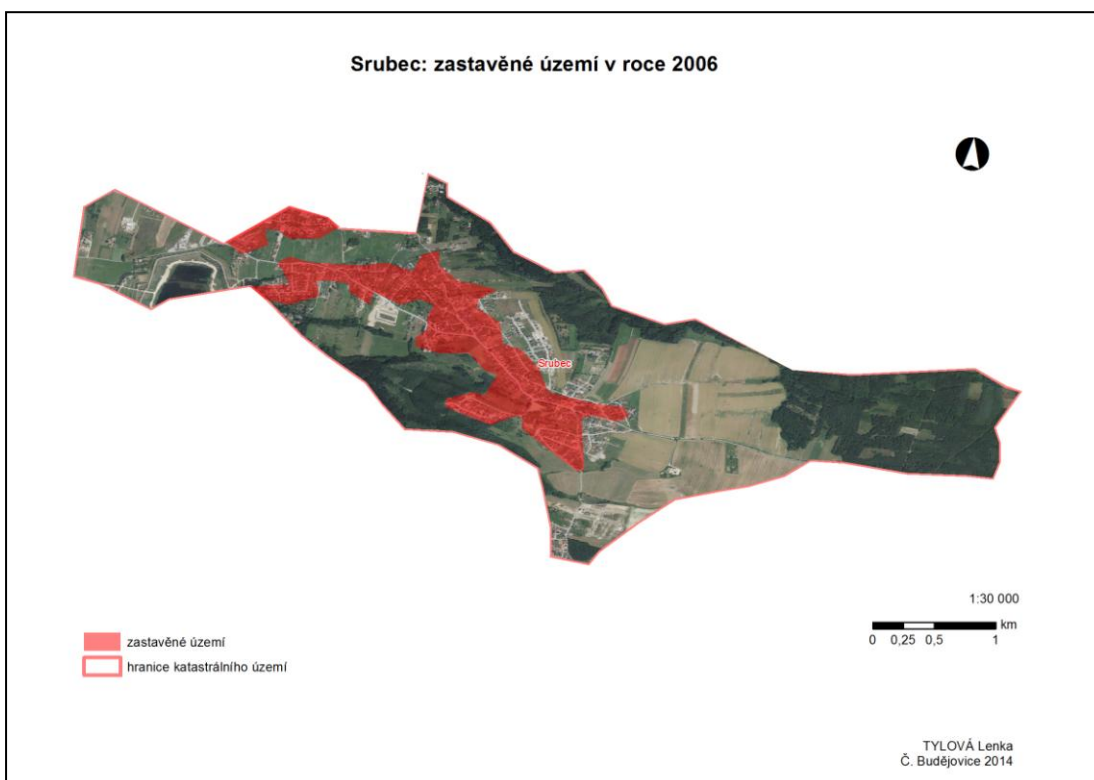
Mapa 14: Srubec: zastavěné území v roce 1952
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

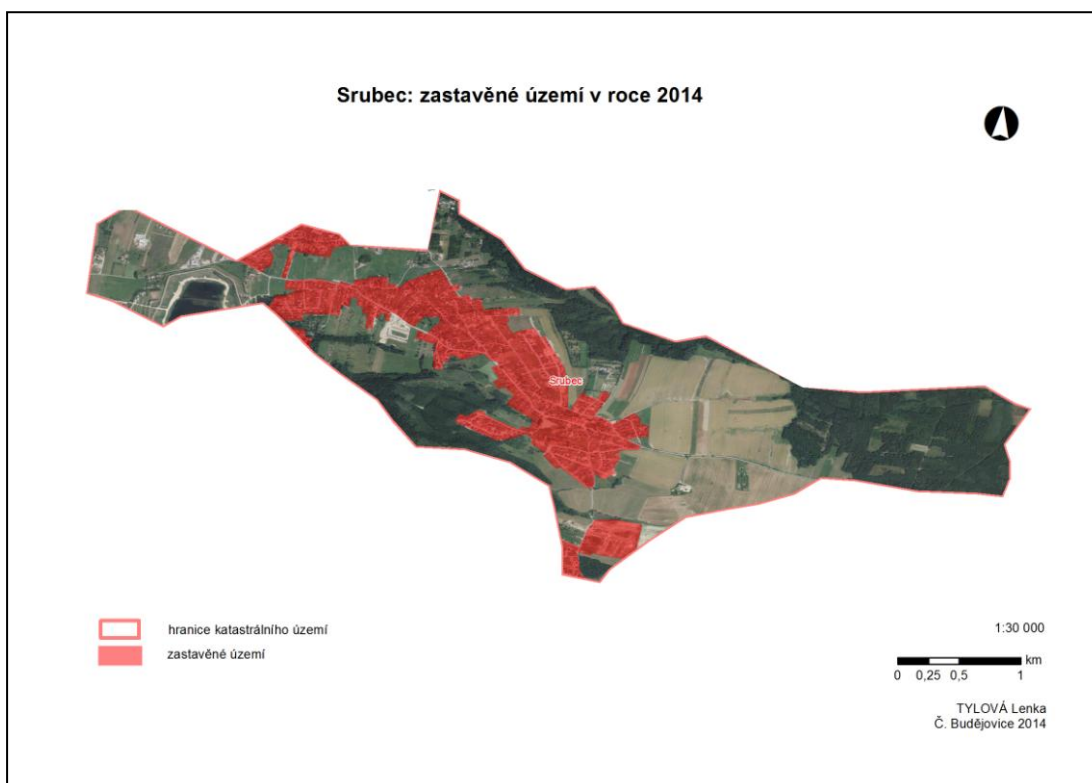
Mapa 15: Srubec: zastavěné území v roce 1990
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

Mapa 17: Srubec: zastavěné území v roce 2000
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

Mapa 16: Srubec: zastavěné území v roce 2006
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

Mapa 18: Srubec: zastavěné území v roce 2014
Zdroj: cenia.cz, vlastní zpracování

8.2 Fotodokumentace

Fotografie 1: Rudolfov: Katastrální území Hlinsko u Vráta – plánovaná trasa dálnice D3 má procházet v blízkosti bytových domů (vpravo).
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 2: Rudolfov: Pohled na Rudolfov ze sousedního suburbia Kodetka, které je součástí obce Hlincová Hora.
Zdroj: vlastní fotografie

**Fotografie 3: Rudolfov: Starší typ zástavby charakteristický pro Rudolfov (ulice Lesní, poblíž Královského rybníka).
Zdroj: vlastní fotografie**

**Fotografie 4: Rudolfov: Plocha navržená územním plánem pro novou výstavbu, která bude navazovat na starší zástavbu v ulici Děkanská (blízko zámku Lustenek).
Zdroj: vlastní fotografie**

**Fotografie 5: Rudolfov: Kombinace původní zástavby, nové zástavby a rekonstruovaných starších rodinných domů (ulice Děkanská).
Zdroj: vlastní fotografie**

**Fotografie 6: Rudolfov: Pohled z ulice Třeboňská (od kostela) na Farskou louku, na níž má být vybudováno nové centrum města s bytovými domy, obchody, službami a parkem.
Zdroj: vlastní fotografie**

**Fotografie 7: Rudolfov: Plocha navržená v územním plánu pro plnění smíšené obytné funkce navazuje na stávající zástavbu (ulice Adamovská).
Zdroj: vlastní fotografie**

**Fotografie 8: Srubec: Lokalita „U Naděje“ byla prvním developerským projektem v obci, parcely byly připraveny k prodeji v roce 1999. Nyní je lokalita zcela zastavěna – je zde více než 40 rodinných domů.
Zdroj: vlastní fotografie**

Fotografie 9: Srubec: Starší zástavba, zatím nedokončený rodinný dům a v popředí plocha s již vytyčenými parcelami (u rybníka Naděje).
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 10: Srubec: Některé z řadových domků v loklaltě „Srubecký kopec“ jsou stále nedokončené, jiné jsou již obydlené (podzim 2014).
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 12: Srubec: Výhled na České Budějovice z ulice „Na chalupy“.
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 11: Srubec: V lokalitě „Na Štětkách“ dříve stálo jen několik osamocených domů. Po roce 2008 zde začalo vznikat od kompaktního intravilánu obce územně oddělené „sídliště“ rodinných domků. K další výstavbě je připraveno několik desítek dalších parcel.
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 14: Srubec: ulice „Na Vrchu“ je jednou z nových částí obce, která byla vybudována v rámci 1. etapy projektu „Srubecký kopec“
Zdroj: vlastní fotografie

Fotografie 13: Srubec: nová budova školky, kterou na své náklady postavila developerská společnost THB Invest, stojící za všemi již realizovanými i plánovanými etapami projektu „Srubecký kopec“
Zdroj: vlastní fotografie

**Fotografie 15: Srubec: V lokalitě „K Hájovně“ nebyly developerem dokončeny komunikace v kvalitě umožňující jejich kolaudaci. V roce 2005 zde byly postaveny rodinné domy. Jejich majitelé ale měli problém s kolaudací, neboť k domům chyběl přístup po zkolaudované komunikaci. Komunikace dosud není v uspokojivém stavu.
Zdroj: vlastní fotografie**

9 Diskuse a závěr

Suburbanizací a jevy s ní spojenými se v minulosti zabývalo mnoho autorů, například *Hnilička (2005)* v publikaci *Sídelní kaše*, *Sýkora a kol. (2002)* ve sborníku příspěvků *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* či *Kubeš a kol. (2009a, 2009b)* v obou dílech publikace *Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace*. Aspekty amenitní migrace popisuje *Bartoš a kol. (2002)* v knize *Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky*. Ze zahraničních autorů se tomuto tématu věnoval kromě jiných i *van den Berg a kol. (1982)* v díle *A Study of Growth and Decline*. Historii města Rudolfova mapuje *Böhnel (1956)*, bohužel ale žádná podobná publikace o obci Srubec neexistuje. Případová studie obce Srubec nastiňující vývoj suburbanizace se objevila v diplomové práci *Čejkové (2012)* s názvem *Lokální aktéři procesu suburbanizace na příkladu Českých Budějovic*. Avšak žádná z vydaných publikací nenabízí ucelený přehled vývoje obcí Rudolfova a Srubec, včetně stádia, kdy docházelo k suburbanizaci.

Pozitiva i negativa uváděná různými autory a shrnutá v kapitole 4.1.3 se projevila i v případě zkoumaných obcí. Estetická stránka nové zástavby je prvním dojmem, který lze získat při návštěvě suburbia. V mnoha případech (především na Srubci) nelze jinak než souhlasit s tvrzením mnoha autorů, že nová zástavba nerespektuje vesnický ráz obce a zasahuje do přirozeného rázu krajiny více než zástavba původní. S tím souvisí i postupné stírání rozdílu mezi městem a venkovem. Degradace krajiny suburbanizací se samozřejmě také projevila, podrobněji je tento problém řešen v kapitolách 7.1 *Využití ploch* a 7.2 *Vývoj zástavby*. Chybějící veřejná prostranství, nedostatek dětských hřišť a celková nepřipravenost na nárůst počtu obyvatel: tato negativa se projevila především v obci Srubec. Podle místních periodik (*Rudolfovské listy* a *Srubecký zpravodaj*) mají občané stále vyšší požadavky na občanskou vybavenost a pro obce je obtížné tyto požadavky plnit. Podrobněji jsou stavu občanské vybavenosti věnovány kapitoly 5.3.5 a 5.4.5. Záporné dopady suburbanizace týkající dopravy (hustota provozu, frekvence spojů MHD) nebyly v této práci zkoumány, avšak při terénním průzkumu jsem zaregistrovala větší množství nových rodinných domů s venkovním stáním pro dva osobní automobily. Z tohoto faktu samozřejmě nelze vyvozovat žádné závěry, jelikož nebyl v této problematice proveden adekvátní výzkum. Negativa vyplývající z neochoty novousedlíků ke změně trvalého bydliště se příliš nepotvrdila ani v jednom případě. Podle zástupců obou obcí to není velkým problémem. Stěhování

mladších a vzdělanějších obyvatel do suburbii je pozitivum, které se podle výzkumu také potvrdilo. Podrobně jsou tomuto tématu věnovány kapitoly 7.5 Věková struktura a 7.6 Vzdělanostní struktura. Snaha nových obyvatel o návrat k přírodě se podle terénního průzkumu projevila minimálně v podobě péče o zahradu. Zájem o přírodu a okolí, například ve formě procházek s dětmi nebo účast na procházce některou z místních naučných stezek, nebyl zkoumán. Dalším uváděným kladem suburbanizace, který se ve zkoumaných obcích prakticky neprojevil, je zlepšení infrastruktury. Například nová dopravní infrastruktura byla sice v bezprostředním okolí novostaveb zainvestována developerskou společností provádějící výstavbu domů, ale na opravu starších silnic často obcím nezbyvají finance. Navíc, nové silnice jsou po vybudování předány do majetku obce a tedy i do její správy. Obci tak tím vlastně jen přibývá majetku v podobě silnic, které je potřeba udržovat.

Cílem této práce bylo provést komparaci tohoto vývoje a zhodnotit jeho podobnosti a odlišnosti v obou zadaných obcích. Tento cíl se podařilo splnit. Výstupy této práce by mohly být použity například pro decizní sféru. Při studiu dané problematiky jsem se totiž setkala s tím, že obce si často nedokáží představit, jaká úskalí s sebou suburbanizace může přinášet. Mnohdy jsou zastupitelé obcí vděční, že v jejich obci je zájem o pozemky a přistupují bezmyšlenkovitě na návrhy developerských společností. V mnoha případech se ani nesnaží s nimi vyjednávat o podmínkách nebo ani neví, že by vyjednávat mohli. Snažila jsem se poukázat na důsledky nadměrně rostoucí výstavby v případě obce Srubec, ze kterých by se mohly další obce poučit.

Námětem na rozšíření této práce by mohlo být další sledování daných obcí v čase a hodnocení dalšího vývoje. Stejně tak by mohlo být zajímavé provést případovou studii dalších obcí v okolí Českých Budějovic. Prací, které by se zabývaly podrobnější analýzou jednotlivých suburbii, není mnoho. V souvislosti s problémy, které suburbanizace může způsobovat, by mohlo být užitečné, kdyby vznikl dokument nebo právní rámec, který by obsahoval kritéria a doporučení k výstavbě. O něco podobného se pokusil Ouředníček a kol. (2008) v informační brožůře Suburbanizace.cz. Vzhledem k tomu, že suburbanizace je aktuálním jevem dnes a bude jím jistě i do budoucna, korigování nové výstavby bude více než nutné.

10 Literatura

10.1 Knižní zdroje:

- BALCAR, V. (2013): Statistický lexikon obcí České republiky 2013: podle správního rozdělení k 1.1.2013 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011. Praha: Český statistický úřad, 856 s.
- BALDASSARE, M. (1992): Suburban Communities. In Annual Review of Sociology, roč. 18, s. 475-494
- BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J., NOVOTNÁ, M., KOPP, J., MACHÁČEK, J., MOSS, L. A. G., GLORIOSO, R. (2011): Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky. Lesnická práce, s.r.o., 196 s.
- BÖHNEL, B. (1956): Dějiny města Rudolfova. České Budějovice: Krajský národní výbor v Českých Budějovicích, 478 s.
- BRESTIČOVÁ, Z. (2008): Analýza suburbanizace v zázemí města Brna s důrazem na kvalitu života. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Bakalářská práce. Brno, 56 s.
- CÍCHA, J. (1999): Jeskyně a historická důlní díla v jižních Čechách a na Šumavě. Plzeň: KLETR, 102 s.
- ČEJKOVÁ, E. (2012): Lokální aktéři procesu suburbanizace na příkladu Českých Budějovic. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. Diplomová práce, Praha, 109 s.
- DEMEK, J. (1987): Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Brno: Academia, 584 s.
- DISMAN, M. (2002): Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vyd. Praha: Karolinum, 374 s.
- DOSTÁL, O. (2008): Suburbanizace na příkladu města Ostrava. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Diplomová práce. Brno, 85 s.
- GOTTDIENER, M., HUTCHISON, R. (2011): The New Urban Sociology. 4. vyd., Cambridge: Westview Press, 457 s.

- GREMLICA, T. (2002): Neuspořádaný, neregulovaný a z dlouhodobého hlediska neudržitelný růst městských aglomerací. In Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. 1.vyd., s. 21-38. Praha: Ústav pro ekopolitiku.
- GUTIÉRREZ, J., GARCÍA-PALOMARES, J. C. (2007): New Spatial Patterns of Mobility Within the Metropolitan Area of Madrid: Towards More Complex and Dispersed Flow Networks. In Journal of Transport Geography, roč. 15, s. 18-30.
- HÁNA, J. (2011): Suburbanizace v zázemí Českých Budějovic – severozápadní a severovýchodní sektor. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta. Diplomová práce, České Budějovice, 100 s.
- HNILIČKA, P. (2005): Sídlní kaše. Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. Brno: Era, 131 s.
- HOBBS, F., STOOPS, N. (2002): U.S. Census Bureau, Census 2000 Special Reports, Series CENSR-4, Demographic Trends in the 20th Century. Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 222 s.
- CHÁBERA, S. (1982): Geologické zajímavosti Jižních Čech. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 157 s.
- CHÁBERA, S. (1998): Fyzický zeměpis jižních Čech: přehled geologie, geomorfologie, horopisu a vodopisu. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 139 s.
- CHÁBERA, S., KÖSSL, R. (1999): Základy fyzické geografie: přehled hydrogeografie. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 159 s.
- CHLUPÁČ, I., BRZOBOHATÝ, R., KOVANDA, J., STRÁNÍK, Z. (2002): Geologická minulost České republiky. Praha: Academia Praha, 436 s.
- KOŘAN, J., KOUTEK, J. (1947): Rudní ložiska oblast i rudolfovské a jejich dějiny. Praha: Geotechnika, sv. 2, 86 s.
- KUBEŠ, J. a kol.(2009a): Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace I., Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 166 s.

- KUBEŠ, J. a kol.(2009b): Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace II., Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 189 s.
- KUBEŠ, J., ŠVEC, P. (2009): Populační vývoj v typech sídelních jednotek Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace mezi lety 1850 – 2005. In: Kubeš, J. a kol.: „Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace I.“, Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, s. 31-50.
- KUNSKÝ, J. (1968): Fyzický zeměpis Československa. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 537 s.
- JENČOVÁ, D. (2008): Synantropní květena vesnic Českobudějovické pánve. Jihočeská univerzita, Přírodovědecká fakulta. Bakalářská práce. České Budějovice, 47 s.
- MAIER, J. (1997): Aglomerace Bayreuth - vývoj, struktura a důsledky suburbanizace pro komunální hospodářskou politiku. In Územní plánování a urbanismus, roč. 24, č. 1-2, s. 46-51.
- NOVÁK, V. (2002): Topografická mineralogie již. Čech 1966-1998. Borovany: Jelmo, 359 s.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2002): Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu. In: Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky, Ústav pro geopolitiku, Praha, s. 39 -54.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Sociální geografie pražského městského regionu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 158 s.
- PAVLÍKOVÁ, P. (2012): Suburbia v blízkém zázemí Českých Budějovic – prostorová struktura, typy, vývojové tendence. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta. Diplomová práce, České Budějovice, 84 s.
- PTÁČEK, P. (1998): Suburbanizace – měnící se tvář zázemí velkoměst. Geografické rozhledy 7 (5), Praha, s.134–137.

- QUITT, E. (1977): Klimatické oblasti Československa. Brno: Geografický ústav ČSAV, 73 s.
- SÝKORA, L. (2002): Suburbanizace a její důsledky: výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost. In: Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku, Praha, s. 9–19.
- ŠVEC R., NEKOVÁŘ F., VOJTĚCH S. (1967): Zeměpisný obraz Jihočeského kraje- Přírodní poměry I. Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 123 s.
- Územní plán Srubec, textová část. České Budějovice. Vydávající správní orgán: Zastupitelstvo obce Srubec, 2010, 160 s.
- Územní plán Rudolfov, textová část. České Budějovice. Vydávající správní orgán: Zastupitelstvo města Rudolfov, 2008, 57 s.
- VAN DEN BERG, L., DREWETT, R., KLAASSEN, L. H., ROSSI, A., VIJVERBERG, C. H. T. (1982): A Study of Growth and Decline. Oxford: Urban Europe, 1. Pergamon Press, 162 s.
- VAVRUŠKA, F. (1990): Podnebí Českých Budějovic. České Budějovice: Český hydrometeorologický ústav, 32 s.
- Vyhláška Ministerstva financí č. 441 / 2013, k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška). In: Sbírka zákonů č. 441 / 2013. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., 2013, Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o. Dostupné také z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/vyhlaska-c-441-2013-sb-16290>
- ZÍDEK, J. (ed.) (1965): Hydrologické poměry ČSSR. 1. vyd. Díl 1, Praha: HMÚ. 414 s.

10.2 Internetové zdroje:

- [1] Jižní Čechy a Šumava. Spolek pro popularizaci jižních Čech. Dostupné na:
<http://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/cbpanevev.htm>
[cit. 19.10.2014].
- [2] Historie hornictví. Dějiny dolování lignitu v Kamenném Újezdě. Dostupné na:
http://www.hornictvi.info/histor/lokality/k_ujezd/K_UJEZD.htm [cit. 1.10.2014].
- [3] Jihočeský kraj. Aktualizace rozboru udržitelného rozvoje území obce s rozšířenou působností České Budějovice 10/2012, svazek A. Dostupné na:
ftp://ftp.c-budejovice.cz/Oupa/2012/Textova_cast/RURU_ORP_CB_svazek_A_2012.pdf
[cit. 19.10.2014].
- [4] Česká geologická služba. Mapy radonového indexu. Dostupné na:
<http://mapy.geology.cz/radon/> [cit. 24.10.2014].
- [5] Encyklopedie Českých Budějovic - Nerostné suroviny. Dostupné na:
<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/nerostne-suroviny> [cit. 1.10.2014].
- [6] Povodí Vltavy. Stavy a průtoky na vodních tocích – Vltava. Dostupné na:
<http://www.pvl.cz/portal/SaP/cz/PC/Mereni.aspx?id=VLCB&oid=1>
[cit. 21.10.2014].
- [7] Povodí Vltavy. Stavy a průtoky na vodních tocích - Malše. Dostupné na:
<http://www.pvl.cz/portal/SaP/cz/PC/Mereni.aspx?id=MARO&oid=1>
[cit. 21.10.2014].
- [8] ČEVAK. Jihočeská vodárenská soustava. Dostupné na:
http://www.cevak.cz/eag_cz/resources/631068548561872442_663985645399427084.pdf [cit. 13.10.2014].
- [9] Město České Budějovice. Splavnění Vltavy České Budějovice – Hluboká nad Vltavou. Dostupné na: <http://www.c-budejovice.cz/cz/rozvoj-mesta/mesto-a-voda/stranky/splavneni-vltavy.aspx> [cit. 21.10.2014].
- [10] Veřejná databáze ČSÚ. Vybrané statistické údaje za obec Srubec. Dostupné na:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrz=Dokon%C4%8Dit

[+%C3%BApravy&pro_1_154=545066&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp](#)
[cit. 1.11.2014].

- [11] Mateřská škola obce Srubec. Historie. Dostupné na:
<http://www.mssrubec.cz/historie/> [cit. 2.11.2014].
- [12] Obec Srubec. Kultura, sport, volný čas. Dostupné na:
<http://www.srubec.cz/kultura-sport-volny-cas/ds-51/p1=2690> [cit. 2.11.2014].
- [13] Veřejná databáze ČSÚ. Vybrané statistické údaje za obec Srubec. Dostupné na:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=544981#pozn4 [cit. 6.11.2014].
- [14] Oficiální stránky města Rudolfov. Historie. Dostupné na:
<http://www.mestorudolfov.cz/mesto-a-okoli/historie/> [cit. 6.11.2014].
- [15] Týden.cz. V Česku ubývá zemědělská půda. Dostupné na:
http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/v-cesku-ubyva-zemedelska-puda_244520.html#.VG9v_skhAml [cit. 21.11.2014].
- [16] Vyřízení dotací z Evropské unie. Dotace na zalesnění. Dostupné na:
<http://www.dotacez.eu/dotace-na-zalesneni-les> [cit. 21.11.2014].
- [17] Oficiální internetové stránky Kraje Vysočina. Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu podraží. Dostupné na: <http://www.kr-vysocina.cz/odvody-za-odneti-pudy-ze-zemedelskeho-pudniho-fondu-podrazi/d-4056134> [cit. 21.11.2014].
- [18] Ekonom.ihned.cz. Obilí kontra beton. Dostupné na: <http://ekonom.ihned.cz/c1-27797400-obili-kontra-beton> [cit. 21.11.2014].
- [19] Český statistický úřad. Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869. Dostupné na: <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/poznamka.htm>
[cit. 21.11.2014].
- [20] Encyklopedie Českých Budějovic. Rudolfov. Dostupné na:
<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/rudolfov> [cit. 23.11.2014].

- [21] Strategický plán rozvoje obce Srubec. Dostupné na:
http://www.srubec.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=15313&id_dokumenty=3701 [cit. 24.6.2014]
- [22] CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Zpráva o životním prostředí České republiky 2013. Dostupné na:
http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zprava%20o%20zivotnim%20prostredi%20CR%202013_141112.pdf [cit. 21.11.2014].
- [23] Ministerstvo životního prostředí. Příroda a krajina České republiky: Zpráva o stavu 2009. Dostupné na:
[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_091130_zpravaostavu/\\$FILE/zprava%20o%20stavu2009.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_091130_zpravaostavu/$FILE/zprava%20o%20stavu2009.pdf) [cit. 21.11.2014].
- [24] Obec Srubec. Srubecký zpravodaj. Vydává obec Srubec. Dostupné na:
<http://www.srubec.cz/srubecky-zpravodaj/ds-1016/p1=2816> [cit. 18.11.2014].
- [25] Oficiální stránky města Rudolfov. Rudolfovské listy. Vydává město Rudolfov. Dostupné na: <http://www.mestorudolfov.cz/mesto-a-okoli/rudolfovske-listy/> [cit. 18.11.2014].

11 Seznam obrázků, grafů, tabulek, map a fotografií

Obrázky:

Obrázek 1: Teorie stádií vývoje měst.	8
Obrázek 2: České Budějovice a okolí: Výskyt poddolovaných území.....	22
Obrázek 3: Mapa Rudolfovského rudního revíru.....	23
Obrázek 4: Urbanistické obvody města České Budějovice.....	28
Obrázek 5: Rudolfov: Výskyt poddolovaných území.....	32
Obrázek 6: Srubec: Výskyt poddolovaných území	37

Grafy:

Graf 1: Podíl obyvatel USA žijících v jádrových městech a suburbiích: vývoj 1910–2000.....	14
Graf 2: Podíl jednotlivých druhů ploch na celkové výměře k. ú. Českých Budějovic	27
Graf 3: České Budějovice: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869-2011 podle SLDB.....	29
Graf 4: Bilance půdy na území České republiky - rozdíl ploch mezi roky 2000 a 2012	42
Graf 5: Bilance ploch České republiky k 31. 12. 2012	43
Graf 6: Rudolfov: bilance ploch v letech 1845-2013	47
Graf 7: Srubec: bilance ploch v letech 1845-2013	47
Graf 8: Srovnání počtu domů podle výsledků sčítání v letech 1869-2011	49
Graf 9: Obydlené domy podle doby výstavby - podíl na celkovém počtu.....	50
Graf 10: Dokončené byty ve vybraných obcích ORP Č. Budějovice v letech 1997-2013.....	50
Graf 11: Dokončené byty v obcích v letech 1997-2013.....	51
Graf 12: Srovnání počtu obyvatel podle výsledků sčítání obyvatel 1869-2011 v obcích Rudolfov a Srubec - přepočteno na územní strukturu 2013	53
Graf 13: Srovnání počtu obyvatel v letech 1869-2011 v obcích Rudolfov a Srubec	53
Graf 14: Rudolfov: Přírůstek / úbytek obyvatel podle druhu	54
Graf 15: Srubec: Přírůstek / úbytek obyvatel podle druhu	55
Graf 16: Srovnání celkového přírůstku v obcích Rudolfov a Srubec v letech 1971-2013.....	55
Graf 17: Procentuální zastoupení věkových kategorií na počtu obyvatel k 31. 12. 2013	56
Graf 18: Zastoupení jednotl. věk. kategorií na počtu obyvatel (srovnání let 2001 a 2013) ..	57
Graf 19: Obyvatelstvo starší 15 let dle nejvyššího dosaženého vzdělání (2001 a 2011).....	59
Graf 20: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity k 26. 3. 2011	60

Tabulky:

Tabulka 1: Rozloha jednotlivých druhů ploch v Českých Budějovicích	27
Tabulka 2: České Budějovice: Vývoj počtu obyvatel v letech 1971-2013.	29
Tabulka 3: Bilance půdy na území České republiky - rozdíl ploch mezi roky 2000 a 2012	42
Tabulka 4: Rudolfov: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)	45
Tabulka 5: Srubec: bilance ploch v letech 1845-2013 (v ha)	46
Tabulka 6: : Obydlené domy podle doby výstavby - podíl na celkovém počtu	49
Tabulka 7: Srubec: Struktura obyvatelstva podle věku v letech 1991, 2001 a 2011	57
Tabulka 8: Obyvatelstvo starší 15 let dle nejvyššího dosaž. vzdělání v letech 2001 a 2011 ..	58
Tabulka 9: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity k 26. 3. 2011	60

Mapy:

Mapa 1: Poloha k.ú. Českých Budějovic, Rudolfova a Srubce	62
Mapa 2: Poloha regionu v rámci geomorfologického členění	63
Mapa 3: Rudolfov: Územní systém ekologické stability	64
Mapa 4: Srubec: Územní systém ekologické stability	64
Mapa 5: Rudolfov: krajinný pokryv v letech 1990, 2000 a 2006	65
Mapa 6: Rudolfov: krajinný pokryv v letech 1990, 2000 a 2006	66
Mapa 7: Rudolfov: Průběh zástavby v letech 1952- 2014	67
Mapa 8: Rudolfov: Zastavěné území v roce 1952	68
Mapa 9: Rudolfov: Zastavěné území v roce 1990	68
Mapa 10: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2000	69
Mapa 11: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2006	69
Mapa 12: Rudolfov: Zastavěné území v roce 2014	70
Mapa 13: Rudolfov: Průběh zástavby v letech 1952- 2014	71
Mapa 14: Srubec: zastavěné území v roce 1952	72
Mapa 15: Srubec: zastavěné území v roce 1990	72
Mapa 16: Srubec: zastavěné území v roce 2006	73
Mapa 17: Srubec: zastavěné území v roce 2000	73
Mapa 18: Srubec: zastavěné území v roce 2014	74

Fotografie:

Fotografie 1: Rudolfov: Hlinsko u Vráta.	75
Fotografie 2: Rudolfov: Pohled na Rudolfov	75
Fotografie 3: Rudolfov: Starší typ zástavby charakteristický pro Rudolfov	76
Fotografie 4: Rudolfov: Plocha navržená pro novou výstavbu v ulici Děkanská	76
Fotografie 5: Rudolfov: Původní, nová a rekonstruovaná původní zástavba	77
Fotografie 6: Rudolfov: Farská louka	77
Fotografie 7: Rudolfov: Plocha navržená pro novou výstavbu v ul. Adamovská	78
Fotografie 8: Srubec: Lokalita „U Naděje“	78
Fotografie 9: Srubec: Starší i nová zástavba a vytyčené parcely u rybníka Naděje.	79
Fotografie 10: Srubec: Řadové domy v lokalitě „Srubecký kopec“	79

Fotografie 12: Srubec: Nově vzniklá lokalita „Na Štětkách“l.	80
Fotografie 11: Srubec: Výhled na České Budějovice z ulice „Na chalupy“	80
Fotografie 14: Srubec: Nová budova školky	81
Fotografie 13: Srubec: Nová zástavba v ulici „Na Vrchu““	81
Fotografie 15: Srubec: Lokalita „K Hájovně“ s nevyhovující komunikací	82

12 Přílohy

12.1 Definice některých pojmů používaných ČSÚ

Počet obyvatel: Udává počet obyvatel území bilancovaný k 31.12. Do počtu obyvatel jsou zahrnuty všechny osoby s trvalým i dlouhodobým pobytem v daném území a to bez ohledu na státní občanství. Do počtu obyvatel jsou tak podle zákona o pobytu cizinců (č. 326/1999 Sb.) zahrnuti cizinci s trvalým pobytem, cizinci s přechodným pobytem na základě víza nad 90 dnů a cizinci, kterým byl přiznán azyl. Historické údaje o počtu obyvatel v letech jednotlivých cenzů odpovídají dobové metodice. V roce 1869 se zjišťovalo obyvatelstvo přítomné civilní, v letech 1880-1950 obyvatelstvo přítomné a v letech 1961-1991 obyvatelstvo bydlící, tj. hlášené v obci k trvalému pobytu, i když bylo dočasně nepřítomné. V roce 2001 zahrnuje údaj o počtu obyvatel všechny osoby s trvalým nebo dlouhodobým pobytem (tj. cizinci s přechodným pobytem na území ČR, pokud doba jejich pobytu přesáhla 90 dnů).

Přirozený přírůstek: Přirozený přírůstek obyvatel je dán rozdílem počtu živě narozených dětí a počtu zemřelých obyvatel za stejné období (obvykle 1 roku) v daném území.

Přistěhovalí: Ukazatel vyjadřuje absolutní počet případů přistěhování na dané území. Přistěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje. Do vykazovaných hodnot není zahrnuto stěhování uvnitř sledovaného území. Za přistěhovalou osobu je v demografické statistice považována osoba, o které zpravodajská jednotka (ohlašovna pobytu nebo útvar cizinecké policie) zaslala Ministerstvu vnitra ČR statistické hlášení o stěhování.

Vystěhovalí: Ukazatel vyjadřuje absolutní počet případů vystěhování z daného území. Vystěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje. Do vykazovaných hodnot není zahrnuto stěhování uvnitř sledovaného území. Za vystěhovalou osobu je v demografické statistice považována osoba, za niž zpravodajská

jednotka (ohlašovna pobytu nebo útvar cizinecké policie) zaslala Ministerstvu vnitra ČR statistické hlášení o stěhování.

Zaměstnané osoby: Mezi zaměstnané patří všechny osoby ve věku 15 a více let, které v rozhodný okamžik SLDB 2011 byly v placeném zaměstnání jako zaměstnanci, patřily mezi sebezaměstnané (zaměstnavatelé, samostatně činní, členové produkčních družstev) nebo pomáhající členy rodiny. Zahrnuti jsou rovněž pracující důchodci, pracující studenti a učni a ženy na mateřské dovolené (28 resp. 37 týdnů). Pro zařazení osob byl rozhodující stav k rozhodnému okamžiku SLDB – jejich formální vazba k zaměstnání bez ohledu na délku pracovního úvazku, charakter pracovní aktivity (trvalý, dočasný) nebo druh pracovního poměru, dohody či smlouvy.

Počet uchazečů o zaměstnání – dosažitelní: Je to počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání z řad občanů ČR a občanů EU (EHP) v území. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.

Počet domů: Historické údaje o počtu domů v letech jednotlivých cenzů odpovídají dobové metodice. V letech 1869-1950 je počet domů uváděn bez zřetelného rozlišení na domy obydlené a neobydlené (v roce 1950 byla sečtena i většina víkendových chat). V letech 1961-1980 se uvádějí data o počtu domů trvale obydlených. Ze sčítání v roce 1961 byl publikován počet domů v souhrnech za tehdejší obce, v mnoha případech proto tento údaj není za části obce uveden. Od roku 1991 je uváděn opět celkový počet domů (obydlených i neobydlených).

Počet dokončených bytů: Počet bytů nových i stávajících, jejichž výstavba byla ve sledovaném období dokončena, tj. na které vydaná kolaudační rozhodnutí nabyla právní moci. Jde o byty v nové výstavbě, nástavbě, přístavbě, resp. přestavbě, dokončené modernizací a rekonstrukcí.

Celková výměra území: Je dána součtem výměr zemědělské půdy, nezemědělské půdy a vodních ploch v území.

Zemědělská půda: Zemědělská půda je součtový ukazatel, který udává souhrn výměr druhů pozemků (kultur) sloužících bezprostředně zemědělskému výrobnímu procesu jako základní prostředek, z něhož se získává rostlinná produkce. Zemědělskou půdu tvoří orná půda, chmelnice, vinice zahrady, ovocné sady, a trvalé travní porosty.

Nezemědělská půda: Nezemědělskou půdu tvoří lesní půda, zastavěné plochy a ostatní plochy.

Orná půda: Orná půda jsou pozemky, na nichž se pravidelně pěstují obiloviny, okopaniny, pícniny, technické plodiny, zelenina a jiné zahradní plodiny, nebo které jsou dočasně zatravněny (víceleté plodiny na orné půdě, event. dočasné louky). Patří sem i pařeniště, skleníky a japany pokud jsou zřízeny na orné půdě.

Chmelnice: Chmelnice jsou pozemky vysázené chmelem bez ohledu na to, zda jde o starou nebo nově vysázenou výsadbu

Vinice: Vinice jsou pozemky, na nichž se pěstuje vinná réva.

Zahrady: Zahrady jsou pozemky zpravidla oplocené, na kterých se trvale a převážně pěstuje zelenina, květiny a jiné zahradní plodiny, zpravidla pro vlastní spotřebu, souvislé pozemky osázené ovocnými stromy nebo keři až do výměry 0,25 ha, které zpravidla tvoří souvislý celek s obytnými a hospodářskými budovami, školky ovocných nebo okrasných stromů, viničné školky a školky pro chmelovou sáď, pařeniště, skleníky a japany, pokud nejsou na orné půdě.

Ovocné sady: Ovocné sady jsou souvislé pozemky o výměře nad 0,25 ha osázené ovocnými stromy v hustotě na 1 ha nejméně 90 stromů u vysokokmenů a polokmenů jaderovin a třešní, 150 stromů u vysoko- a polokmenů švestek, slív, rynglů a višní, 200 stromů u vysoko- a polokmenů meruněk, broskví a čtvrtkmenů jaderovin a 400 stromů u čtvrtkmenů meruněk, broskví a višní. Patří sem též pozemky, kde se pěstují výhradně zákrsky ovocných stromů v hustotě nejméně 500 zákrsků na 1 ha a pozemky kde se pěstuje výhradně černý rybíz v hustotě 1000 keřů na 1 ha nebo ostatní druhy rybízu nebo angreštu a hustotě nejméně 2000 keřů na 1 ha.

Trvalé travní porosty: Ukazatel se skládá z dřívějšího ukazatele Louky, což jsou pozemky porostlé travinami, u nichž hlavním výtěžkem je seno (tráva), i když se nahodile spásají a z ukazatele Pastviny, což jsou pozemky porostlé travinami, které jsou určeny k trvalému spásání, i když se nahodile sečou.

Lesní půda: V ukazateli je zahrnuta: porostní půda, tj. půda využívaná přímo k lesní produkci, skutečně zalesněná nebo dočasně odlesněná s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu, bezlesí, tj. dočasně odlesněná část lesní půdy, sloužící provozu lesního hospodářství nepřímo (plocha lesních školek, lesních skladů, měkké lesní cesty, průseky všech druhů, přesahují-li šířku 4 m, apod.), odňaté pozemky zemědělskému půdnímu fondu přidělené lesnímu hospodářství k zalesnění, ale dosud nezalesněné, pozemky nad horní hranicí stromové vegetace s výjimkou zastavěných pozemků (vysokohorské chaty, lyžařské vleky a jiná účelová zařízení).

Vodní plochy: Patří sem plocha rybníků s chovem ryb, pozemky rybníků, které jsou letněny, potoky vyhrazené pro chov pstruhů, močály, jezera, rybníky a potoky, které neslouží nebo nejsou určeny pro chov ryb, řeky, náhony, přehrady a jiné nádrže (umělé i přirozené), průplavy, odvodňovací a zavodňovací kanály, vodoteče a otevřené splaškové kanály.

Zastavěné plochy: Jsou tvořeny pozemky, na kterých jsou postaveny budovy (kromě skleníků a japanů), a nádvořími náležejícími k obytným, hospodářským nebo průmyslovým budovám jako jejich příslušenství.

Ostatní plochy: Patří sem všechny ostatní pozemky, určené jako skladištní a dílenské prostory, dále stavební místa, pokud slouží v současné době k jiným účelům a nedají se zemědělsky využít, pozemky určené k dopravě nebo k telekomunikaci, určené pro zdravotnictví, tělesnou výchovu a rekreaci pracujících, rekreační plochy u chat (nikoli soukromých) a hotelů, pozemky určené jako státní přírodní rezervace nebo jiná chráněná území, areály kulturních památek, pokud na nich není plánována zemědělská výroba nebo nejde o lesní půdu, parky, veřejné nebo soukromé okrasné zahrady, pozemky určené k dobývání nerostů a jiných surovin a k ukládání vedlejších produktů při těžbě nerostů a jiných surovin a jako stálé manipulační prostory apod. (haldy u šachet, silážní jámy, trvalé polní mlaty, tvrdé výběhy pro drůbež, skot a vepřový dobytek, mrchoviště). Dále jsou to hřbitovy a pozemky, které nejde zemědělsky obdělávat (rokle, výmoly, ochranné hráze atd.)

a pozemky, které neposkytují trvalý užitek z jiných důvodů, zejména plochy zarostlé křovinami nebo zanesené štěrkem či kamením nebo slatiny, tj. půdy zamokřené.